De toverdoos

Maurits Dekker

bron
Maurits Dekker, *De toverdoos*. Met illustraties van Jan Bons. De Arbeiderspers, Amsterdam 1950

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/dekk007tove01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

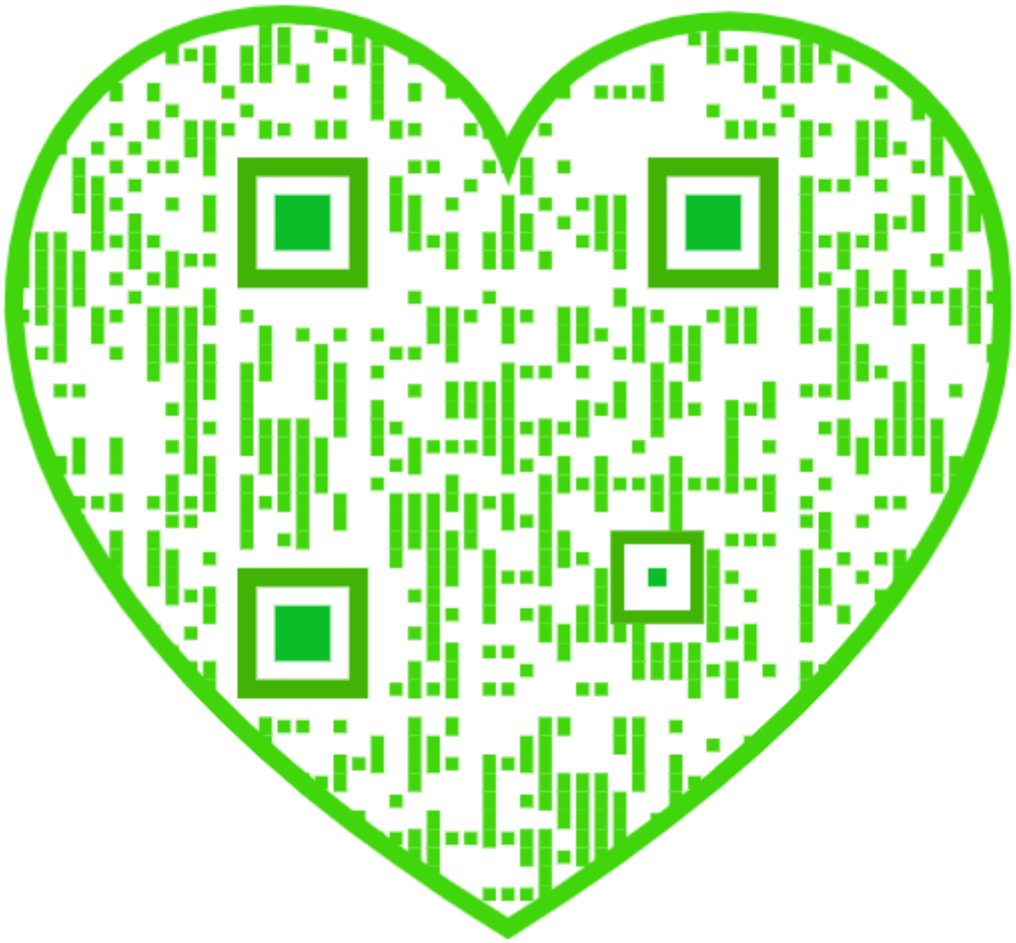

De vrolijke Joker

ER WAS EENS EEN vrolijke Joker, die een lui leventje leidde, omdat hij nooit iets behoefde te doen. Dat lijkt misschien prettig voor iemand, die van luieren houdt, maar onze Joker vond het helmaal niet leuk. Om te kunnen begrijpen hoe saai hij zijn leven vond, moet ik je eerst eens vertellen wie en wat hij was.

Hij was een speelkaart, of eigenlijk, om het precies te zeggen, was hij een mannetje dat op een speelkaart stond. De kaart, waarop hij was afgebeeld, zat met twee en vijftig andere kaarten in een doosje van rood carton. De Joker droeg een kleurig geblokt jasje met een spanbroekje en op zijn hoofd had hij een puntmuts met koperen bellen. Hij was niet de enige pop, want het kaartspel bevatte ook nog vier koningen, vier vrouwen en vier boeren. Deze twaalf waren echter maar halve poppen, zonder buik en benen. Er gingen twee van die halve poppen op een kaart, zodat de koningen en de vrouwen en de boeren dubbel waren. Als je zo'n halve koning omkeerde en op zijn hoofd zette, zag je opnieuw dezelfde

koning. Bekijk een speelkaart maar eens, dan zul je wel zien dat het zo is. De vrolijke Joker was de enige pop die in zijn volle lengte en met zijn benen er bij op de kaart stond. De halve poppen waren afgunstig op de Joker en daarom bespotten en plaagden zij hem. Nu had onze Joker het slecht getroffen, want de mensen in het huis, waar hij woonde, deden toevallig altijd spelletjes, waarvoor maar twee en vijftig kaarten nodig waren, zodat hij nooit iets te doen had. Als met de andere kaarten gespeeld werd en de koningen, vrouwen en boeren lustig over de tafel buitelden en sprongen, dan zat hij maar eenzaam in zijn donkere doos. Hij had, als je dit ten minste zeggen kunt van een speelkaart, een hondenleven. Bijna nooit kwam hij uit zijn donkere bordpapieren gevangenis. Als de mensen gingen spelen en de andere kaarten uit de doos werden gehaald, zag hij wel eens heel even de gezellige kamer met de grote lamp die boven de tafel hing. Dat duurde meestal maar heel kort, want de doos ging alweer gauw dicht en dan zat hij alleen in het donkere hok. Hij hoorde de namen van de andere kaarten noemen en vaak hoorde hij de mensen lachen. Waarom heet ik eigenlijk de vrolijke Joker? vroeg hij zich af. Ik heb het treurigste bestaan van alle speelkaarten. De man, die mij tekende, heeft mij een feestelijk pakje aangetrokken en een narrenmuts met bellen op mijn hoofd gezet, maar ik leef als een gevangene, die bijna nooit in het licht komt. Wat zou ik graag ook eens willen lachen en over de tafel springen!

Misschien zou hij dit sombere leven nog wel hebben kunnen uithouden, als de andere kaarten een

beetje vriendelijker voor hem zouden zijn geweest. Maar in plaats van hem een beetje op te beuren, plaagden zij hem alleen maar. Zij waren trots en hoogmoedig, omdat de mensen hun namen telkens noemden en omdat de hele tafel voor hen ontruimd werd als er met hen gespeeld moest worden. Wij bezorgen de mensen afleiding, pochten zij, wij gaan van hand tot hand en iedereen is blij als men ons ziet. Maar jou hebben de mensen niet nodig, je bent met je dansende benen en je mooie pakje niemand van nut. Een luiwammes ben je, die niet waard is met ons in dezelfde doos te wonen. De halve poppen plaagden de arme Joker het meest, maar ook de andere kaarten, de gewone hartens en schoppens, deden vaak mee. Eén kaart was er slechts, die nooit meedeed met de plagerijen en die de Joker trachtte te troosten. Dat was Hartenaas, wiens hart op de juiste plaats zat, precies in het midden van de kaart.

- Laat ze maar praten, de ijdeltuiten, zei Hartenaas eens. Zij weten niet beter. Zij denken dat het heel erg gewichtig is, dat de mensen met hen spelen en dat zij over de tafel mogen duikelen. Maar wat heeft ten slotte die hele tafel te betekenen? Om de tafel heen is de kamer, die veel groter is, om de kamer heen is het huis en om het huis heen is de wereld, die reusachtig groot moet zijn. Daar komen zij nooit en daarvan weten die stumpers niets. Trek je maar niets van hen aan. Er zal wel eens verbetering in je lot komen, want jij bent een mooie kaart. Misschien ga je nog wel eens op reis of zoiets.

- Zou je denken? vroeg de Joker. Ik zou graag eens iets van de wereld willen zien.

- Dat komt nog wel, antwoordde Hartenaas. Jij bent immers de enige van ons die benen en voeten heeft en die lopen kan? Wacht je beurt maar af. Wie het laatst lacht, lacht het best.

Of het toeval was, of dat Hartenaas meer wist dan hij had willen zeggen, zal wel altijd een geheim blijven, maar reeds enkele dagen nadat hij er op had gezinspeeld, kwam de grote verandering voor de vrolijke Joker. Dit gebeurde op een regenachtige middag, toen de mensen, die zich verveelden, de kaarten te voorschijn hadden gehaald. Kleine Annemarie zag de Joker, vond hem een alleraardigst kereltje en vroeg of zij hem hebben mocht.

- Je kunt hem wel krijgen, want wij gebruiken hem toch niet, zei de vader. Maar wat wil je er mee doen?

- Hij is zo leuk. Ik wil hem uitknippen.

- Vooruit dan maar.

De Joker kreeg een schok, zowel van vreugde als van vrees. Hij was blij dat hij zou worden uitgeknipt, want daardoor kwam hij los van zijn kaart en zou hij zich vrijer kunnen bewegen, maar tegelijk was hij er bang voor dat Annemarie hem met de schaar zou beschadigen. Als zij een van mijn benen afknipt dan ben ik verloren, dacht hij, en ik moet er niet aan denken wat er gebeurt, als de schaar in de buurt van mijn hoofd uitschiet.

Alles liep gelukkig goed af. Annemarie nam de kaart mee naar haar kamertje en knipte de Joker zo voorzichtig uit, dat zelfs aan de belletjes op zijn muts en de omgekrulde punten van zijn schoenen niets beschadigd werd. Ik voel mij zo lekker als kip, nu

ik van die kaart af ben, dacht hij, toen hij was uitgeknipt. Het is heerlijk als je op je eigen benen kunt staan.

Annemarie zette de vrolijke Joker op haar kastje. Daar stond nog meer speelgoed, zoals een Teddybeer, die een inktvlek op zijn snuit had, een negerpop, die Bella heette, een poes met een hoge rug, die niet omlaag kon omdat zij van hout was en Peter, een blikken mannetje met karretje. Peter dacht van zichzelf, dat hij de voornaamste van het gezelschap was, omdat hij in zijn jeugd, toen Annemarie de veer in zijn buik nog niet kapot gedraaid had, echt had kunnen lopen. Vroeger was ik bijna een mens, zei Peter soms, maar de anderen geloofden daar niets van. Jij denkt nu ook wel dat je op eigen benen staat, zei het blikken mannetje tot de Joker, maar het is niet echt, omdat je steunen moet tegen de doos, waarin Annemarie haar plaatjes bewaart. Hij heeft misschien wel gelijk, dacht de vrolijke Joker, maar ik vind het al fijn dat ik het zover gebracht heb en niet meer in die donkere doos hoef te zitten.

Recht tegenover de plaats waar hij stond, was een venster en daar doorheen zag de Joker een boom en de gevels van de huizen aan de overkant van de straat. Dat zal de wereld wel zijn, waarvan Hartenaas mij verteld heeft, dacht hij. Wat een geluk dat ik uitgeknipt en hier terecht gekomen ben.

's Nachts, als de mensen sliepen en het overal stil was, spraken de poppen op het kastje veel met elkaar. Vooral Teddybeer, die nogal wat ondervinding had, wist prachtige verhalen te doen. Hij had

veel van de wereld gezien, was al eens met de vader en moeder van Annemarie verhuisd, had een treinreis en zelfs een tocht met een auto gemaakt. Hij was trots op de inktvlek op zijn snuit en zei dat hij deze gekregen had, toen hij schrijven had geleerd. Peter sprak hem altijd tegen en zei dat hij een pochhans was, die niet eens lezen kon. Toch hield iedereen van Teddybeer, omdat hij altijd in een goede stemming was en nooit kwaad van iemand sprak. Eens, toen uit de hemel witte vlokken omlaag dwarrelden, die op de takken van de boom en op de daken der huizen aan de overkant bleven liggen, vertelde de beer dat dit sneeuw was.

- Wat is sneeuw? vroeg de Joker.

- Net zoiets als watten en suiker, maar dan weer heel anders, antwoordde Teddy. De kinderen maken er poppen en sneeuwballen van en wat overblijft gebruiken de grote mensen, om er in te lopen en natte voeten te krijgen. Ik heb in mijn familie witte ijsberen, die zijn dol op sneeuw, maar ik ben van de bruine tak en wij houden meer van honing.

De Joker luisterde verbaasd naar al deze verhalen. Nooit had hij geweten dat er zoveel te koop was in de wereld. Zo gingen weken en maanden voorbij en de Joker dacht nog maar zelden aan de andere twee en vijftig kaarten, totdat hij ze op zekere dag plotseling weer te zien kreeg. Annemarie had het hele pakje kaarten meegebracht en het vlak bij hem op het kastje gelegd. Hij schrok, toen hij zag hoe ellendig de kaarten er uit zagen. Zij waren oud en vies geworden, de randen waren afgebrokkeld, de hoeken versleten en Schoppenkoning, die altijd de

grootste mond had gehad, was helemaal vet en diep ingescheurd. De Joker vond het toch wel naar voor de kaarten, dat zij er zo slecht aan toe waren, al hadden zij hem vroeger dan ook geplaagd. Ten slotte waren zij toch ook altijd nog een beetje familie van hem. Het ergste vond hij het voor Hartenaas, die altijd vriendelijk voor hem geweest was.

's Nachts vroeg hij Hartenaas of hij misschien iets voor hem kon doen.

- Dank je, maar wij zijn niet meer te helpen, antwoordde deze. Wij zijn opgebruikt en afgedankt, daaraan valt niets te veranderen. Alles heeft nu eenmaal zijn tijd. Ik heb het zien aankomen en ik vind het niet zo erg, maar de anderen, die altijd te veel met zich zelf ingenomen waren, kunnen zich moeilijk in hun lot schikken. Nog op de laatste avond, toen met ons gespeeld werd, heb ik ruzie met ze gehad, omdat ik toen zei, dat wij nu wel gauw in de vuilnisbak terecht zouden komen.

De volgende dag begon Annemarie de kaarten uit te knippen. Met Schoppenkoning kon zij niet veel beginnen, omdat hij te vies en te diep ingescheurd was en daarom gooide zij deze kaart maar dadelijk in de prullenmand. Maar ook van de andere poppen bleef niet veel over, toen zij ze had uitgeknipt. Zij waren immers maar half, omdat zij geen buik en geen benen hadden? De een na de ander kwam dan ook in de prullenmand terecht. Toen Hartenaas aan de beurt kwam, vroeg de Joker zich in spanning af, wat er nu gebeuren zou. Hij zag dat Annemarie het hartje voorzichtig uitknipte. En toen gebeurde er

iets merkwaardigs. Zij nam het lijmpotje en plakte het rode hartje op de borst van de Joker.

- Je hebt een hart gekregen, nu ben je net zoals de mensen, zei Teddy die nacht.

- Je bent pas zoals een mens als je een veer in je buik hebt en opgewonden kunt worden, vond Peter.

- Nietwaar, zei Bella, de negerpop. Met een hart ben je meer zoals een mens. Je gaat nu verlangen en je zult wel last van hartewensen krijgen.

Bella had gelijk; er scheen werkelijk iets met de Joker veranderd te zijn, nadat hij een hart gekregen had. Hij was opgewekter, maar ook minder rustig dan vroeger en meer dan ooit verlangde hij iets van de wereld te zien.

- Dat komt er van als je een hart hebt, zei Bella.

Toen het voorjaar kwam en hij de eerste groene blaadjes zag aan de takken van de boom, die voor het huis stond, kon de Joker het bijna niet meer uithouden op het kastje.

- Als ik er maar eens een keertje uit kon komen, zuchtte hij 's nachts.

De poppen keken elkander zwijgend aan en knikten bezorgd met hun hoofden.

Eens, op een zonnige lentedag, had Annemarie haar speelgoed op de vensterbank voor het geopende raam gezet. De Joker stond tegen het raamkozijn en hij scheen te trillen van opwinding, toen de wind langs hem heen keek. Was dit zijn kans, de dag waarop hij zo lang gewacht had?

- Ja Joker, dit is de dag, fluisterde de wind.

De anderen konden het fluisteren van de wind wel

horen, maar niet verstaan, omdat zij geen hart hadden. Maar de Joker verstond alles.

- Kom, lokte de wind, werp je in mijn armen en ik zal je meenemen, over steden en dorpen, over velden en wouden. Ik zal je dragen over bergen en meren en zeeën. De wereld is groot en mooi. In het groene gras staan witte en rode en gele bloemen, in de weiden dartelen veulens met wapperende manen en springen wollige witte lammetjes. Door het water der rivieren schieten zilveren vissen en op de oneindige zee schrijven de golven oude verhalen in witte letters. Kom, ik zal je laten horen hoe de hanen kraaien, hoe de vogels zingen en de klokken luiden, ik zal je de sneeuw laten zien, de hoogste bergtoppen en het zachte groene mos, dat in de diepste dalen groeit.

- Is de wereld dan zó mooi? vroeg de Joker.

- Voor hen, die een hart hebben gekregen om haar schoonheid te verstaan, is zij mooier dan ik zeggen kan. Kom maar Joker, fluisterde de wind, onze reis zal lang duren, want de schoonheid der wereld is zonder einde.

Toen gaf de Joker zich gewonnen en wierp zich in de armen van de wind, die hem meenam, hoog boven de toppen der bomen en de daken der huizen. Hij was als een vlinder, zo wit en zo klein, zo licht als een veertje was hij op de adem van de wind. En nooit meer hebben zijn oude vrienden iets van de vrolijke Joker gehoord of gezien, want de wereld is groot en haar schoonheid eindeloos.

De oude rat

Voor Jeroen

GUUSJE HIELD VEEL van dieren. Hij was niet alleen goede maatjes met alle honden en katten uit de buurt, maar ook andere dieren, zoals ratten en muizen, die bij de mensen in een kwade reuk staan omdat zij schadelijk zijn, droeg hij een goed hart toe.

De ouders van Guus waren arm, zo arm, dat zij niet eens de huur van een behoorlijke woning konden betalen. Zij woonden in een kelder, omdat dit goedkoop was, maar vaak verdiende zijn vader zo weinig, dat hij zelfs deze lage huur niet betalen kon. Het huis, waarvan zij de kelder bewoonden, was oud en verzakt en had gaten en spleten in vloeren en muren. Ratten en muizen konden gemakkelijk bij hen binnen komen en van het weinige voedsel vreten, dat de familie had. Het was dus begrijpelijk, dat de vader van Guus zijn best deed om verlost te worden van deze schadelijke gasten. Op zekere dag kwam hij thuis met een rattenval, die hij, met een stukje kaas als lokaas er in, opstelde in het kamertje waar Guus sliep. Guus vond het treurig, dat de

dieren op deze manier gevangen genomen moesten worden, maar hij begreep wel dat er niets aan te doen was. Je kon je eten toch maar niet door dieren laten weghalen. Bovendien, zo zei zijn vader, waren ratten en muizen vieze beesten. Voor muizen was Guus niet bang. Hij vond deze grijze vlugge diertjes met hun ronde oogjes zelfs wel aardig en keek soms stilletjes en met belangstelling toe, als zij op de vloer met elkaar aan het spelen waren. Ook had hij wel eens een rat in hun kelder gezien, een groot donkerbruin dier met een staart, die bijna even lang was als zijn lichaam. Ratten vond hij een beetje griezelig, maar bang was hij er niet voor. Eigenlijk was Guus voor geen enkel dier bang.

Toen zijn vader 's avonds de val had opgesteld, lag Guus met zijn ogen open in bed. Hij kon niet in slaap komen en keek naar de vierkante lichtvlek van de maan, die op de vloer lag. In de schaduw, niet ver verwijderd van deze lichtvlek, stond de val met het lokaas. Hij vond dat ding, dat dichtklapte als een dier aan het aas begon te knagen, vals en gemeen. Het was toch afschuwelijk als je hoofd, juist als je lekker wilde gaan eten, opeens tussen een ijzeren klem gegrepen werd! Hij hoopte maar, dat er geen dier in de val zou geraken. Opeens - hij had misschien al even geslapen - hoorde hij een tik en daarna een angstig en benauwd gepiep. Helder wakker ging hij in zijn bed overeind zitten en keek naar de hoek waar het geluid vandaan kwam. Het lichte vierkant van de maan was een eindje opgeschoven in de richting van de muur, maar nog niet zover dat hij de val kon zien. Toen hij opnieuw het

piepen hoorde, begreep hij dat er een muis in de val moest zitten. Even later zag hij met schrik wat er aan de hand was. In het maanlicht zat een rat, die de val, waarin een van zijn voorpoten vastgeklemd zat, met zich mee sleepte. Het was een bruine, nog niet geheel volwassen rat, die nog maar nauwelijks voldoende kracht scheen te hebben om de zware val met zich mee te trekken. Toen Guus de pogingen zag, die de gevangene deed om los te komen, kreeg hij medelijden met het arme dier. Hij dacht er niet meer aan dat de ratten en muizen van hun eten stalen, maar vroeg zich alleen nog maar af, hoe hij de gevangene zijn vrijheid teruggeven kon. Vlug klauterde hij uit zijn bed, bukte zich in het maanlicht en bekeek de val. Als hij mij niet bijt, kan ik hem er wel uit helpen, dacht hij. Wees maar niet bang, fluisterde hij tot de rat, die vruchteloze pogingen deed om los te komen. Voorzichtig lichtte hij de ijzeren beugel een eindje op en... rrrrtt!... verdwenen was de rat. Het was zo plotseling en vlug gegaan, dat hij zelfs niet had kunnen zien waar het dier gebleven was. Die kan ook hard lopen met zijn zieke poot, mompelde Guus. Weer in bed terug moest hij er aan denken, wat zijn vader hiervan zeggen zou. Er zou wat voor hem op zitten, als het uitkwam dat hij de rat zijn vrijheid teruggegeven had!

Gelukkig viel het nogal mee. De volgende ochtend zag zijn vader dadelijk, dat er iets met de val gebeurd moest zijn. De klem zat dicht, het stukje kaas was er uit en de val lag midden in de kamer.

- Brutale beesten, zei hij. De kaas hebben ze opgevreten, maar geen muis is er te zien.

Guus was blij dat hem niets gevraagd werd.

Korte tijd daarna werd hij ziek. In het begin scheen het niet zo ernstig met hem en hield zijn moeder, die dacht dat hij kou gevat had, hem onder de wol. Toen hij echter slechter werd in plaats van beter, werd de dokter geroepen. Hij onderzocht Guus en zei dat hij een zwak kereltje was, dat versterkende middelen hebben moest. De ouders keken elkander bezorgd aan en schudden het hoofd. Waar zouden zij het geld voor versterkende middelen vandaan hebben moeten halen? De tijden waren slecht en de vader verdiende nauwelijks voldoende om in de geringe dagelijkse behoeften van het gezin te kunnen voorzien. Met grote moeite gelukte het hun zoveel op hun uitgaven te besparen, dat zij elke dag een extra fles melk voor hun zoontje konden kopen. Maar dit was niet voldoende, want Guus had ook eieren en ander krachtig voedsel nodig.

Op zekere ochtend, toen Guus heel vroeg wakker geworden was, deed hij een merkwaardige ontdekking. Hij lag in zijn ledikant en keek naar de overkant van de kamer. De grote bloemen op het behang waren nog slechts vaag te zien, omdat het licht van de zon, die pas opgegaan was, nog maar zwak in de kelderwoning doordrong. Op de grond, tegen de plint, zag Guus een witte vlek. De vorm daarvan was onduidelijk, zodat hij eerst dacht dat het een prop papier was. Later, toen het lichter geworden was, ontdekte hij met verbazing dat daar twee eieren lagen. Hij kon zijn ogen niet geloven en ging overeind zitten om beter te kunnen kijken. Het waren eieren, daaraan viel niet meer te twijfelen. Guus

begreep er niets van. Wie kreeg het nu in zijn hoofd, om breekbare dingen als eieren op de grond te leggen, waar zij gemakkelijk kapot getrapt konden worden? En van wie waren die eieren?

Het geval werd nog vreemder en geheimzinniger, toen zijn moeder zei, dat zij niets van eieren wist. Al sedert maanden hadden zij geen ei in huis gehad. De vader legde zijn wijsvinger tegen zijn neus en dacht diep na.

- Het is een raadsel, zei hij. Als wij nog in de tijd van de sprookjes leefden, zou je kunnen denken dat goede kabouters ze daar hadden neergelegd.

- Misschien is het toch wel zo, meende Guus.

- Ik denk het niet. Zelfs kabouters zouden die dure eieren van tegenwoordig niet kunnen betalen, antwoorde de vader.

Hij vertrouwde het zaakje niet erg, maakte een ei stuk, bekeek het en rook aan de inhoud. Het was een best en vers kippenei.

- Hoe ze daar gekomen zijn, zal wel altijd een raadsel blijven. Maar wie die eieren heeft neergelegd, zal het wel voor Guus gedaan hebben. Hij moet ze dus maar opeten, vrouw, besloot hij.

Zo gebeurde het en Guus liet zich de eieren best smaken. Maar hoe groot was zijn verwondering, toen hij de volgende morgen op dezelfde plaats opnieuw twee eieren ontdekte. En de volgende dag weer twee en de dag daarop nog eens en toen weer... Elke ochtend twee eieren.

- Dat gaat zo niet langer, zei de vader ten slotte, daar moet ik eindelijk het mijne van hebben. Alle deuren doe ik 's avonds zelf op slot, zodat er geen

kip in kan. Er is hier trouwens in de hele buurt geen kip te vinden. Vanavond blijf ik op en al zal ik er de hele nacht voor wakker moeten blijven, ik wil en zal ontdekken hoe die eieren daar terecht komen.

- Als je de goede gevers dan maar geen angst aanjaagt, zodat zij wegblijven, waarschuwde de moeder, die blij was dat haar jongen nu eieren kreeg.

- Laat dat maar gerust aan mij over. Ik zal mij heel stil houden en niemand angst aanjagen.

's Avonds hing de vader een stuk papier voor de lamp, zodat het licht niet in Guus' bed kon vallen. Hij legde een kussen in een hoek op de grond en toen begon het wachten. Ook Guus hield zijn ogen wijd open. Het gelukte hem heel lang wakker te blijven, maar toen er niets gebeurde en de suizende stilte een slaapliedje voor hem zong, kon hij zijn ogen niet langer open houden en viel in slaap. De zon scheen al volop toen hij, later dan gewoonlijk, ontwaakte. Het eerste wat hij zag was zijn vader, die in een hoek, met zijn hoofd op zijn borst gezonken, zat te slapen. Naast hem lag zijn pet en daarin, als in een nestje, lagen twee eieren. Guus kon zijn lachen niet houden toen hij dit zag, maar hij zorgde er voor geen geluid te maken, om zijn vader niet te wekken.

- Nu begrijp ik er helemaal niets meer van, riep deze, toen hij eindelijk wakker werd en de eieren in zijn pet vond. Ik ben wakker gebleven totdat het dag werd. Het moet dus gebeurd zijn in het ogenblikje dat ik heb gedommeld.

Drie nachten hield de vader de wacht en telkens opnieuw weer wisten de geheimzinnige eierenbren-

gers hem te verschalken. Toen gaf hij het maar op.

- Ik kan toch niet elke nacht opnieuw weer op de grond zitten, zuchtte hij. Mijn hele bips is pijnlijk! En wat helpt het? De eieren komen er toch.

- De hoofdzaak is dat Guus de eieren krijgt en weer sterk en gezond wordt. Waarom zouden wij zo nieuwsgierig zijn? vroeg de moeder.

- Ik ben volstrekt niet nieuwsgierig, maar ik wil weten wat er in mijn huis gebeurt. Ik betaal de huur, mijn naam staat op de deur en ik ben het hoofd van het gezin, al woon ik dan ook maar in een keldertje. Neen, die zaak met die eieren bevalt mij helemaal niet. Het is dat Guus ze zo hard nodig heeft, anders zou ik het gewoonweg verbieden.

- Hoe zou je dat willen doen? vroeg de moeder. Kun je onzichtbaren dan iets verbieden?

De vader vond dit een onverstandige vraag van de moeder, maar, omdat hij een wijs man was, zei hij maar niets meer en schudde alleen zijn hoofd. Hij had echter genoeg van het waken, smeerde zalf op zijn billen om de pijn kwijt te raken en ging 's avonds weer gewoon naar bed. Het raadsel werd dus voorlopig niet opgelost en al gauw vond men het de gewoonste zaak van de wereld om 's ochtends zo maar twee eieren op de grond te vinden. Dat heb je met wonderen: als zij maar vaak genoeg gebeuren, dan verbaast niemand er zich meer over. Zo gaat het immers toch ook met de vele wonderen in de natuur? Want wie vraagt zich nog af hoe het komt dat de zon schijnt, dat millioenen sterren aan de hemel staan, dat de rups zich inspint in een cocon en in een vlinder verandert? Deze en zoveel andere

verschijnselen zijn grote wonderen, waarover velen zelfs nooit nadenken, omdat zij er aan gewend zijn.

Guus was al een paar weken ziek, toen hij op zekere nacht wakker werd en niet meer in slaap kon komen. Hij hoorde zachte geluidjes in een hoek van de kamer en onmiddellijk moest hij aan de geheimzinnige schenkers van de eieren denken. Voorzichtig stond hij op, draaide het licht aan en ging op de uitkijk liggen. Lange tijd gebeurde er niets en hoorde hij zelfs de zachte geluidjes niet meer. Opeens - hij was alweer een beetje slaperig geworden - deed hij een griezelige ontdekking. In het midden van de vloer zat een grote bruine rat, die zijn kop naar alle kanten draaide, alsof hij wilde onderzoeken of alles veilig was. Nooit had Guus geweten, dat ratten zo groot konden worden. Het leek wel een klein hondje! Hij hield zich stil, verroerde zich niet en begluurde het dier door zijn oogharen. De spitse snuit van de rat was grijs, alsof hij een oud mannetje was, dat een baard had. Hij ging op zijn achterpoten zitten, hief zijn kop op en keek hem aan met zijn kleine kraaloogjes, die glansden in het licht van de lamp. Guus bleef roerloos liggen en hield zijn adem in. Het kon haast niet anders of deze oude rat, die de omgeving kwam verkennen, moest iets met de eieren te maken hebben. Best mogelijk, dat hij vannacht de oplossing van het raadsel ontdekte!

In de stilte klonk een heel zacht en dun stemmetje, zo fijn, dat Guus eerst dacht dat ergens een deur piepte. Hoe verbaasd was hij echter toen hij zijn eigen naani hoorde. Nu zag hij ook dat de rat zijn bek bewoog.

- Guus, Guus, zei hij, doe maar gerust je ogen open, ik weet toch wel dat je wakker bent.

Guus was te zeer van streek om te kunnen antwoorden en zonder er bij te denken ging hij overeind zitten.

- Zo, vervolgde de rat, nu kunnen wij met elkaar praten. Maar spreek niet te luid, anders zou je iemand wakker kunnen maken. En ben je nu al een beetje beter?

- Ja meneer, fluisterde Guus, die niet wist hoe hij het dier noemen moest. Ja kon toch maar niet gewoon rat tegen een rat zeggen!

- Noem mij maar gerust bij mijn naam. Ik heet Rattendirk.

- Ja meneer.

- Ik ben geen meneer en ik zou ook geen meneer willen zijn. Ik ben Rattendirk. En als je nu even oplet, kun je zien hoe de eieren worden gebracht. Het is een hele reis, want wij moeten ze drie straten ver uit een eierenpakhuis halen. Kijk, daar komt het eerste transport.

In de hoek bewoog iets en toen zag Guus twee ratten, die een derde rat aan zijn staart voorttrokken. De derde rat deed dienst als slede. Hij lag op zijn rug en hield een ei tussen zijn vier poten. Het was even knap als grappig en Guus kon niet nalaten om de slimme ratten te lachen.

- Wie niet sterk is moet slim zijn, zei de oude rat. Wij hebben geen wagentje of eiermandjes of ander door mensen gemaakt spul en daarom doen wij het maar op deze manier. En hier komt het tweede ei.

De eieren werden op de gewone plaats gelegd en toen dit gebeurd was, gingen de zes ratten netjes op een rij staan. Rattendirk, die de baas scheen te zijn, draaide zich om en piepte drie keer, waarop alle ratten achter elkaar wegliepen en in een donkere hoek van de kamer verdwenen.

- Zo, dit zit er weer op, zei Rattendirk.

- U wordt wel bedankt, antwoordde Guus met bevende stem, want hij was nog steeds niet van zijn verwondering bekomen.

- Je hoeft niet bang voor ons te zijn, want wij zijn het voor jou ook niet, hernam de rat. Wij hebben maar heel weinig vrienden onder de mensen, maar jij bent er één van. Het doet mij plezier om eindelijk eens met je te praten, want nu kan ik je er voor bedanken, dat je Rattenpietje het leven hebt gered.

- Wie is Rattenpietje? vroeg Guus.

- Mijn kleinzoon, die een paar weken geleden met zijn poot in een val heeft gezeten. Het gebeurt niet vaak, dat een mens een rat het leven redt. Mensen en ratten zijn nu eenmaal vijanden, daaraan valt niets te veranderen. Maar ondankbaar zijn wij niet en zolang je ziek en zwak bent, krijg je elke dag je twee eieren.

- Ik heb nooit geweten, dat jullie zo knap zijn, antwoordde Guus.

- Wij zijn nog veel knapper, antwoordde Rattendirk, niet zonder trots. Als wij niet zo verstandig waren, zouden de mensen ons al lang hebben uitgeroeid.

- Het is erg gemeen van de mensen, dat zij jullie zoveel kwaad doen.

- Waarom gemeen? De mensen kunnen niet anders; zij verdedigen zich. Dat is hun recht. Maar wij kunnen ook niet anders. Wij vreten de levensmiddelen van de mensen op, dat is ons recht. Mensenrecht en rattenrecht zijn twee verschillende dingen, maar ieder heeft op zijn beurt gelijk en daarom gaat het hard tegen hard.

- Wat ben je knap, wat weet je veel, zei Guus bewonderend. Je bent, geloof ik, nog knapper dan onze bovenmeester.

- Hoe zou het anders kunnen? vroeg Rattendirk. Ik ben oud, ik heb veel ondervinding en ik heb al heel wat moeilijke boeken stuk geknaagd. Toen ik jong was, woonde ik in het huis van een professor. Zijn halve bibliotheek heb ik opgevreten en ik verzeker je, dat je daar heel wat van opsteekt. Tegenwoordig woon ik bij een kaashandelaar. Die man is lang zo geleerd niet, maar het eten is daar heel wat beter.

- En ben jij nu de baas van alle ratten?

- Niet van alle ratten. Ik ben blokhoofd, zoveel als de koning van de ratten, die in dit huizenblok wonen. Je kent toch wel de kruidenier op de hoek?

- Die nare man, bij wie je niet voor de deur knikkeren mag?

- Wij vinden alle mensen naar, behalve jou en een heel oud vrouwtje in de zijstraat. Zij is niet helemaal meer bij haar verstand en zet schoteltjes met eten voor ratten en muizen neer. Maar lief is ze wel, lief maar gek.

- Waarom?

- Welk verstandig mens zou ons te vreten geven? Maar goed, wij hadden het over de kruidenier.

Onder zijn pakhuis hebben wij onze vergaderzaal en een paar keer in de week trekken alle ratten daarheen om zich lekker zat te eten aan gedroogde erwten en bonen. Vooral onze zangers zijn er dol op, omdat groene erwten zo goed zijn voor hun stem. Ik heb er geen verstand van, want ik zing niet, maar ze zeggen, dat je op groene erwten prachtige rollers kunt zingen.

- Is dat wat de kanaries ook doen?

- Neen, het is anders. Alleen ratten kunnen het.

- Wat knap, herhaalde Guus. Ik heb nooit geweten, dat ratten ook zingen konden.

- Wij kunnen nog heel wat meer, antwoordde Rattendirk. Sommige ratten zijn goede acrobaten, andere zijn ware meesters in het figuurknagen.

- Zagen, verbeterde Guus.

- Neen, knagen, kunstknagen, hernam de rat. Maar dat weet jij natuurlijk niet, omdat jij maar een mens bent.

- Ik wou, dat ik het allemaal eens zien kon!

Rattendirk zweeg even. Hij scheen na te denken.

- Wij ontvangen eigenlijk nooit mensen, zei hij eindelijk, maar misschien kan er voor jou een uitzondering worden gemaakt. Ik zal er eens met de anderen over praten. Er zal wel iets op te vinden zijn, alleen geloof ik niet, dat je met open ogen zult mogen komen. Men kan ook te ver gaan met zijn vertrouwen.

- Maar met mijn ogen dicht zal ik niets kunnen zien!

- Zo moet je het niet opvatten. Als het goedgekeurd wordt, komen wij je halen terwijl je slaapt.

Je ziet dan alles als in een droom en later kun je je dan de weg, die wij gegaan zijn, toch niet meer herinneren. Je moet het ons maar niet kwalijk nemen, dat wij zo voorzichtig zijn, maar, zie je, ten slotte ben je toch ook een mens. Maar nu moet ik er vandoor. Je hoort nog van mij. Knaag maar lekker van je eitjes!

Rattendirk hield woord. Reeds de volgende nacht werd Guus gewekt door een zacht getik tegen een van de poten van zijn ledikant.

- Kom je bed maar uit, hoorde hij een dun stemmet je, het is zo ver.

- Als ik jou was, zou ik mijn schoenen maar aantrekken, want in ons paleis liggen geen lopers en tapijten, zei de rat, toen Guus opgestaan was.

Om zo zacht mogelijk te kunnen lopen, trok Guus zijn gymnastiekschoentjes aan en toen was hij klaar voor de tocht. Rattendirk bracht hem naar een hoek van de kamer bij een rond gat, dat zich aan de onderkant van een plint bevond. Daar kan ik niet doorheen, dacht hij, dat gat is veel te klein.

- Het gaat best, als je je maar bukt, zei Rattendirk, die zijn gedachten geraden scheen te hebben.

Hij deed wat hem gezegd was en toen gebeurde er iets merkwaardigs. Nauwelijks had hij zich gebukt, of het gat werd groter. Pas later, toen hij er doorheen gegaan was, zag hij, dat niet de opening groter, maar dat hij kleiner geworden was. Zo klein was hij, dat de rat, die naast hem stond, hem zo groot als een paard voorkwam. Hij schrok wel even toen hij de gevaarlijke bek met de scherpe, witte tanden zag.

- Wees maar niet bang, zei de rat, ik knaag nooit

aan een levende vriend. Overigens is groot of klein maar een kwestie van begrip. Het hangt er alles maar vanaf hoe je het ziet. Een olifant vindt een muis maar een prulletje, maar diezelfde muis schijnt een reus in de ogen van een mier. Deze kant uit.

Zij liepen door een lange gang, die zo hoog was, dat Guus het plafond niet kon zien. Hoewel er geen lampen brandden, was het er toch niet donker en was alles overstraald door een zacht groen schijnsel. Op zijn vraag, waar het licht vandaan kwam, antwoordde de rat, dat het schijnsel afkomstig was van vochtig, rottend hout.

- Heel kleine diertjes maken dat licht voor ons, zei hij. De mensen hebben er een geleerd woord voor. Het stond ook in een boek bij die professor, maar ik weet het niet meer, omdat ik dat boek al heel lang geleden heb opgevreten. Je kunt ten slotte niet alles onthouden. Nu even niet praten, vervolgde Rattendirk, want wij komen nu achter het behang van de kamer waarin je vader slaapt. Toen hij op wacht zat, hebben wij met het binnen brengen van de eieren altijd gewacht totdat hij in slaap gevallen was en snurkte.

Zij gingen een poosje zwijgend verder. Het kostte Guus moeite de rat te volgen, omdat dit deel van de weg niet verlicht was. Ook stootte hij zijn voet herhaaldelijk tegen stukjes steen en hout, die op de grond lagen.

- Nu kunnen wij wel weer praten, zei Rattendirk na enige tijd. Wij zijn hier onder de vloer van jullie buurman, de smid. Zo'n smederij is maar een armoedige boel, waar niets te knagen valt.

De ruimte, waarin zij nu kwamen, was verlicht door een gele streep, die in de hoogte scheen te zweven. De rat legde hem uit, dat de streep een naad was in de vloer van het huis, waaronder zij zich bevonden. Het schijnsel was afkomstig van een nachtlampje, dat in de kamer brandde. Bij een muur, die bedekt was met talloze vreemde, witte bloemen, moesten zij rechtsaf slaan. Rattendirk vertelde hem, dat die bloemen schimmels waren, die op de vochtige muur groeiden. Nooit had Guus kunnen denken, dat er in de duistere hoeken der huizen zoveel wonderlijks verborgen was.

Na een eindeloos schijnende tocht door gangen, holen en gaten, kwamen zij in een grote ruimte. Guus bleef verbaasd staan, toen hij vanuit het duister opeens in deze sprookjesachtig verlichte zaal kwam. Alle wanden waren bedekt met schimmel, balken van rottend hout verspreidden een groen schijnsel, dat fonkelde en gloeide in millioenen salpeterkristallen. Er waren hier wel honderd ratten, die allen naar hem keken, toen zij binnen kwamen.

- Nu gaan wij speciaal voor jou een feestvoorstelling geven, zei Rattendirk. Hij klapte in zijn poten en op dit teken traden drie ratten naar voren, die een gekleurd lint met een strik om hun hals droegen. De grootste van de drie droeg een rode, de beide anderen een gele strik. Zij beklommen een lege, met gekleurd papier versierde kist, die blijkbaar als toneel dienst moest doen en maakten een buiging.

- Het zijn acrobaten, fluisterde Rattendirk Guus toe, en die met de rode strik is bepaald een kunstenaar in zijn vak. Hij heet Rattengrap, omdat hij ieder-

een aan het lachen maakt. Eens heeft hij zelfs een jonge rat gered, door de kat, die de stumper in haar bek had, aan het lachen te maken. Vroeger woonde hij in een circus en was jaren lang bevriend met de hoofd-clown, die hem de overgebleven stukjes schmink gaf. Rattengrap heeft al die schmink opgevreten en daarvan is hij zo dik en rond geworden.

Rattengrap stond in het midden van het toneel en piepte iets tot de toeschouwers. Guus kon het echter niet verstaan.

- Heb ik het niet gezegd? vroeg de oude rat. Nu lachen ze allemaal.

- Ik zie niemand lachen, antwoordde Guus.

- Ach natuurlijk, hoe kon ik zo dom zijn? De dieren lachen anders dan de mensen. Daarom kun je het niet zien.

De twee ratten met de gele strikken vertoonden nu kunstjes, liepen op hun voorpoten en buitelden over hun kop. Rattengrap deed alsof het een kleinigheid was, maar bracht er zelf niets van terecht. Toen iedereen de indruk gekregen had, dat hij eigenlijk niets kon en zich alleen maar aanstelde, liet hij zien, dat hij nog wel tot iets beters in staat was. Hij danste bovenop een ping-pong-balletje en jongleerde behendig met drie witte kralen. Tot slot ging hij op zijn voorpoten staan en hield met zijn achterpoten een potlood vast, dat de twee andere ratten als rekstok gebruikten.

Na de acrobaten traden zes ratten met een zangnummer op. In mensenoren klonk hun lied niet mooi en Guus hoorde niets anders dan: dzju, dzju, sjurre, sjurre, sjurre, ssss, ssss, sjurre, sjurre.

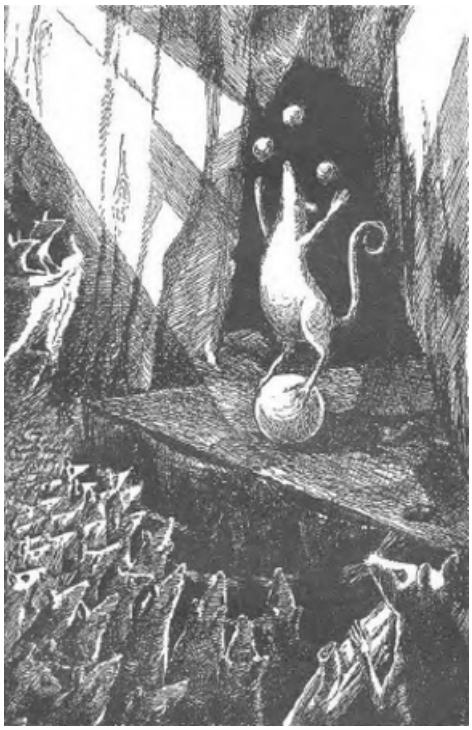

- Prachtig hè? vroeg de oude rat. Juweeltjes van stemmen.

- Ik begrijp het niet, bekende Guus.

- Zij zingen een loflied op het spek. Een van onze grootste dichters heeft het gemaakt. Hij is nu dood, een poosje geleden opgevreten door een foxterrier.

Nadat de zangers nog een tweetal liederen hadden gezongen, betrad een grijze rat het toneel.

- Let nu goed op, want je gaat iets bijzonders zien, zei Rattendirk. Een nummertje kunstknagen.

De grijze rat nam een stuk rood papier, waaraan hij, met snelle bewegingen van zijn spitse onderkaak, begon te knagen. Alle ratten keken gespannen toe en ook Guus was benieuwd naar hetgeen te voorschijn zou komen.

- Het figuurknagen is een speciale kunst van de ratten, legde zijn metgezel uit. Muizen, eekhorens en marmotten verstaan er niets van, omdat zij niet kunstzinnig genoeg zijn. Wij ratten hebben het heel ver in deze kunst gebracht.

De grijze rat op het toneel was ijverig met bek en poten in de weer en het duurde nogal een poosje, voordat hij met een diepe buiging naar het publiek te verstaan gaf, dat het kunstwerk klaar was. Geholpen door een andere rat, hing hij het stuk papier tegen de voorkant van de kist, zodat allen het goed konden zien. Guus begreep er niets van. Wat hij zag, was een verkreukeld stuk papier met een aantal gaten er in en een figuur kon hij met de beste wil niet ontdekken.

- Geen ander knaagdier dat ons ratten zo iets nadoet, sprak Rattendirk bewonderend. Van alles

zie je er in: de mooiste kazen en hammen, de heerlijkste erwten en bonen. Wat een stijl! En dat doet hij toch maar gewoon met zijn bek, waarmede andere dieren alleen maar kunnen vreten!

Guus zei maar niets. Misschien ben ik wel te dom en moet je een rat zijn om dit te kunnen begrijpen, dacht hij.

Toen de voorstelling afgelopen was, bracht Rattendirk hem terug naar zijn kamer. Bij de uitgang van het hol bleef hij staan en gaf hem een gedroogde tuinboon, die op een bijzondere manier was afgeknaagd.

- Bewaar dit, zei hij. Als je ooit mijn hulp nodig mocht hebben, gooi de boon dan maar door dit gat. Tot ziens en knaag maar lekker van je eieren.

Toen Guus de volgende dag wakker werd, dacht hij het eerst aan het vreemde avontuur, dat hij die nacht had beleefd. Maar was het een avontuur, of was het alleen maar een droom geweest? Hij stond op, ging naar de plaats waar de ingang van het hol moest zijn en ontdekte het gat onder de plint. Dit bleek dus in orde te zijn. Maar waar was de afgeknaagde boon, welke Rattendirk hem gegeven had? Hij doorzocht het bed en de gehele kamer, maar kon de boon nergens ontdekken. Zou het dan toch alleen maar een droom zijn geweest? En de eieren dan? Die werden trouw elke nacht op dezelfde plaats neergelegd en dit bleef zo doorgaan, totdat hij weer geheel gezond en sterk was.

Guus bleef hopen, dat Rattendirk hem des nachts nog wel eens zou komen bezoeken, dat hij plotseling

zijn grijze snuit uit het gat te voorschijn zou zien komen. Maar ook deze hoop moest hij opgeven toen zijn vader op zekere dag het gat in de plint ontdekte. Hij maakte het dicht met gips en stukjes glas, zodat ratten en muizen er niet meer aan konden knagen. Guus vond het jammer, maar hij begreep, dat het niet anders kon. Mensenrecht en rattenrecht zijn twee geheel verschillende dingen en de mensen kunnen deze schadelijke rovers nu eenmaal niet in hun huizen dulden. De oude, grijze rat heeft Guus nooit meer teruggezien en dat vindt hij toch wel jammer.

De gouden wenslaars

ER WAS EENS EEN schoenmaker, die zich zo ongelukkig voelde, dat hij nooit zingen en maar zelden een vrolijk gezicht tonen kon. De mensen, die hem al lang kenden, begrepen niet waarom Jaap Fnuk - zo heette hij - zo somber was. Hij was een puike schoenmaker, misschien wel de beste van het hele land, hij had een lieve, vriendelijke, dikke en gezellige vrouw, die meer dan tweehonderd pond woog en die lekker koken kon en zijn drie zoons waren flinke mannen die allen goed oppasten. Wat kon een mens meer verlangen?

En waarom meende Jaap nu, dat hij zich ongelukkig moest voelen? In de eerste plaats, omdat hij geen vrede kon hebben met zijn naam, die een vreemde klank had, alsof hij in een ander land was geboren. Nu steekt er niets oneervols of lelijks in, als men in een ander land geboren is. Ook kan geen mens er iets aan doen of hij een mooie of een lelijke naam heeft, omdat niemand zijn eigen naam kan kiezen. Dit alles vroeg Jaap zich echter niet af. Hij kon maar niet

begrijpen, dat hij het met die vreemde naam van maar één lettergreep moest doen, terwijl anderen zoveel beter waren bedeeld. Wat moet ik beginnen met dat nare Fnuk van mij? vroeg hij. Alle mensen hier hebben prachtige namen en de mijne is de lelijkste, welke ik ooit heb gehoord. Nu was het waar, dat de stad waar Jaap woonde, bekend stond om de mooie namen van haar inwoners. Zo heette bijvoorbeeld de burgemeester Jodocus Amadeus Florian Rabarber wortelt je, en de beroemde toneelspeler, wiens schoenen Jaap altijd zoolde, droeg de naam van Maximiliaan Karnemelksepapkannetje. Dit zijn inderdaad schone namen, die zelfs rijk klinken, alsof de ouders van deze mensen er veel geld voor hadden betaald. En toch was dit niet waar, want behalve een bui regen, waren namen vrijwel het enige, dat in het land van Jaap niets kostte. Maar wat heb je alleen aan een mooie naam? Het komt er op aan wat je bent en niet hoe je heet. Met deze wijs? heden moest je echter bij Jaap niet aankomen. Hij peinsde alleen maar over de mooie namen, die anderen gekregen hadden. Zijn naaste buurman, de wijnkoopman, heette Archibald Sieliewobsta; zijn vriend, de koetsier, droeg de naam Ludovicus Hom? diedeldom en aan de overkant van de straat, zodat de arme Fnuk het iedere dag moest zien, hing tegen de gevel een groot bord, waarop met gouden letters de naam stond van de rijke kaarsenmaker Ptolomeus Barahomsassa. Geen wonder dat de mensen dachten, dat Fnuk uit het buitenland kwam en dat men hem niet geloofde als hij zei, dat hij op de hoek van de vierde zijstraat links geboren was. Nu trof het

ongelukkig, dat hij dit niet bewijzen kon, omdat de vierde zijstraat links al jaren geleden afgebroken was en men op de plaats, waar zijn geboortehuis had gestaan, een knikkerfabriek had gebouwd. Een klein beetje pech had Fnuk dus wel. Zijn naam was echter niet de enige en zelfs niet de belangrijkste oorzaak van zijn ongeluk. De voornaamste bron van zijn ontevredenheid was zijn rijke overbuurman, de kaarsenmaker, naar wiens naambord met gouden letters hij al zoveel jaren had moeten kijken. Ptolomeus Barahomsassa was rijk, zó rijk, dat hij zelf nooit een hand uitstak en al het werk door zijn knechten liet doen. Hij was altijd vrolijk en liep de hele week in zijn beste kleren, alsof het iedere dag Zondag voor hem was. Iedereen wist ook, dat op zijn kantoor een grote ijzeren brandkast stond, die barstensvol moest zitten met goud, juwelen en edelstenen. Jaap had de ijzeren kast vaak genoeg gezien, maar er in gekeken had hij nooit, omdat de deur altijd dicht was, als hij op het kantoor van de kaarsenmaker kwam. Wat heb ik eigenlijk aan mijn leven, vroeg de schoenlapper zich soms af, als hij zijn buurman er keurig gekleed op uit zag trekken met een wandelstok in zijn hand, die een gesneden, ivoren knop had, in de vorm van een leeuwenpoot. Ptolomeus leidt een heerlijk leventje, elke dag eet en drinkt hij lekker, dacht hij. De mensen denken, dat hij een zeer voornaam heer, misschien wel een baron of zoiets is, hij kan naar hartelust reizen en vreemde landen bezoeken. Als hij dan weer thuis komt, hebben zijn knechten geld voor hem verdiend en kan hij nog meer goud in zijn brandkast stoppen. Nooit kan ik eens op reis gaan en zelfs

een wandelstok heb ik niet. Waarom moet ik bijna altijd snert eten en stamppot van grauwe erwten, waarom wordt voor mij het werk niet door knechten gedaan, waarom zijn mijn drie zoons in dienst bij de graaf, in plaats van mij in de schoenmakerij te helpen? Zelfs met mijn kinderen heb ik geen geluk; nietsnutten zijn mijn drie jongens.

Als hij zo mistroostig aan het mopperen was, dan zei zijn lieve, dikke Magdalena soms:

- Foei, Jaap, schaam je! Menigeen zou graag zulke flinke jongens willen hebben als wij.

Later, als de slechte bui voorbij was, had Jaap dan wel spijt van zijn onrechtvaardigheid, erkende hij dat zijn dikke Magdalena gelijk had en dat hun kinderen het tamelijk ver in de wereld hadden gebracht. Hun oudste zoon was eerste schuiftrompettenpoetser bij het huisorkest van de graaf. Hij moest er voor zorgen, dat er geen spatje of veegje op de instrumenten zat, daar de muzikanten dan niet zuiver zouden kunnen blazen en de gevoelige oren van de gravin en de graaf door valse klanken zouden kunnen worden gekwetst. De middelste zoon was opperpluimstrijker aan het grafelijk hof. Hij moest er voor zorgen, dat er op het kasteel niets kreukelde en dat de gezichten van allen, die met de graaf omgingen, glad en zonder rimpels waren. Hoe hij dit klaarspeelde was zijn geheim, maar een gemakkelijk werkje was het zeker niet. De jongste zoon was lekmeester en had misschien de moeilijkste taak van allen. Hij moest er voor oppassen, dat de daken geen water doorlieten, al regende het ook een jaar lang. Verder moest hij er voor zorgen, dat niet één van de honderd en veertien

kranen van het kasteel lekte, dat niemand in tegenwoordigheid van de grafelijke familie huilde, kortom, hij moest voorkomen, dat er ook maar één droppel vocht kwam op plaatsen, die kurkdroog behoorden te zijn. Het is dus wel duidelijk, dat Fnuks drie zonen flinke kerels waren en dat zij het lang niet gemakkelijk hadden.

Jaap Fnuk was jarig. Zodra hij opgestaan was, kreeg hij van zijn vrouw een eierkoek met stroop, een splinternieuwe tabakspijp met de kop van een lachende neger, en een paar pantoffels, waarop kleurige vlinders geborduurd waren. Nu zou je zeggen, dat iemand, die op deze manier verrast wordt, volop tevreden mag zijn. Maar als je dit denkt, dan ken je onze Jaap nog niet. Toen hij zijn eierkoek opgegeten, de door Magdalena geborduurde pantoffels aangetrokken en zijn nieuwe pijp met tabak gevuld en aangestoken had, keek hij naar de overkant van de straat, zag het naambord met de gouden letters en begon te mopperen. Hij mopperde zo hard, dat zijn vrouw eerst dacht, dat hij neuriede, maar al gauw begreep zij, dat zij zich vergist had. Zijn humeur verbeterde pas, toen Sieliewobsta, de wijnhandelaar, binnenkwam en een fles oude, zoete wijn voor hem neerzette. Het was verrukkelijke wijn uit het geheime vat, die de wijnkoopman in zijn diepste kelder voor de verjaardagen van zijn vrienden bewaarde. Reeds na de eerste slokken verbeterde Jaaps stemming. Toen hij twee glazen vol op had, kwam de wereld hem lichter voor en mopperde hij al minder. Na het derde glas besloot hij de kalfslederen laarzen, die Maximiliaan op het toneel gebruiken moest,

onderhanden te nemen. Het waren prachtige, Franse laarzen van soepel, wit leder met rode omslagen en naar boven gebogen neuzen, zoals de ridders deze honderden jaren geleden gedragen hadden. De laarzen stonden al een poosje in de werkplaats. Jaap had nog geen tijd gehad ze onderhanden te nemen, omdat er zoveel ander werk wachtte. Magdalena riep uit de keuken, dat het tijd was om te eten. Zij had het lievelingskostje van haar man klaargemaakt: zoete brei met sucadesnippers en rozijnen. Jaap hoorde haar echter niet, vulde voor de vierde maal zijn glas met kostelijke wijn, zette de laarzen voor zich op de tafel en begon ze te bekijken. Een deksels knap stukje werk, mompelde hij.

- Nietwaar? hoorde hij een stem vlak naast zich.

Hij schrok en zag een oud mannetje, dat op een kruk bij de tafel zat en hem glimlachend aankeek. Nog nooit had hij zo een vreemd en stokoud kereltje gezien. Toen hij een beetje van de schrik bekomen was, wilde hij vragen, hoe het het mannetje gelukt was binnen te komen, zonder dat iemand er iets van had gemerkt, maar voordat hij een woord had kunnen uitbrengen, begon zijn bezoeker reeds te spreken.

- Ik kom overal binnen, zei hij, omdat ik een sleutel heb, die op alle deuren past. Als je dit bezit en het op de goede manier gebruikt, staat de hele wereld voor je open, vervolgde hij. Hij liet de verbaasde schoenmaker een klein laarsje zien, dat van zuiver goud was gemaakt.

Jaaps verwondering werd nog groter, toen hij zag, dat het gouden laarsje een nauwkeurige nabootsing was van de toneellaars, welke hij in zijn hand hield.

- Een prachtig stuk werk, die laars, vervolgde het mannetje. Ik kan het beoordelen, want ik ben zelf in het vak, niet zo'n moderne prutser, die met lijm en machines werkt, maar een echte schoenmaker, die alles steek voor steek naait en die het handwerk door en door verstaat. Vroeger wisten wij wat schoenmaken was, maar die knoeiers van tegenwoordig! Ja, jij niet, ging hij verder, toen hij zag, dat Jaap iets wilde zeggen, jij verstaat je vak als de beste, jij bent nog een echte, ouderwetse schoenlapper en daarom ben ik ook bij jou gekomen.

Jaap was niet weinig gestreeld door zoveel lof. Misschien dacht het kleine mannetje wel, dat men meer vliegen vangt met honing dan met azijn, toen hij er mee voortging de schoenmaker te prijzen en zei, dat Fnuk eigenlijk nog maar de enige goede schoenlapper in het hele land was.

- En daarom is al mijn hoop op jou gevestigd, vriend Jaap, besloot hij.

- Welke hoop, waarop hoop? vroeg Jaap, die langzamerhand razend nieuwsgierig geworden was.

- Op verlossing, antwoordde zijn bezoeker. Alleen jij kunt mij helpen.

Het is wel prettig als de mensen zoveel vertrouwen in je stellen en Jaap, die zo ijdel was als een mens, kwam hoe langer hoe meer onder de indruk van al die lofprijzingen.

- Ik zou je natuurlijk graag willen helpen, zei hij, maar ik begrijp nog niet, hoe ik je zou kunnen verlossen.

- Als je mij verlost, verlos je ook je zelf en dat is hard nodig, antwoordde het mannetje. Als jij mij

dus verlost, dan verlos ik op mijn beurt jou weer.

- Maar ik hoef helemaal niet verlost te worden, riep Jaap. Ik zit niet in de gevangenis en betoverd ben ik ook niet.

- Dat denk je maar. Je zit wél gevangen, niet achter slot en grendel en tralies, maar je zit gevangen in je ontevredenheid. Jij voelt je ongelukkig, omdat je meent, dat je veel tekort komt en omdat je denkt, dat anderen het zoveel beter hebben dan jij.

- Dat denk ik niet alleen, antwoordde Jaap, maar dat is ook de waarheid. Ik ploeter maar van vroeg tot laat en kijk nu eens naar een man zoals Barahomsassa, de kaarsenmaker, die nooit een slag uitvoert.

Het mannetje knikte met zijn oude vogelkopje.

- Ken ik, dat ken ik allemaal, zei hij. Vierhonderd jaar geleden heb ik net zo gedacht, was ik ook zo ontevreden.

- Leef je dan al zo lang? vroeg de schoenmaker verbaasd.

- Het is maar wat je leven noemt. Ik besta per ongeluk, door een verzuim en dat nog wel door mijn eigen schuld. Maar laat ik je eerst maar eens vertellen wat er met mij aan de hand is, want met al dat gepraat in de ruimte komen wij er niet.

Hij schoof zijn krukje wat dichterbij, legde zijn magere, gerimpelde handen op de rand van de tafel en begon te vertellen:

- Vierhonderd jaar geleden was ik de beste schoenmaker van mijn stad, zoals jij. Ik was voorman van het schoenlappersgilde, ik had een brave vrouw, twee flinke kinderen en was een algemeen geëerd burger. Ook was ik kerngezond en verdiende

volop mijn kost. Ik had dus alle aanleiding om tevreden te zijn. Toch was ik dat niet. Ik was onrustig, meende, dat anderen gelukkiger waren dan ik, kortom, ik was ontevreden met mijn lot. Jij kent dat wel. In mijn tijd wist echter niemand hoe het met mij gesteld was, behalve de loense Hadribal, van wie verteld werd, dat hij toveren en gedachtenlezen kon. Ik had het nooit willen geloven, want hij was maar een lelijk mannetje met rotte tanden en een dikke puist op zijn neus. Maar op zekere dag, juist op mijn vijftigste verjaardag, kwam hij bij mij in mijn werkplaats en leerde mij anders. Ik had juist een paar kalsleren, Franse laarzen onderhanden, net zulke laarzen als daar nu op je tafel liggen. Je wilt iets anders, zei Hadribal, je bent ontevreden, beken het maar. Je leven is voor mij als een geopend boek, waarvan ik maar een bladzijde behoef om te slaan om je te kunnen zeggen wat er morgen met je gebeuren zal. Goed, antwoordde ik, in de mening, dat hij een grapje maakte, lees dan maar eens voor, wat op de volgende bladzijde staat. Je bent een ezel, antwoordde hij, want geen mens weet, wat de toekomst voor hem verborgen houdt. Ik zou je dus van alles wijs kunnen maken, zonder dat je zou kunnen nagaan of ik je bedroog. Maar iedereen kent zijn verleden en zijn eigen gedachten en daarom zal ik je eerst daarvan het een en ander vertellen, dan kun je nagaan of ik de waarheid spreek. Laat ik je nu meteen maar zeggen, dat het verbluffend was wat die man van mij wist. Hij kende al mijn gedachten en mijn innigste wensen en mijn leven was voor hem werkelijk een geopend boek. Toen hij mij alles van het verleden en het heden ver-

teld en mij van zijn zienersgaven overtuigd had, begon hij over mijn toekomst te praten. Ik zou huis en haard verlaten, zei hij, verre reizen gaan doen en mijn handen zouden hamer en spanriem nooit meer aanraken. Ik begon te lachen en zei, dat dit onmogelijk was. Niets is onmogelijk, antwoordde hij somber. En let nu maar eens op. Hij nam een van de Franse laarzen, welke ik onderhanden had, kneep het zachte leder samen tot een bal, blies toen met zijn lelijke mond vol rotte tanden op zijn hand en keek mij lachend aan. Zolang een hand samengeknepen is, weet men niet wat er in is, grinnikte hij. Kijk! Hij opende zijn hand en toen zag ik, dat mijn lederen laars veranderd was in het gouden laarsje dat daar staat. Het is een wenslaars voor ontevreden schoenmakers en als ik je straks alles verteld heb, kun je haar toverkracht ook eens proberen.

- Zeg dan maar eens hoe het gaat, zei Jaap, het laarsje in zijn hand nemend.

- Niet zo haastig, antwoordde de bezoeker. Jij bent ongeduldig, omdat je nog niet weet, hoe moeilijk en gevaarlijk het is, je eigen lot in handen te nemen. Het is beter, ernstig na te denken, voordat je een wens doet.

- Ik weet al lang wat ik wensen wil, al jaren, antwoordde Fnuk.

- Dat denkt iedereen die ontevreden is, hernam het mannetje, maar daarom weten zij nog niet of zij juist wensen. Maar dat is ten slotte jouw zaak. Luister nu eerst maar verder naar mijn verhaal.

Het mannetje nam een stukje leer van de tafel, stak het in zijn mond en begon er op te kauwen.

- Het is eeuwen geleden, dat ik zoiets lekkers heb geproefd, zei hij. Een fijnere smaak dan die van leer bestaat niet. Tegenwoordig kauwen de schoenlappers tabak en hoestballetjes, omdat zij niet meer weten wat echt krachtig en lekker is.

Hij bleef even nadenkend en genietend kauwen en vervolgde toen zijn verhaal.

- Hadribal legde mij het gebruik van de wenslaars uit. Als ik mijn linker vinger in de schacht stak, zo diep, dat mijn vingertop de zool raakte, dan kon ik, door het uitspreken van een toverformule, veranderen in de persoon, van wie ik een schoen aan mijn rechtervoet had. De gedaanteverandering mocht een volle dag duren. Wanneer ik echter, voordat er vier en twintig uur verstreken waren, niet tot me zelf was teruggekeerd, dan moest ik de aangenomen gedaante behouden, zo lang totdat iemand mij vrijwillig verloste.

- En toen? vroeg Fnuk, die brandde van nieuwsgierigheid.

- Even geduld! Het verhaal is heel wat minder mooi dan jij denkt. Ik vertrouwde het zaakje niet erg, maar omdat ik toch veel zin had om de wenslaars te proberen, liet ik mij alles door Hadribal goed uitleggen. Hij leerde mij de toverspreuk en vertelde, dat ik de persoonsverandering zo vaak kon herhalen als ik wilde, mits ik er maar voor zorgde, dat binnen vier en twintig uur alles weer bij het oude was. Toen ik alles gehoord had, besloot ik het er op te wagen en stak mijn linker wijsvinger in de schacht van het laarsje. Wat ga je beginnen, in wiens plaats wil je treden? vroeg Hadribal. Ik denk, dat ik maar eens

met de koning begin, antwoordde ik. Hadribal lachte vals, hij grijnsde met zijn lelijk rottig gebit en zei, dat ik dan toch eerst diens rechterschoen zou moeten aantrekken, als ik mij in de koning wilde veranderen. Dat was een tegenvaller, want ik bezat geen schoen van de koning. Ik maakte wel eens nieuwe schoenen en laarzen voor de koninklijke familie, maar reparatiewerk kreeg ik nooit. Zoals je weet, gooien koningen hun schoeisel weg of schenken het aan gunstelingen, als de hakken scheef of de zolen dun beginnen te worden. Gelukkig wist Hadribal er een kunstje op. Hij frommelde een beetje aan mijn rechterbeen, mompelde een of andere spreuk en voordat ik het wist, had ik een splinternieuwe, koninklijke laars aan mijn rechtervoet. Wens er nu maar op los, zei hij.

- En toen? vroeg Jaap.

- Wel, ik sprak de toverwoorden uit en toen was ik de koning.

- Zo maar opeens en helemaal?

- Opeens en helemaal, beaamde het mannetje, en het gekke was, dat ik het volstrekt niet gek vond. Ik voelde mij, alsof ik mijn hele leven een koning was geweest, ik wist niet eens meer, dat ik een minuut geleden nog schoenmaker was. Zo gaat het: met een klein beetje tovenarij en een boel inbeelding doe je wonderen.

- Reusachtig, onbegrijpelijk, zei Jaap.

- Dat zeg je, zolang je nog schoenmaker bent, hernam de oude man, maar als je eenmaal koning bent, dan denk je er heel anders over. Je moet niet vergeten, dat ik ook uiterlijk een echte koning geworden was en dat ik dus ook geen smerige handen met

pekvingers meer had. Ik begon er dus mee lekker en veel te eten, zette mijn handtekening onder alle staatsstukken die mij werden voorgelegd, hield besprekingen met mijn raadslieden en regeerde er lustig op los. Ik deed het niet slecht voor een beginneling en ik geloof zelfs, dat ik ook nog een oorlog heb verklaard, maar dat weet ik niet precies meer. Toen ik geen zin meer in regeren had, ging ik feestvieren, at taarten met de hofdames en dronk wijn met de ridders. Laat in de avond kwam er een bode met een spoedboodschap, maar ik zei, dat ik geen zin had hem te ontvangen en dat ze de man in de keuken maar te eten moesten geven. Toen ik genoeg van het feest had, herinnerde ik mij mijn vrouw en kinderen, die thuis op mij zaten te wachten, maar ik was te moe om mij zo laat in de nacht nog terug te wensen en het koningsbed zag er zo groot en aanlokkelijk uit, dat ik aan de verleiding om er in te kruipen, geen weerstand bieden kon. Ik kroop dus maar onder de wol, zei dat ik uitslapen wilde en door niemand gewekt mocht worden. Dit werd mijn ongeluk. Ik sliep door het vier en twintigste uur heen. Laat in de ochtend werd ik wakker en toen was mijn verlangen naar huis zo hevig, dat ik mijn kostelijke ontbijt met kievitseieren en amandelkaas onaangeroerd liet staan en dadelijk met het terugwensen begon. Helaas, toen was het al te laat. Ik kreeg het benauwd en schreeuwde de toverspreuk zo luid uit, dat een oude bediende verschrikt binnen kwam en vroeg of de kievitseieren misschien te hard gekookt waren. Nauwelijks had ik de arme man gerustgesteld, toen een van de raadsheren mij de tijding bracht, dat de

adel in opstand was en dat er troepen onderweg waren om mij gevangen te nemen. Bijna niemand van de mensen, met wie ik de vorige avond feest gevierd had, bleek mij trouw gebleven te zijn en behalve de raadsheer, die mij de ongelukstijding kwam brengen, was er in het paleis alleen nog maar een oude markies achtergebleven, die niet lopen kon, omdat hij jicht had. Ik begreep, dat alles mijn schuld was, omdat ik vergeten had, orde op mijn zaken te stellen en op tijd terug te keren naar mijn werkplaats. Daar zat ik nu: een onechte koning zonder hofhouding en zonder raadslieden, die elk ogenblik gevangen genomen kon worden. Toen ik weer alleen was, probeerde ik nog eens de toverspreuk, maar ik had even goed de tafel van vijf kunnen opzeggen of een Nieuwjaarswensje kunnen uitspreken, want er gebeurde niets. Je begrijpt, dat ik er niet veel zin in had om als onechte koning gevangen genomen en opgehangen te worden en dus zorgde ik er voor, buiten het paleis te komen. In een tuinhuis vond ik wat oude kleren en vermomd als boerenarbeider slaagde ik er in te ontkomen. Toen begon het zoeken naar de stad waar ik woonde en waar mijn arme vrouw op mij wachtte. De hele dag zocht ik, maar mijn stad scheen van de aardbodem verdwenen te zijn. De mensen, die ik om de weg vroeg, kenden haar naam zelfs niet. Weken, maanden, jaren lang heb ik gezocht, maar tevergeefs. In het begin probeerde ik het nog wel eens met de toverspreuk, in de hoop, dat Hadribal zou komen opdagen en ik hem ten minste om raad zou kunnen vragen. Hij verscheen echter niet en toen heb ik het maar opgegeven. Je kunt ten slotte niet aan het

wensen blijven, als er niets gebeurt. Eens werd ik zo kwaad, dat ik de wenslaars niet meer vertrouwde en het ding in een sloot gooide. De volgende ochtend vond ik haar weer in mijn broekzak. Dit gaf mij toch wel weer een beetje hoop, omdat het in ieder geval bewees, dat de laars haar toverkracht niet verloren had. Een paar honderd jaar later heb ik het ding nog eens in een haardvuur gegooid, maar ook toen keerde het prompt terug.

- En wat heb je al die lange jaren gedaan? vroeg Fnuk. Waar ben je geweest?

- Wat doet een mens die betoverd is? Wensen dat hij weer een gewoon mens wordt. En gedaan heb ik eigenlijk niets, alleen maar gewacht op een gelegenheid om verlost te worden. Maar dat was zo gemakkelijk niet en jij bent mijn eerste en misschien mijn laatste kans. Want met die verlossing zit het zó: ik kan alleen maar geholpen worden door een schoenlapper, die het vak volkomen verstaat. En waar zijn goede vaklieden tegenwoordig nog te vinden? De beste schoenmakers voeren niets meer uit, omdat de schrijvers ze voor hun sprookjes hebben gebruikt, net zoals de kleermakers en de beeldschone prinsessen. Waar ontmoet je die vandaag de dag nog? En met de schoenmakers van tegenwoordig kan ik niet veel beginnen, die werken met machines en maken schoenen, die het aankijken niet waard zijn. Maar dit is pas één van mijn moeilijkheden. Ik moet immers ook een vakgenoot vinden, die precies zo een laars gemaakt heeft als de laars, die ik destijds aan mijn voet had, toen ik in een koning veranderde? Nu hoorde ik toevallig van een betoverde kennis van mij,

die ook al eeuwen lang op zoek is naar zijn bruid, die in een pad veranderd is, dat jij een paar oude toneelschoenen in repartie had, die juist van het model zijn dat ik zoek. Je ziet dus, dat jij alleen mij helpen kunt. Als jij dus een schoen van een ander aantrekt, je wijsvinger in de wenslaars steekt en de toverformule uitspreekt, dan ben ik verlost. Alleen waarschuw ik - en dat ben ik verplicht te doen - dat je het vier en twintigste uur niet moet laten verstrijken, want dan zou het je wel eens zoals mij kunnen vergaan. En ik verzeker je, dat het geen pretje is zo lang te leven, zonder vrouw en kinderen, zonder vaste woonplaats, zonder papieren en zonder staatsburgerschap.

- Vooruit maar, besloot Fnuk. Ik heb langzamerhand zoveel te wensen gekregen, dat ik eindelijk wel eens wil, dat er iets gebeurt. Een mooiere naam, rijkdom, reizen... Geef maar op, ik waag het er op!

Even aarzelde Jaap, maar toen greep hij zijn beker, dronk de rest van de wijn op en stak zijn wijsvinger in de wenslaars. Op dit ogenblik riep Magdalena opnieuw, dat de zoete brei met sucadesnippers en rozijnen op tafel stond. Met een ruk trok Fnuk zijn vinger uit de laars, want er was op de hele wereld niets dat hij lekkerder vond dan de zoete brei, welke Magdalena op zijn verjaardag en met Kerstmis voor hem kookte. Schuimtaarten met slagroom en marsepein met chocolade waren niets in vergelijking met deze verrukkelijke spijs.

- Ik ga toch eerst maar lekker eten. De rest kan wel even wachten en met een volle buik wenst het ook prettiger, besloot hij. Hij gooide de schoen van

de rijke kaarsenmaker, die hij had willen aantrekken, op de grond en stond op. Een ogenblikje geduld, vervolgde hij tot het mannetje, ik ben dadelijk terug, want die brei glijdt als room door mijn keel.

Zijn lievelingskost smaakte heerlijk en terwijl Jaap zat te smullen vroeg hij zich af, of er buiten Magdalena nog een vrouw te vinden zou zijn, die deze zoete brei zo goed bereiden kon. Nauwelijks had hij zich dit afgevraagd, of zijn ontevredenheid stak opnieuw de kop op en hij zuchtte, dat het toch wel erg jammer was, dat hij zoiets lekkers maar twee maal per jaar te eten kreeg. Maar nu had hij een wenslaars om dit te veranderen. Om te beginnen zou hij eens een kijkje gaan nemen in het huis van de kaarsenmaker en, al was het dan maar voor één dag, het herenleventje van zijn rijke buurman leiden. Daarna kwam de graaf aan de beurt, van wie hij juist een paar schoenen in reparatie had. Als het dat oude mannetje gelukt was voor een koning door te gaan, dan zag hij niet in, waarom hij niet eens een tijdje voor graaf zou kunnen spelen. Best mogelijk, dat hij opzettelijk de terugwens vóór het vier en twintigste uur vergat, als het hem ergens heel goed beviel. Neen, dat kon niet, dacht Jaap, ik kan mijn Magdalena, die zo lang voor mij gezorgd en lief en leed met mij gedeeld heeft, niet aan haar lot overlaten.

Magdalena vulde voor de tweede keer zijn bord met brei en toen kwamen zijn drie zoons, die bij de graaf dienden, binnen om hun vader geluk te wensen met zijn verjaardag. De oudste had een vette, gerookte ham meegebracht, die glom alsof hij haar zelf

had gepoetst; de middelste schonk een schaakspel, waarmede Fnuk met de koetsier kon spelen en de jongste gaf een dikke worst met knoflook en Spaanse peper. Het zijn drie beste jongens, dacht de schoenmaker vertederd, zij zien er in hun livrei nog mooier uit dan generaals en het zou jammer zijn als zij schoenmaker werden, zoals ik.

De oudste zoon vertelde, dat de graaf op bed lag en ernstig ziek was. Hij leed aan een maagkwaal, die steeds erger werd en had veel pijn. De middelste zoon, die het weten kon, omdat hij voor de gladde gezichten moest zorgen, zei, dat de gravin het leven van de arme graaf ook nog verzuurde, omdat zij altijd knorrig was en overal aanmerkingen op maakte.

- Zo'n man is toch ook niet gelukkig, zei Magdalena.

Jaap zei niets, hij at zwijgend zijn brei en nam zich voor, om de schoen van de graaf voorlopig maar niet aan te trekken. Stel je voor, dat hij vergat op tijd terug te keren en dan met een maagkwaal en een norse vrouw bleef zitten!

Toen verscheen zijn vriend, de koetsier, Ludovicus Homdiedeldom, die een zak geurige tabak voor hem meebracht. De mensen zijn toch wel een beetje aardig voor mij, dacht de schoenmaker, terwijl hij aan zijn derde bord met brei begon. De koetsier, die een hapje mee at, vroeg of zij het grote nieuws al hadden gehoord.

- Welk nieuws? vroeg Fnuk.

- Kwaad nieuws, antwoordde Ludovicus, ten minste voor onze vriend Barahomsassa. Hij vertelde, dat het met al die welstand van de kaarsenmaker

maar schijn geweest was, dat het hem al jaren lang slecht ging, omdat de grote fabrieken de kaarsen veel goedkoper konden leveren. Het was Ptolomeus lang gelukt, de mensen wijs te maken, dat het hem voor de wind ging, maar de leveranciers van katoenen pitten en was hadden er nu genoeg van gekregen en verlangd, dat hij zijn schulden zou betalen. Omdat hij dit niet kon, was de deurwaarder er aan te pas gekomen en die had Barahomsassa bevolen zijn brandkast met goud en juwelen open te maken. En wat bleek die geheimzinnige kast nu te bevatten? Geen goud en edelstenen, maar waardeloos papier, brieven en onbetaalde rekeningen. Nu had de deurwaarder beslag op alles gelegd, op de meubelen, op de Zondagse kleren en zelfs op de wandelstok met de ivoren knop. De vrouw van de kaarsenmaker, die hem al vaak moest hebben gewaarschuwd, had er nu genoeg van en was naar haar vader en moeder terug gekeerd.

- En wat zeggen jullie daar nu wel van? vroeg de koetsier.

- Dat het niet alles goud is wat blinkt, antwoordde Magdalena.

Maar Fnuk zei niets. Hij begon met smaak aan zijn vierde bord brei en besloot, zich voorlopig maar niet in de plaats van de kaarsenmaker te wensen. Wie bleef er nu nog over? Misschien alleen Maximiliaan, de toneelspeler, wiens leven één onafgebroken feest scheen en die elke avond door het publiek werd toegejuicht.

- En hebben jullie het gehoord van die arme Maximiliaan? vroeg de koetsier, die altijd de laatste

nieuwtjes wist, omdat hij overal in de stad kwam. Hij speelt de hoofdrol in een nieuw stuk, maar het publiek vindt het lelijk en heeft hem uitgejouwd, de studenten hebben hem zelfs met rotte appelen naar zijn hoofd gegooid.

- Waarom speelt hij dan nog? vroeg de jongste zoon.

- Omdat hij moet, omdat hij niet te kiezen heeft en geen geld krijgt als hij niet spelen wil. Hij lijkt een hele Piet, als hij daar op het toneel staat, maar hij moet toch doen wat zijn baas zegt. Nu moet hij gauw een nieuwe rol uit een ander stuk uit zijn hoofd leren en dat moet zo vlug gaan en het kost hem zoveel moeite, dat hij niet meer eten kan en scheel kijkt van de hoofdpijn.

- Al die voornaamheid, rijkdom en roem, zuchtte Magdalena. Ik ben blij, dat ik alleen maar een doodgewone schoenmakersvrouw ben.

- Maar een dikke en een die deksels lekker koken kan, zei de koetsier.

- Ja, heel lekker, viel Fnuk hem bij. En dit was het eerste pluimpje dat hij zijn goede vrouw sedert hun huwelijksdag gaf.

Toen Jaap weer in de werkplaats kwam, zag hij dat het oude mannetje met de wenslaars verdwenen was. Hij had het niet anders verwacht. Iemand, die al zo lang betoverd was, kon zelf natuurlijk ook een beetje gedachten lezen en had waarschijnlijk begrepen, dat Fnuk, na alles wat hij pas gehoord had, tot inkeer gekomen was en er niet meer naar verlangde een ander te zijn. Magdalena heeft gelijk, dacht

hij, je moet maar trachten tevreden te zijn met je zelf en met dat wat je hebt. Elke verandering is nog geen verbetering.

Hij ging aan zijn tafel zitten, greep een stuk leer en begon te kloppen.

- Wat is dat? vroeg Magdalena verbaasd. Ik geloof, dat Jaap zingt!

- Geen wonder, antwoordde de koetsier, als je zoveel geschenken van je vrienden en van je familie krijgt, als je drie flinke zoons hebt en een vrouw, die zo lekker koken kan en als je dan bovendien nog de beste schoenmaker uit de stad bent.

Van nu af zong Jaap elke ochtend, ook als het regende en op dagen, dat Magdalena alleen maar grauwe erwten of gort in de pot had. Aan het betoverde mannetje met de wenslaars moest hij nog vaak denken en ter herinnering aan hem liet hij een grote, houten laars maken, die door een schilder werd verguld, alsof zij van zuiver goud gemaakt was. Toen de laars klaar was, hing Fnuk haar bij wijze van uithangbord voor zijn gevel, zodat de voorbijgangers konden zien, waar een schoenmaker woonde. Andere schoenmakers, die het een goed denkbeeld vonden, volgden zijn voorbeeld en hingen ook een vergulde laars voor hun deur. Maar dit is ook alweer een poos geleden en thans zie je deze uithangtekens niet meer, omdat de tijden veranderd zijn en de schoenmakers van tegenwoordig opschriften in gloeiend neonlicht mooier vinden.

Van het oude mannetje heeft niemand meer iets gehoord. Best mogelijk, dat hij nooit verlost is en nog altijd door de wereld zwalkt, in het bezit van de

gouden wenslaars, die hem van generlei nut is en die hij niet kwijt kan raken. En dit is toch wel zielig en een erg zware straf voor een brave schoenlapper, die niets anders misdreef dan dat hij lang, heel lang geleden, ontevreden was met zijn lot.

De klok slaat dertien

ER WAS EENS EEN trotse, ijdele en zeer strenge koning, genaamd Roderik de Negende. Hij was niet bemind bij zijn volk en in plaats van Roderik noemden de mensen hem Rodesik, hoewel hij geen sik en zelfs geen snor had, maar zij deden dit alleen, omdat de scheldnaam onaangenaam klonk en zij zo weinig met hem op hadden, dat zij zelfs zijn echte naam niet wilden uitspreken. Aan zijn hof heerste meestal een gedrukte stemming en als Roderik boos was - wat nogal eens gebeurde - en zijn stem door gangen en zalen bulderde, dan sidderde iedereen, van de koningin af tot en met de jongste stalknecht, die de manen van de paarden kammen moest. De bedienden durfden alleen maar lachen als de koning op jacht en zo ver weg was, dat hij hen beslist niet horen kon en als zij eens een vallende ster zagen en dus een wens mochten doen, dan wensten zij vaak, dat de koning van zijn paard zou vallen of bij de jacht door een wild dier zou worden verscheurd. Roderik wist van dit alles niets, hij vond zich zelf een beste en wijze

koning en hij zou het niet hebben geloofd, als iemand hem zou hebben durven zeggen, dat hij gehaat was. Zo gaat het meestal met eigenzinnige mensen: zij denken van zich zelf, dat zij hele Pieten en kranen van kerels zijn en kunnen zelfs niet vermoeden, dat zij achter hun rug worden uitgelachen en bespot. Nu is het voor een koning nog veel moeilijker dan voor een gewoon mens om er achter te komen wat anderen van hem denken, omdat koningen altijd gehoorzaamd worden en iedereen zijn best doet om vriendelijk en onderdanig voor hen te zijn. Het is niet altijd strelend om de waarheid over je zelf te horen en ook gewone mensen vinden het meestal niet prettig als zij op hun fouten worden gewezen. Je kunt dus wel begrijpen, dat een man als koning Roderik, die nooit aan zich zelf twijfelde en alles voor het zeggen had, er niet licht toe kwam, naar wijze raad te luisteren. Geen mens, die zijn leven lief had, zou het trouwens gewaagd hebben, een op- of aanmerking te maken. Ga je gang maar, dachten de mensen uit zijn omgeving, ik heb liever dat jij een hooghartige, ijdele dwaas blijft, dan dat ik, doordat ik proberen zou je te veranderen, in de gevangenis of in handen van de beul terechtkomen zou. Zelfs de koningin was bang voor hem en alleen als zij in haar slaapkamer was en zich door niemand bespied wist, stak zij wel eens haar tong tegen de spiegel uit, waarbij zij zich dan voorstelde, dat haar eigen spiegelbeeld de koning was. De arme Regina - zo heette zij - leidde ook geen bijzonder gelukkig leven, al was zij dan ook een koningin, die elke dag schuimtaartjes en bonbons at en op hoge feestdagen een gouden

diadeem droeg met echte diamanten, robijnen en smaragden er in.

In het hele land was maar één man, die geen vrees voor de koning had, die ronduit zijn mening durfde zeggen en die soms zelfs de moed had, Roderik tegen te spreken. Deze man was Sigam, de eerste minister. Hij was heel oud en wijs en had een sneeuwitte baard, die zo lang was, dat hij er twee knopen in moest leggen als het stormde, omdat de haren anders aan de struiken en boomtakken in het koninklijke park bleven haken. Sigam was al minister geweest, toen de vader van koning Roderik nog op de troon zat en zelfs zijn grootvader, Roderik de Zevende, had hij nog gekend. Hij had de koning, toen deze nog een heel klein prinsje met luiers aan was, op zijn arm gedragen, hij had hem bij de hand gehouden, toen hij nog maar nauwelijks lopen kon en later had hij hem lessen in aardrijkskunde en regeren gegeven. Het is dus begrijpelijk, dat hij de koning door en door kende, zo goed alsof hij zijn eigen zoon was, dat hij niet al te bang voor Roderiks woede-uitbarstingen was en soms eenvoudig zijn schouders optrok, als deze het al te bont maakte. Het volk noemde het een zegen, dat Sigam eerste minister was, omdat hij het beschermde en voor de belangen der burgers opkwam. Hij had de koning er van weerhouden om de belastingen, die toch al zwaar genoeg waren, opnieuw te verhogen en twee keer was het hem gelukt, een oorlog te voorkomen. De mensen vroegen zich vaak bezorgd af, wat er van het arme land terecht zou moeten komen als Sigam, die al zo oud was, er niet meer zou zijn.

Er was nog iemand aan het hof, die een goede invloed op de koning had kunnen uitoefenen, als hij even wijs en moedig als de eerste minister zou zijn geweest. Maar Wybe Wichelwouter, de hof-waarzegger, was meer sluw dan wijs, hij dacht meer om zich zelf dan om het volk en het land, hij was een vleier, die er alleen maar zijn best voor deed bij de koning in een goed blaadje te blijven en zijn gemakkelijk en rijk betaalde baantje te behouden. Elke avond, als de hemel helder was, ging hij naar het dak van het paleis om de sterren door een grote kijker te bestuderen en uit de stand van de hemellichamen het lot van de koning te lezen. Geen mens kon zeggen, of hij een echte of een valse voorspeller was, of hij werkelijk en in alle ernst de sterren bestudeerde, terwijl hij achter zijn kijker zat en pralines at, of dat hij alles alleen maar verzon. Dit is echter wel zeker, dat hij nog nooit voorspellingen had gedaan, die verontrustend of onaangenaam voor de koning waren. Alles wat hij beweerde te zien was even goed en mooi en zelfs van de dolste en gevaarlijkste ondernemingen, die zijn vorst op touw zette en die een wijs man als Sigam van zorg vervulden, voorspelde hij de goede afloop. Wellicht was het alleen maar toeval en had de sluwe Wichelwouter dom geluk gehad, maar op een paar kleine foutjes na, waren al zijn voorspellingen uitgekomen. Het gevolg hiervan was, dat Roderik een groot vertrouwen in zijn waarzegger gekregen had en bijna niets van betekenis meer ondernam, zonder zijn raad in te winnen.

In de hoofdstad van het rijk, waar koning Roderik een groot deel van het jaar doorbracht, stond een

oude, zware toren van bruine, in de loop der eeuwen bijna zwart geworden metselsteen, die door het volk de Klokketoren werd genoemd. Het bouwwerk, aan de voet breed en machtig als een vesting, behoorde niet bij een kerk, maar het stond vrij, midden op een groot plein en stak nog tientallen meters boven de hoogste huizen in de omgeving uit. Ongeveer op de helft van de hoogte droeg het aan alle vier zijden een grote wijzerplaat met vergulde cijfers en wijzers, maar slechts aan één kant van de toren, boven de ingang, bevond zich onder de wijzerplaat een platform met een zonnewijzer tussen twee poortjes, waarlangs, als het carillon bij het hele uur speelde, de optocht der Tien Ruitertjes van het Geluk voorbij trok. De bronzen paardjes, bereden door ridders, die lansen met kleurige vaantjes in hun hand hielden, kwamen uit de rechterpoort te voorschijn, draaiden over het platform en verdwenen dan weer in de poort aan de linkerkant. Waarom men deze figuurtjes de Ruitertjes van het Geluk noemde, wist niemand en de geleerden hadden het ook niet in oude boeken kunnen ontdekken, maar omdat ook de oudste grootmoeders en grootvaders reeds in hun jeugd deze naam van hun ouders gehoord hadden, vertelde iedereen het op zijn beurt weer aan zijn kinderen en zo bleef de naam bewaard. Er deed ook een merkwaardig verhaal over de Klokketoren de ronde, dat de mensen elkander reeds sedert onheuglijke tijden van vader op zoon hadden verteld. Anders dan met de naam van de ruitertjes, hadden de geleerden over dit verhaal wél gegevens in oude kronieken en geschiedenisboeken kunnen vinden. Zo scheen het vast te

staan, dat de urenklok, die de Brommer werd genoemd, in de loop der eeuwen de mensen enige keren voor een groot gevaar of naderend onheil had gewaarschuwd, door des middags en op het middernachtelijk uur, dertien in plaats van twaalf slagen te doen horen. Het was merkwaardig genoeg, maar omdat het wel een keer of vijf, zes gebeurd was en omdat het telkenmale door een aantal betrouwbare en gunstig bekend staande burgers was gehoord, moest men wel aannemen, dat het waar was. Maar een wonder blijft nu eenmaal een wonder en als je het niet zelf hebt meegemaakt, kun je het moeilijk geloven, al zeggen ook nog zo veel mensen, dat zij er getuige van zijn geweest. Hoe dan ook, in de kronieken stond met rode inkt en in krulletters aangetekend, dat de Brommer voor de eerste maal dertien slagen had laten horen, enkele dagen voordat een der eerste Roderiks de veldslag bij het Kikkermeertje verloor en in het harnas gesneuveld was. Later had de klok haar waarschuwende en onheilspellende dertien slagen gegeven, kort voordat de grote pestepidemie uitbrak, toen nog eens bij de watersnood en ten slotte nog een paar keer aan de vooravond van een verloren veldslag. De laatste maal dat het wonder had plaats gevonden, moest al meer dan honderd jaar geleden zijn, al zeiden sommige mensen dan ook, dat de Brommer dertien geslagen had in de nacht, toen de laatste Roderik geboren was. Er bestond voor deze bewering echter geen enkel bewijs en dus kon men aannemen, dat het kwaadsprekerij was, omdat de mensen nu eenmaal een hekel aan Roderik hadden.

De koning had met zijn waarzegger vaak over het wonder van de Klokketoren gesproken en ofschoon Wichelwouter een wantrouwig man was, die geen geloof hechtte aan het oude verhaal, had hij altijd geantwoord, dat het wel waar moest zijn, als het in de kronieken stond opgetekend. Wichelwouter was ook maar een feilbaar mens en als hij nog eens een verkeerde voorspelling deed en een onderneming van de koning verkeerd afliep, zou hij er zich, naar hij hoopte, altijd op kunnen beroepen, dat hij de enige niet was die zich vergist had en dat ook de Brommer zijn waarschuwing niet had laten horen. Hoe meer geloof Roderik aan de legende van de Klokketoren hechtte, hoe beter het voor Wichelwouter was en daarom had hij er altijd zijn best voor gedaan, de koning van de juistheid van het verhaal te overtuigen. Dit was hem zo goed gelukt dat Roderik, als hij weer eens van plan was oorlog te gaan voeren of iets anders gevaarlijks uit te halen, steeds opdracht gaf om te controleren, of de grote klok op het twaalfde uur een extraslag er bij gaf.

Op het ogenblik dat ons verhaal aanvangt, werd algemeen gevreesd, dat koning Roderik van plan was de oorlog aan een machtig naburig volk te verklaren. De wapensmeden hadden grote opdrachten gekregen, er waren nieuwe soldaten aangeworven en het volk zag bezorgd de naaste toekomst tegemoet. De gevolgen van de vorige oorlog, die velen het leven had gekost en die de welvaart van het land had ondermijnd, was men nog niet te boven en nu dreigde alweer een nieuwe ramp. Behalve een stuk of wat generaals, wier handwerk het krijgsbedrijf was en

een handvol jonge kerels, die op avontuur uit waren, waren er maar zeer weinigen die aan de goede afloop van deze nieuwe oorlog geloofden. Wichelwouter echter, wiens voorspellingen merkwaardigerwijs altijd overeen kwamen met de wensen van zijn heer, had gezegd dat de uitslag gunstig zou zijn en dat men, behalve met rijke buit, overladen met roem zou terugkeren. Ook het teken van de klok was, zoals gewoonlijk, uitgebleven en zo stond het dus wel vast dat men, in weerwil van Sigams pogingen om de ramp te voorkomen, ten oorlog trekken zou.

Tot de mensen, die met een bezwaard hart de toekomst tegemoet zagen, behoorde ook Linkebink, de kleine klokkenmaker, die met zijn moeder in een oud en donker huis, niet ver van de Klokketoren woonde. Hans Linkebink, wiens vader, grootvader en overgrootvader ook uurwerkmakers waren geweest, stond bekend als een bekwaam vakman. Boven zijn deur hing een schild met het koninklijke wapen, ten bewijze dat hij de man was, die de klokken en horloges des konings repareerde. Hij had ook een aanstelling als stadsklokkenmaker en het behoorde tot zijn taak om wekelijks de meer dan twee honderd treden van de Klokketoren te beklimmen en boven het zware uurwerk op te winden. Een keer per jaar, op Oudejaarsdag, moest hij de speeltrommel versteken, zodat het carillon met het begin van het nieuwe jaar ook een nieuw liedje speelde. Hans kwam ook dikwijls in het paleis, om de pendules, koekoekklokken, horloges, speeldozen en torenuurwerken na te kijken en bij deze bezoeken vernam hij vaak nieuwtjes, die niet zo gemakkelijk

tot andere burgers doordrongen. Het was hem bekend, dat de pogingen van de eerste minister, om Roderik te bewegen zijn oorlogszuchtige plannen op te geven, op niets waren uitgelopen. Hij wist ook wat Wichelwouter voorspeld had en dat de koning de hofmaarschalk reeds opdracht gegeven had, de Brommer te laten controleren.

Op zekere dag, nadat Hans Linkebink het uurwerk in de Klokketoren weer had opgewonden, zat hij in nadenken verzonken op het houten krukje, dat voor een der galmgaten stond. Als hij met het ophalen van de zware gewichten klaar was, zat hij hier altijd graag een ogenblikje om uit te rusten, te luisteren naar de regelmatige tik van het uurwerk of omlaag te kijken op de stad en het Marktplein aan de voet van de toren, waar het krioelde van mensen, die zo klein schenen als mieren. Mijn mooie stad, dacht Hans, wat moet er van je terecht komen als de koning deze dwaze oorlog verliest en het vijandelijke leger hier binnen trekt? Hij draaide zich om en keek weer naar het samenstel van assen, snaren en goed geöliede tandraderen, waarvan enkele duidelijk zichtbaar draaiden en andere zo langzaam bewogen, dat zij schenen stil te staan. Hans wist dat deze stilstand maar schijn was, en dat elk onderdeel bewoog, omdat de klok leefde en de tijd moest aanwijzen. Elke klok had een ziel, was een persoonlijkheid zoals een mens en als het uurwerk niet meer lopen wilde, dan was de ziel er uit.

- Als je mij ook maar zoals een mens verstaan kon, dan zou je mij en het hele volk misschien kunnen helpen, fluisterde hij.

- Ik luister en versta, klonk het.

Hans schrok, sprong op van zijn kruk en staarde met wijd geopende ogen naar het uurwerk, welks tandwielen langzaam draaiden en dat regelmatig tikte, zoals het dat eeuwen lang had gedaan. Hij moest zich hebben vergist. Jammer, dacht hij, want al was het een beetje griezelig, het zou mij toch een lief ding waard geweest zijn, als de klok echt gesproken had. Steunend tegen een dikke, vierkante kruisbalk, bleef Linkebink naar de trommel staren, waarin de pennen staken, die de uurslagen van de grote klok regelden. Twaalf pennen voor het twaalfde uur. Slechts één pen meer en de klok zou dertien slagen geven. Als de koning dit dan hoorde, zou hij de waarschuwing zeker niet in de wind durven slaan en zijn oorlogszuchtige plannen opgeven.

- Het is te doen, fluisterde Hans. Ik zou het land misschien kunnen redden.

- Doe het dan! klonk het duidelijk verstaanbaar.

Nu wist hij het zeker: de klok had gesproken!

- Sprak jij, klok? vroeg de klokkenmaker met benepen stem en heftig kloppend hart.

- Ja ik, Klokkegeest, spreek.

Hans slaakte een zucht van verlichting. Als het werkelijk de oude Klokkegeest was die sprak, dan behoefde hij niets te vrezen. Hij wist dat de Klokkegeesten ook vroeger tot zijn voorouders reeds moesten hebben gesproken en dat zij degenen, die de klokken verzorgden, steeds welgezind waren.

- Luister, klonk de stem weer, nu zo helder en luid, dat zij het geroezemoes van de stad overstemde,

luister, Hans Linkebink. Als je even dapper als verstandig bent, steek je er een pen bij en laat de klok dertien slaan. Wij kunnen de helpende hand bieden en wonderen doen, maar zonder de hulp van de mensen, die de klokken maken, zijn wij tot niets in staat. Jij moet dus een begin maken. Eén vastberaden man, die zijn verstand gebruikt, is meer waard dan duizend twijfelende domoren, die niet weten wat zij moeten doen. Jij kunt met onze hulp het land redden. Doe het! Het zal niet gemakkelijk gaan en je zult het hard te verantwoorden krijgen, maar als je een kerel bent, sla je je wel door de moeilijkheden heen.

Enkele seconden, nadat de Klokkegeest gesproken had, begon de regulateur van het slagwerk gonzend te draaien, de speeltrommel kwam in beweging en even later golfden de klanken van het carillon over de stad. De mensen op de Markt keken naar boven en zeiden: Het is vier uur.

Hans was weer op zijn krukje gaan zitten en dacht na over hetgeen de Klokkegeest had gezegd. Hij had het dus in zijn macht om een noodlottige oorlog te voorkomen en het volk te redden. Maar je zult het hard te verantwoorden krijgen, had de Klokkegeest gezegd. Wat bedoelde hij daarmee? Misschien dat het verkeerd kon gaan en dat de koning alles zou ontdekken? Maar als dat gebeurde, zou er toch oorlog komen en de Klokkegeest had gezegd, dat hij dit juist kon voorkomen. Het was een moeilijke en gevaarlijke onderneming. Linkebink kreeg het benauwd, hij wist niet wat hij doen moest en besloot de Klokkegeest nogmaals om raad te vragen. Tot

drie keer toe sprak hij de klok aan, maar er kwam geen antwoord meer. Het was duidelijk dat hij zelf een beslissing nemen moest. Thans kwam het er op aan vastberaden te zijn, te tonen wat hij waard was. Soldaten in de oorlog hebben het gemakkeiijker dan ik, dacht hij, die doen wat hun officieren bevelen, maar veel moeilijker is het op eigen verantwoording iets te doen, zelf te beslissen en in je eentje een kerel te zijn.

Het begon reeds te schemeren, toen hij tot een besluit kwam. Hij stond op, liep naar de pennenkist en verstak de klok. Het was volbracht: te middernacht zou de Brommer dertien in plaats van twaalf slagen laten horen. Zodra hij klaar was, ging hij naar beneden en ontweek zo het gevaar om in verleiding te komen en het werk weer ongedaan te maken. Gelukkig bezat hij alleen een sleutel van de toren en als hij de volgende ochtend voor dag en dauw de pen er weer uittrok, was er niet veel kans dat er iets ontdekt zou worden. Juist toen hij buiten stond en de sleutel omdraaide, ging Wybe Wichelwouter voorbij. Hans had het recht de toren te betreden wanneer hij wilde, maar toch vond hij het jammer, dat de waarzegger hem juist op dit ogenblik had gezien.

De hele avond bleef Linkebink onrustig. Hij kon niet in de huiskamer blijven zitten en had geen lust in het spelletje kien, dat hij gewoonlijk voordat hij naar bed ging met zijn moeder speelde. Hij ging maar naar de werkplaats om wat afleiding te zoeken en nam een pendule onderhanden van minister Sigam, een prachtig, ingewikkeld uurwerk, dat nog door zijn

grootvader gemaakt was. Het werk nam hem spoedig geheel in beslag en hij schrok, toen zijn moeder hem kwam waarschuwen, dat het al lang bedtijd was. Een blik op een van de vele klokken, die aan de wand hingen, zei hem, dat het elf uur was. Nog een uur dus en dan zou het gebeuren! Hij kon nu niet meer werken, ging aan de deur staan, staarde in de duistere, verlaten straat en draaide zich elk ogenblik om, om op een van zijn klokken te kijken hoe laat het was. De tijd kroop voorbij, de minuten schenen uren te duren en toen het eindelijk half twaalf was, kon hij het niet langer meer uithouden en liep het Marktplein op. In zijn zak had hij nog altijd de zware sleutel van de toren. Als hij nu naar boven ging en de pen uit de trommel trok, kon alles nog ongedaan worden gemaakt. Je zult het hard te verantwoorden krijgen! Het was alsof hij opnieuw de stem van de Klokkegeest hoorde, maar hij wist dat zijn angst hem de woorden toefluisterde. Toen hij in de nabijheid van de toren kwam, zag hij twee soldaten van de koninklijke lijfgarde, die op wacht stonden en op het slaan van de klok moesten letten. Nu kon hij zeker de toren niet betreden zonder zich verdacht te maken. Hij slenterde naar huis terug: het lot moest nu maar zijn loop nemen.

Niet alleen de twee soldaten, die op wacht stonden, maar nog verscheidene andere mensen hoorden de dertiende slag. De hofmaarschalk, die de hele avond had zitten schaken met de opperstalmeester en voor het naar bed gaan nog een gebraden hoentje met mayonnaise at, kreeg toen hij het hoorde van schrik een beentje in zijn keel en zou misschien gestikt zijn,

als de opperstalmeester hem geen harde klap op zijn rug zou hebben gegeven. De hoofdcommissaris van politie, die het dievenregister had zitten bijwerken, stootte van verbazing de inktpot om en bevlekte de namen van meer dan dertig boeven. Burgers, die nog laat op waren, keken elkander ontzet aan en fluisterden dat er nu een groot onheil over het land zou komen. Ook Wichelwouter, die op pralines kauwend achter zijn sterrenkijker zat, telde de slagen en viel van verbazing van zijn stoel af, toen hij hoorde dat het in plaats van twaalf, dertien waren.

Als een lopend vuurtje verspreidde de tijding zich door de stad. De mannen, die het gehoord hadden, wekten hun vrouwen, de vrouwen wekten de kinderen, de kinderen begonnen te lachen en te huilen en schreeuwden de buren wakker. Zoals gewoonlijk, wanneer er iets bijzonders aan de hand is, liepen ook nu de mensen de straat op. Om kwart over twaalf bevond zich een dichte menigte op het Marktplein en de arme Hans Linkebink, die niet tot de ochtend had willen wachten om de dertiende pen er weer uit te trekken, moest onverrichter zake naar huis terugkeren. Er was immers geen denken aan, dat hij nu de toren had kunnen betreden!

Ook op het paleis was alles in rep en roer. De bediende, die het gebraden hoentje had binnengebracht en bijna de hofmaarschalk aan zijn eind had zien komen, ijlde naar de keuken om de kok op de hoogte te stellen. Maar deze had zelf de dertiende slag al gehoord en de bottelier, die in de kelder was, toegeschreeuwd wat er aan de hand was. De bottelier vertelde het aan twee dienstmeisjes, de twee dienst-

meisjes maakten zes kamermeisjes wakker en deze gingen met het bericht naar de grote slaapzaal, waar twaalf linnenjuffrouwen sliepen. Binnen weinige minuten was het hele dienstpersoneel wakker en wist wat er gebeurd was. Maar ook de leden van de hofhouding hoorden spoedig het slechte nieuws, onverschillig of zij waakten of sliepen. Een koerier, die toevallig niets te doen had, liep naar de poort en stelde de luitenant van de wacht op de hoogte. Hij liet zijn mannen gewapend aantreden op het plein van het paleis, omdat hij dacht dat de oorlog nu elk ogenblik beginnen kon.

Merkwaardig genoeg behoorde koning Roderik tot de laatsten die het nieuws hoorden. Hij had zich, om zijn oorlogsplannen te bestuderen, met vier generaals en een stapel landkaarten in een geheime kamer opgesloten en nadrukkelijk gezegd, dat hij door niemand gestoord wilde worden. Alleen degenen, die het wachtwoord kenden, konden tot de koning toegelaten worden en dit was zelfs nog moeilijk genoeg, omdat zij zes schildwachten moesten passeren en door drie geheime deuren moesten gaan. Verder had alleen de hofmaarschalk, die met deze zaak belast was, het recht de koning van het nieuws in kennis te stellen. Nadat de hofmaarschalk dus voldoende gehoest en geproest had, veegde hij zijn mond met een servet af, draaide zijn knevel voor de spiegel op, lachte eens tegen zich zelf omdat hij blij was dat hij niet gestikt was en begaf zich op weg naar de geheime kamer. Toen hij bij de eerste schildwacht kwam en deze hem het wachtwoord vroeg, bleek hij dit niet meer te weten. In

zijn verschrikkelijke benauwdheid, toen hij het beentje in zijn keel had, had hij alles vergeten. De soldaat kende zijn plicht en zijn orders en dus liet hij de hofmaarschalk, al was deze dan ook twee en tachtig rangen hoger dan hij, niet voorbij gaan. De goede man moest dus terugkeren naar zijn kamer, waar in een geheime lade van zijn schrijftafel het notitieboekje lag met het wachtwoord van de dag. Nadat hij het uit zijn hoofd geleerd had, begaf hij zich opnieuw op weg en thans had hij meer geluk. Na de derde schildwacht ging hij in zijn haast en opwinding door de verkeerde geheime deur, waardoor hij in de kolenkelder terecht kwam, inplaats van in de gangen die naar het vertrek des konings leidden. Het was al bij half één, toen de koning het bericht kreeg. Roderik werd eerst vuurrood en daarna bleek, toen hij hoorde dat de Brommer dertien geslagen had, hij stuurde onmiddellijk de vier generaals weg en ontbood Wybe Wichelwouter. Deze had wel verwacht dat hij geroepen zou worden en was dadelijk na het middernachtelijk uur naar zijn kamer gegaan, om na te denken over hetgeen hij zou moeten zeggen. Het zag er lelijk uit, nu de Brommer zijn waarschuwende stem had laten horen, terwijl hij de koning verzekerd had, dat er geen onheil dreigde en men dus gerust een oorlog kon ontketenen. Daar zat hij nu tussen zijn horoscopen en tabellen, kijkkristallen, doodshoofden, opgezette raven en bekers met koffiedik. Niet alleen dat zijn goede naam als waarzegger op het spel stond, maar zelfs zijn leven liep gevaar, als hij Roderik er niet van overtuigen kon dat hij het bij het rechte eind

had en dat zijn voorspelling juist was. Na een poosje te hebben nagedacht, kreeg hij een inval, een gedachte die hij zo goed vond, dat hij van vreugde begon te dansen en van opwinding een kristallen bol van de tafel stootte, die in duizend diggelen viel. Hij besloot Hans Linkebink, die hij 's middags uit de toren had zien komen, de schuld van alles te geven. Hoe langer hij daarover nadacht, hoe aannemelijker het hem voorkwam dat Linkebink achter het geval moest zitten. Hij was te goed vertrouwd met wonderen om er in te geloven en hij had nooit veel waarde gehecht aan het verhaal van de klok, die eigener beweging dertien slagen kon geven. Klokken werden door mensen gemaakt en als een klok vreemde kuren vertoonde, dan moest ook dat het werk van een mens zijn. Lag het niet voor de hand dat Linkebink, die wist dat het volk afkerig was van een nieuwe oorlog, Roderik angst had willen aanjagen? Wichelwouter wist zelf niet, hoe dicht hij bij de waarheid was met deze veronderstelling.

Hij was goed voorbereid en in staat zich zelf te verdedigen, toen Roderik hem met een woedend gezicht ontving, met zijn vuist op de tafel sloeg en uitriep dat hij een slechte waarzegger was, die zelfs het touw nog niet waard was, waaraan hij verdiende opgehangen te worden. Toen hij de koning van galgetouwen hoorde spreken, werd de waarzegger toch wel een beetje wit om zijn neus, want hij was maar een nederig man, die liever op zijn voeten op de aarde liep, dan aan zijn hals hoog in de lucht te bengelen. Hij bewaarde echter zijn kalmte, beging niet de domheid zijn razende en tierende koning in

de rede te vallen en wachtte met het geven van een antwoord totdat de hevigste woedeuitbarsting voorbij was. Toen pas vertelde hij rustig wat hij van het geval dacht en zei dat naar zijn mening Hans Linkebink de schuldige was. Gelijk hij verwacht had, voelde de koning zich opgelucht door deze mededeling, die hem voor een deel van zijn vrees verloste. Zij werden het dan ook al gauw eens over de maatregelen, welke getroffen moesten worden. In de eerste plaats moet Linkebink gevangen gezet en aan een scherp verhoor onderworpen worden. Verder moest men hem de sleutel van de klokketoren afnemen en een andere klokkenmaker, die op de hoogte was met torenuurwerken, opdracht geven een onderzoek in te stellen.

- Ik ben er bijna van overtuigd, Sire, besloot Wichelwouter, dat men dan ontdekken zal, dat Linkebink aan het uurwerk geknoeid heeft.

- In dat geval is hij een kind des doods. Het is goed, vervolgde de koning, het zal alles gebeuren zoals je zegt. Blijkt het dat je gelijk hebt, dan zal ik een straat en een plein naar je laten noemen en dan krijg je op je verjaardag een standbeeld van wit marmer, maar mocht uitkomen dat je je vergist hebt en dat je dus een kruk van een waarzegger bent, dan laat ik je aan het oudste en smerigste touw, dat in mijn koninkrijk te vinden is, uit het hoogste galmgat van de klokketoren ophangen.

- Ik dank u, Sire, zei Wichelwouter met een buiging en een glimlach, maar met een bevend hart.

Nog diezelfde nacht werd Hans door de soldaten des konings gevangen genomen en in een gewelf

van de gevangentoren opgesloten. Zijn cel was klein, donker en vochtig en bevatte behalve een bos stro niets anders dan een stenen kruik met water. Hij ging op het stro liggen en probeerde te slapen, maar zijn gedachten hielden hem wakker en toen het eerste licht van de opgaande zon door een nauwe spleet in zijn kerker viel, had hij nog geen oog dicht gedaan. Spijt van zijn daad had hij niet, al had deze hem dan ook zijn vrijheid gekost, maar hij vond het jammer dat alles mischien zou worden ontdekt en dat dan de oorlog, die hij had willen voorkomen, toch zou doorgaan. Waarschijnlijk zou hij minder neerslachtig zijn geweest, als hij zeker had kunnen rekenen op verdere hulp van de Klokkegeest. Er was hem echter niets vast beloofd. De Klokkegeest had alleen gezegd, dat hij het hard te verantwoorden zou krijgen en dat hij maar trachten moest zich als een kerel door de moeilijkheden heen te slaan. De voorspelling was helaas spoedig uitgekomen en moeilijkheden had hij meer dan hem lief was. Maar wat kon hij verder beginnen, wat zou hij aanstonds moeten doen, als aan het licht kwam, dat er dertien pennen in de trommel staken? Zijn toekomst zag er donker genoeg uit. Eén klein lichtpuntje was er nog: buiten hem was in de hele stad geen klokkenmaker te vinden, die verstand van torenuurwerken had en die zou kunnen nagaan hoe de vork in de steel zat. Men zou een bode naar een andere stad moeten sturen, om daar iemand vandaan te halen. Dit betekende in ieder geval een uitstel van minstens twee dagen en in die tijd kon er hulp komen van de kant van de Klokkegeest.

Tegen het vallen van de avond bracht een bewaker hem een pannetje met dikke soep, die hij dadelijk op at, omdat hij, ondanks zijn zorg en narigheid, rammelde van de honger. Toen hij klaar was met eten, was het reeds zo duister geworden, dat hij zijn handen nog maar nauwelijks kon zien. De naderende nacht maakte hem opnieuw neerslachtig, hij dacht aan zijn werk, dat ongedaan moest blijven en aan zijn arme moeder, die thuis nu in vrees en onrust op hem zat te wachten. Lieve Klokkegeest, zei hij, kom en help mij, spreek mij moed in en geef mij weer hoop. Maar het bleef stil om hem heen en er kwam geen antwoord. Hans liet zijn hoofd hangen; hij voelde zich door iedereen verlaten. Later pas, toen hij er nog eens over nadacht, begreep hij dat hij geen antwoord verwachten kon, omdat zonder uurwerk Klokkegeesten niet opgeroepen kunnen worden. En een uurwerk bezat hij niet, want zijn mooie horloge met slagwerk hadden de soldaten hem afgenomen, toen zij zijn zakken leeghaalden. Hans zuchtte en zette zijn tanden in de palm van zijn hand, omdat hij niet huilen wilde.

En toch was hij niet zo verlaten als hij dacht, want er was een zeer machtig man die zich met hem bezig hield en die zich afvroeg, hoe het leven van Hans Linkebink gered zou kunnen worden. Deze man was Sigam, de eerste minister des konings. Hij had de gehele geschiedenis gehoord, zowel van Roderik als van Wichelwouter, hij wist ook dat er een bode was uitgezonden om een andere klokkenmaker te halen en hij brak zich het hoofd met de vraag, hoe Hans nog op tijd geholpen zou kunnen worden.

Zekerheid had hij niet, maar ook hij vermoedde dat Linkebink de dertiende stag veroorzaakt had. Die middag had de klok opnieuw dertien slagen laten horen en na deze tweede waarschuwing verwachtte het volk zeker, dat de koning het niet tot een oorlog zou laten komen. Ook Sigam was hiervan overtuigd, tenzij zou uitkomen, dat er bedrog achter de zaak stak. Ook daarom was het van groot belang, dat er niets ontdekt werd en dat de klokkenmaker vrij uit ging.

- Hoe kunnen wij die jongeman en heel ons volk helpen? vroeg Sigam. Hij stond voor de haard, waarin een houtvuur knapperde en keek naar de bronzen klok, die op de hoge schoorsteenmantel stond. Nog niet zo heel lang geleden had Hans de pendule schoon gemaakt. Een goed vakman en een kranige jongen, zonde van de vent.

- Maar hoe zou ik hem kunnen helpen? herhaalde Sigam.

- Niet vragen, maar doen, hoorde hij een fijne, hoge stem.

De minister keek verwonderd naar de wijzerplaat van de pendule, waar het geluid vandaan scheen te komen. Erg bang was hij niet, daarvoor was hij te oud en te wijs, maar wel vond hij het een vreemd geval.

- Als ik niet beter wist, zou ik zeggen dat ik iemand heb horen spreken, mompelde hij.

- U maakt een vergissing als u denkt dat u het beter weet, omdat er echt iemand gesproken heeft, klonk het opnieuw.

- Het is een domoor die een vergissing niet wil

erkennen, zei Sigam. Ik weet nu dat het geen verbeelding van mij is. Maar komt u gerust voor den dag, als u iets te zeggen hebt.

- Ik kan niet voor den dag komen, omdat ik voor mensen onzichtbaar ben. Het is ook niet belangrijk of u mij zien kunt. De hoofdzaak is dat u mij kunt verstaan.

- Ik kan u heel goed verstaan, want u spreekt heel zuiver, even duidelijk als de klok tikt. Maar wie bent u eigenlijk?

- Ik ben de Klokkegeest en u hebt mij zelf opgeroepen, door te vragen hoe u Hans Linkebink kunt helpen. Wilt u dat?

- Graag, als het mij tenminste mogelijk is. Maar vertelt u mij eerst eens of het Hans is, die achter dat geval met de Brommer zit, want ik brand van nieuwsgierigheid.

- Ik zeg niet ja en ik zeg niet neen, antwoordde de Klokkegeest. Ik weet dat ministers er dol op zijn geheimen te ontdekken, maar het is mij niet toegestaan uw nieuwsgierigheid te bevredigen.

- Aan dit antwoord heb ik genoeg, antwoordde Sigam. Ik ben nogal vlug van begrip. U moet het niet vergeten, dat ik reeds vanaf mijn geboorte op de wereld ben en ik ben al heel oud. Overigens moet u niet denken, dat alle ministers even dom zijn. Zegt u maar wat ik doen kan.

- Naar die arme Hans toe gaan en hem een beetje moed inspreken. Daarna zijn moeder opzoeken om haar gerust te stellen. Zeg Hans dat alle klokkegeesten voor hem werken en dat alles in orde zal komen, als hij flink blijft.

- Ik ben blij dit te horen, antwoordde Sigam. Ik ga aanstonds naar zijn kerker. Dat beloof ik u.

- Ik weet dat wij op u kunnen rekenen, excellentie, dat u onze vriend bent omdat u voor de vrede werkt. Er sterven in een oorlog immers niet alleen mensen, maar ook ontelbare klokken? Maar nu komt het moeilijkste deel nog van uw opdracht. U moet de koning er toe trachten over te halen, Hans weer in vrijheid te stellen. Hoe u dat doen moet, is uw zaak. Wij zullen u wel een handje helpen.

- Ik wil het proberen, maar is het teveel als ik u vraag, hoe u mij hierbij denkt te kunnen helpen?

- De manier, waarop wij dit willen doen, weet ik zelf nog niet. Aanstonds zullen alle klokken in het gehele koninkrijk enige tijd stil blijven staan, omdat er een vergadering is van alle klokkegeesten. U zult wel begrijpen, dat wij de klokken niet aan de gang kunnen houden, als wij vergaderen moeten. Op die vergadering zal besloten worden, wat wij moeten doen om Hans te helpen. Maar nu moet ik weg, want er wordt op mij gewacht. Excellentie, wij rekenen op u.

- Mijn hand er op, antwoordde Sigam, maar er was natuurlijk geen hand, die hij kon drukken.

Dat de Klokkegeest volkomen verdwenen was, werd Sigam al gauw duidelijk, toen hij de klok niet meer hoorde tikken. Het was alles dus geen droom, maar werkelijkheid. De stilstaande klok bewees het. De minister nam de punt van zijn witte baard in zijn mond en begon te lachen. Hij nam zijn horloge uit zijn zak, hield het tegen zijn oor en hoorde dat het niet meer tikte. Ook de horlogegeest was dus al

naar de vergadering vertrokken. Bij de staande klok op de gang was het al niet anders gesteld en ook de pendule in zijn slaapvertrek stond stil. Keurig, mompelde Sigam, ik zou willen dat mijn raadslieden altijd zo goed op tijd op de vergaderingen kwamen. IJlings begaf hij zich naar de kamer van de hofmaarschalk.

- Luister eens of je horloge nog tikt, zei hij.

De hofmaarschalk deed wat hem gevraagd was.

- Het staat inderdaad stil, zei hij verbaasd. Maar hoe weet jij dat?

- Kijk dan ook eens of de klok in je werkkamer nog loopt, antwoordde Sigam.

De hofmaarschalk begaf zich naar het aangrenzende vertrek en keerde even later terug met de mededeling, dat ook daar de klok stil stond.

- Alle klokken in het paleis staan stil, zei Sigam. Dit zal wel in verband staan met de waarschuwing van de Brommer en met de gevangenneming van die onschuldige klokkenmaker. De toestand is hoogst ernstig en de koning dient zonder verwijl op de hoogte te worden gesteld.

Sigam liet de nog altijd niet van zijn verbazing bekomen hofmaarschalk aan zijn lot over, ging naar de gevangentoren, gaf een lantaarndrager opdracht voor te gaan naar Linkebinks kerker en liet de deur open maken. Hans, die op zijn strobed ingeslapen was, zette grote verwonderde ogen op, toen hij de eerste minister herkende.

- Luister eens vriend, zei Sigam, ik zeg niet dat jij de klok dertien slagen hebt laten doen en ik zeg ook niet dat je het niet gedaan hebt. Ik wil alleen

dat het land gered zal worden. Verder weet ik, dat zwijgen dikwijls beter is dan spreken. Begrijp je dat goed?

- Jawel minister, antwoordde Hans, ik begrijp het goed.

- Mooi, dan heb ik ook nog een boodschap voor je. Alle klokkegeesten van het land werken samen om je te helpen. Zij hebben mij opgedragen je te zeggen, dat je goede moed moet houden. Beloof je dat?

Hans beloofde het.

- Dan zal alles wel in orde komen, besloot de minister. En laat mij je hand drukken, want ik geef graag flinke kerels een hand.

Toen Sigam weggegaan en het weder donker in zijn kerker geworden was, voelde Hans tranen langs zijn wangen glijden. Hij huilde echter niet van verdriet, maar van vreugde.

Die nacht vonden zeer merkwaardige voorvallen plaats. Om te beginnen liepen alle klokken een half uur achter, omdat zij stil hadden gestaan. Dit was al wonderlijk genoeg, maar wat vanaf middernacht gebeurde, was nog veel vreemder. Niet alleen de Brommer sloeg dertien, maar alle klokken met slagwerk lieten een slag meer horen. Om half een, toen de klokken één moesten slaan, klonken opnieuw dertien slagen en om een uur en om half twee en vervolgens elk half uur. Dit ging zo in het hele land. In het paleis ging niemand naar bed en de leden van de hofhouding sloten zich op in kamers waar geen klokken waren, om tenminste het onheilspellende slaan niet te horen. De koning was woedend, ontbood

Wichelwouter en vroeg hem wat dit alles te betekenen had. Thans echter moest de sluwe waarzegger, die nooit om woorden verlegen was, het antwoord schuldig blijven. Het enige, wat hij ten slotte zeggen kon, was, dat hij voor een onoplosbaar raadsel stond.

- Een onoplosbaar raadsel, schreeuwde Roderik. Heb ik daarvoor een dure waarzegger met kijkers en kristallen, met sextanten en een kamer vol opgezette vogellijken, om voor onoplosbare raadsels te staan? Over een kwartier is het half drie en als alle klokken dan niet weer normaal slaan, dan laat ik je elk half uur dertien stokslagen geven, totdat alles weer in orde is. Verdwijn uit mijn ogen!

Toen moest Sigam komen en de koning vroeg hem wat hij van het geval dacht.

- Ik ben geen waarzegger Sire, antwoordde de minister, maar ik ben van mening, dat wij in al deze zonderlinge gebeurtenissen een waarschuwing moeten zien om niet ten oorlog te trekken.

- Het zij zo, antwoordde Roderik, het zweet van zijn voorhoofd vegend. Maar hoe brengen wij die van de duivel bezeten klokken tot rede?

- Ik wil niet beweren dat ik het weet, Sire, maar ik kan ook niet zeggen dat ik het niet weet. Ik heb een vermoeden en wel dit, dat wij al deze ellende er aan te danken hebben, dat wij die eerste waarschuwing in de wind hebben geslagen. Een tweede vergissing volgde, toen die klokkenmaker, die waarschijnlijk onschuldig is, gevangen genomen werd. Hopelijk komt alles terecht, als deze twee vergissingen ongedaan worden gemaakt.

- Hoe? vroeg de koning ongeduldig.

- Door de soldaten naar huis te sturen en die klokkenmaker zijn vrijheid terug te geven.

- Laat die man hier brengen, beval Roderik.

Hans werd uit zijn kerker gehaald en ofschoon hij het een goed teken vond dat Roderik hem zelf wilde zien, rilde en beefde hij, toen hij in de gouden zaal voor de norse koning stond. Nu komt de zwaarste beproeving, dacht hij. Hij schepte weer wat moed, toen hij Sigams knipoogje zag en dacht aan diens woorden, dat zwijgen beter dan spreken is. Doch hoe zou hij het zwijgen kunnen bewaren, als de koning hem iets vroeg?

- Als je het weet, zeg dan hoe een eind aan die klokkenellende kan worden gemaakt, hoorde hij Roderik zeggen.

Wat moest hij hierop antwoorden? Hij kon natuurlijk zeggen, dat men hem vrijlaten en weer in het bezit van de torensleutel stellen moest. Maar zou hij zich daardoor niet juist verraden?

- Man, spreek! riep de koning. Zeg wat er gedaan moet worden, om al die klokken weer behoorlijk te laten slaan.

Al die klokken? Nu begreep Hans er helemaal niets meer van en met geen mogelijkheid zou hij een antwoord hebben kunnen geven. Het angstzweet brak hem uit en verholen gluurde hij naar Sigam, in de hoop dat van die kant hulp komen zou. De minister had zijn blik gezien en begrepen en wendde zich tot de koning met de vraag, of het hem was toegestaan iets in het midden te brengen. Zonder het antwoord af te wachten - wij zeiden immers reeds dat Sigam niet zo heel erg bang voor Roderik

was - ging hij verder en zei, dat hij wel begreep waarom de klokkenmaker het antwoord schuldig bleef. In de eerste plaats was hij te zeer onder de indruk van het feit dat hij, een nederige handwerksman, opeens door de koning werd toegesproken en dan moest hij ook van streek zijn door alles wat er met hem gebeurd was.

- Je weet waarschijnlijk nog niet, vervolgde Sigam tot Hans, dat sedert middernacht alle klokken in de war zijn en elk half uur dertien slaan.

Linkebink kreeg een schok van vreugde, toen hij dit hoorde. Dit kon immers alleen maar het werk van de Klokkengeesten zijn?

- Nu moet je eens goed opletten, ging de minister verder. Waarschijnlijk zit het zo, dat de grote klok de oorzaak is van alle ellende en dat alles weer in orde zal komen, zodra de Brommer weer op dreef is. Jij kent het uurwerk van de Klokketoren door en door, jullie hebben het van vader op zoon onderhouden en als iemand hier helpen kan, moet jij het zijn. Zou je er kans toe zien, de zaak weer in orde te brengen?

- Misschien mijnheer, antwoordde Hans, maar niet als ik in de gevangenis zit.

- Dat begrijp ik, zei de minister, die even glimlachen moest om Hans' antwoord.

- Wij zullen hem twaalf uur tijd geven, zei Roderik. Geef hem twee soldaten mee, die er voor moeten zorgen dat hij niet ontsnapt en zorg er voor dat hij alle hulp krijgt, die hij nodig mocht hebben. En jij, jongeman, als je slaagt en alle, maar dan ook alle klokken weer op dreef brengt, zullen wij je goed

belonen. Speel je het echter niet klaar, dan moet je je maar op het ergste voorbereid houden.

Enkele minuten later verliet Hans onder geleide van twee soldaten het paleis. Toen hij op het Marktplein kwam, werd hij toegejuicht door de menigte, die al had gehoord wat er met hem gebeurd was. De mensen waren blij dat hij lachte en hen vriendelijk toeknikte. In de toren gekomen zei Hans, dat de soldaten beneden moesten wachten, omdat de Klokkegeesten niet verschijnen zouden als er anderen bij waren. De oudste soldaat vond het goed, omdat hij toch niet uit de toren zou kunnen ontsnappen. Het uittrekken van de dertiende pen was het werk van een ogenblik en toen het gebeurd was, ging Hans met een zucht van verlichting op het krukje zitten. Het grootste gevaar was afgewend, omdat niemand nu meer zou kunnen nagaan, hoe hij de vrede had gered. Maar hij was nog lang niet klaar, want Roderik had geëist, dat het met alle klokken weer in orde zou komen. Hij kon echter verder niets doen en moest maar vertrouwen op de Klokkegeesten, die hem zeker niet in de steek zouden laten.

- Is de Klokkegeest verschenen en was hij goed gemutst? vroeg de oudste soldaat, toen hij weer beneden was.

- Best, antwoordde Hans, en nu gaan wij naar mijn huis, waar wij moeten wachten totdat de Brommer twaalf slaat.

- Zal hij dan nu weer twaalf slaan, zoals vroeger.

- Afwachten, ik hoop het.

Omstuwd door de mensen, die tegen hem lachten en hem toewuifden, gingen zij naar zijn moeder.

Vrouwen, die de markt bezocht hadden, gaven hem appelen, noten, pruimen en honingkoeken en zoveel kreeg hij, dat ook de soldaten hun buik vol konden eten.

- Ik wou dat wij elke dag zo'n gevangene als jij hadden, zei de jongste soldaat.

Zijn moeder begon van vreugde te huilen, toen zij Hans zag. Op de tafel in de huiskamer lagen nog de kaarten en de nummerschijfjes van het kienspel, waarmee zij tevergeefs had zitten wachten. Omdat men toch wachten moest en niets anders te doen had, ging hij nu maar kienen met de soldaten. Onderwijl bakte zijn moeder pannekoeken met stroop en schonk karnemelk met veel suiker. Het werd een vrolijke boel.

- Eigenlijk ben je geen gevangene meer, zei de jongste soldaat. Zullen wij maar af spreken dat wij vrienden zijn?

- Ho ho, niet zo haastig, riep de oudste. Natuurlijk zijn wij vrienden, maar zijn vrijheid kan alleen de koning hem terug geven.

De tijd verstreek zo snel, dat het twaalf uur was voordat zij er erg in hadden. Vol spanning luisterden zij naar het slaan van de grote klok en toen zij de zekerheid hadden dat het bij twaalf bleef en dat de dertiende slag niet meer kwam, klopten de soldaten Hans lachend op zijn schouder en dansten zij om de tafel. Zij vonden het best dat er geen oorlog kwam, omdat zij tot de koninklijke lijfwacht behoorden en toch niet afgedankt zouden worden.

Toen zij, gevolgd door de juichende menigte, bij het paleis aankwamen, liep Sigam hen reeds tege-

moet. Hij stelde Hans dadelijk gerust, vertelde hem dat alles in orde was en dat alle klokken weer gewoon hadden geslagen.

- Kom maar vlug mee naar de koning, besloot hij, want er wacht je een verrassing.

Roderik ontving hem heel wat minder bars dan de eerste keer. Er lag een beurs vol goudstukken voor hem klaar en Sigam moest op perkament een verklaring schrijven, dat Hans Linkebink van nu af het recht had, zich Koninklijk Klokkenmeester te noemen.

- En heb je nu misschien nog een wens? vroeg Roderik.
- Ja Sire.
- Spreek!
- Ik zou genade willen vragen voor Wybe Wichelwouter die, zoals ik gehoord heb, zal worden opgehangen.
- Wij zijn tegenstanders van het schenken van gratie, want daarvoor worden de mensen ten slotte niet veroordeeld, antwoordde de koning. Maar ditmaal willen wij een uitzondering maken. Wichelwouter zal in vrijheid worden gesteld, maar laat hij nimmer meer onder onze ogen komen!

Hans maakte een diepe buiging en liep, zo vlug hij kon, met zijn met goudstukken gevulde beurs naar zijn moeder terug.

Het verdere is gauw verteld. De oorlog ging natuurlijk niet door en het volk was uitbundig van vreugde. Men gaf grote feesten en het behoeft niet te worden gezegd, dat men Hans daarbij niet vergat. Iedereen spande zich in om iets prettigs voor hem te doen.

De banketbakkers bakten een grote taart met amandelen en room voor hem, de schoenmakers schonken hem een paar laarzen van het fijnste leer, de kleermakers maakten een pak van de mooiste stof en de muzikanten speelden een hele dag lang voor zijn huis ‘Lang zal hij leven in de gloria’. Maar het prettigste van alles vond Hans toch wel dat hij van Genoveva, het mooiste en liefste meisje van de stad, op elke wang een zoen kreeg. Later trouwde hij met haar, zij kregen negen kinderen, zes jongens en drie meisjes, en zij leefden lang en gelukkig. De achter-, achter-, achterkleinkinderen van Genoveva en Hans zijn nog altijd klokkenmakers, doch zij maken nu polshorloges en wekkers met lichtgevende cijfers en geen torenuurwerken, omdat in onze tijd de meeste torenklokken geen uurwerken met gewichten meer hebben, maar electrisch worden voortbewogen. Of er ook electrische Klokkegeesten bestaan weet ik niet, maar het lijkt mij onwaarschijnlijk.

De twee wilgen

MET DIE TWEE wilgen is het een zonderlinge geschiedenis. Het moet echt gebeurd zijn en ik hoorde het verhaal van oude Arie, van wie bekend is dat hij nooit liegt. Arie heeft de geschiedenis van de twee wilgen zeker wel honderd keer verteld. Als hij klaar was met het verhaal, zei hij altijd: ‘Ik mag in een boontje veranderen als het niet waar is’. Hij is nooit in een boontje veranderd en het verhaal zal dus wel waar zijn. Wie het niet gelooft en er navraag naar wil doen, moet oude Arie maar eens opzoeken. Hij woont in Alkmaar bij zijn zuster, die daar een winkeltje heeft, waarin zij klompen en schuurzand verkoopt. Waar het precies is, weet ik niet, maar het moet niet moeilijk te vinden zijn. Het huis ligt in een nauw straatje, dicht bij een groene ophaalbrug en er staan klompen voor het raam. Wie er dus de moeite voor over heeft, moet er maar eens naar toe gaan.

En dit is dan het verhaal van de twee wilgen:

In het noorden van Noord-Holland, in een eenzame polder met veel sloten en lange rechte

wegen, stond een oude boerderij, genaamd ‘De Eenhoren’. In de gevel, boven de deur, was een steen gemetseld, waarop je de eenhoren kon zien. Het dier zag er uit als een paard, maar bovenop zijn kop had het een lange, spits toelopende horen, die de vorm had van een kurketrekker. In deze boerderij woonde boer Knoek met zijn vrouw Toos. Oude Arie was bij hen in dienst als boerenknecht. Hij moest hard werken, maar verdiende niet veel en kreeg maar weinig te eten. Ook de boer en de boerin aten maar weinig, omdat zij het eten te duur vonden. Elke dag kwamen er slechte aardappelen op tafel en de saus die daarbij gegeven werd was zo dun, dat je de bodem van de pan kon zien, zelfs als deze helemaal vol was. De pap kookte Toos altijd met water, omdat zij het zonde van de melk vond en suiker deed zij er niet in, omdat dit, zoals zij beweerde, zo slecht voor de tanden was. Alleen op Zondag kreeg Arie een paar blokjes uitgebraden spek, maar vlees zag hij nooit. Boer Knoek zei, dat vlees veel te slecht voor de maag was. De eieren van de kippen gingen altijd naar de markt en als de arme Arie eens een keer een eierpannekoek wilde eten, moest hij daarvoor helemaal naar Alkmaar gaan, bij zijn zuster, die in het klompenwinkeltje woonde.

Boer Knoek en zijn vrouw waren gierig, of, veel erger nog, zij waren vrekkig. Dat iemand spaarzaam is en geld weglegt om iets te kunnen kopen, kan heel goed zijn, maar gierigheid is dom. Kees en Toos spaarden maar en zij wisten zelf niet waarvoor zij dit deden. De boer had een oude sok, waarin hij alle kwartjes en dubbeltjes deed en de boerin had een

oude kous, waarin zij centen en stuivertjes bewaarde. Als de sok of de kous vol was, werd het geld gestort in een kist, die verborgen was onder de vloer in de woonkamer. Eén kist was al tot aan de rand toe vol en nu deden zij hun best om ook de tweede kist vol te krijgen. Een keer per jaar, in de winter, telden de twee vrekken al hun geld. Als dit gebeurd was, verdwenen de kisten weer onder de grond. Daar lag dan hun schat, waarmede zij verder niets deden. Maar welk nut heb je nu van geld, waar je alleen maar één keer per jaar naar kijkt en dat je dan weer onder de grond stopt?

Wij worden als maar rijker en rijker, zei Knoek soms tot zijn vrouw. Dan knikte Toos tevreden haar mager hoofd en beet in haar kale, droge boterham.

Viel het te verwonderen, dat de oude Arie het bij deze mensen bijna niet uithouden kon? En toch bleef hij maar, omdat hij daar al zoveel jaren in dienst was en omdat hij medelijden had met deze gierigaards, die eigenlijk toch maar stumpers waren. Zijn zuster meende, dat hij beter bij haar kon komen wonen. Zij was begaan met het lot van haar magere broer, die als jongen een mollig rond kereltje was geweest. Ga daar vandaan, zei zij, loop bij hen weg, zoals de honden en de katten, die het ook niet kunnen uithouden bij die vrekken.

Op zekere dag kwam Kees Knoek thuis met een paar takken vol wilgekatjes. Hij had deze takken afgebroken van een van de vele wilgen, die langs de sloot bij het huis stonden. Nadat hij de katjes van de takken had geplukt, gaf hij deze aan zijn vrouw en zei dat zij ze moest koken.

- Ik geloof dat die dingen met een beetje zout er aan heel goed smaken, zei hij.

- Maar baas, vroeg Arie, wat ga je nu doen? Wilgenkatjes zijn toch geen voedsel voor mensen?

- Waarom niet? hernam Knoek. Jij bent veel te kieskeurig, omdat wij je verwend hebben. Ik geloof dat die katjes best smaken en ze hangen daar maar voor het plukken.

Dit gaat mij toch te ver, dacht Arie. Straks willen die gierigaards nog, dat ik gras of paardenbloemen ga eten. Maar ik ben een mens en geen koe of een ezel en die rommel eet ik niet.

Toen de volgende dag de gekookte wilgenkatjes op tafel werden gezet, schoof Arie zijn bord van zich af en stond op.

- Dit eet ik niet, zei hij. Het is schande, dat jullie iemand dit durven voorzetten.

- Maar wij eten het zelf. Het is lekker, zei Kees.

- Zelfs de beesten vreten het niet, antwoordde Arie. De aarde levert genoeg kostelijk voedsel op en het is dwaasheid om zoiets te eten. Vandaag of morgen loopt het nog eens mis met jullie gierigheid. Maar ik ga bij mijn zuster een dikke spekpannekoek eten en ik kom hier nooit meer terug.

- Hij zal wel wijzer zijn en tot inkeer komen, zei de boer, toen zijn knecht heengegaan was. Schep mij nog maar eens een beetje katjes op, vrouw. Zijn ze niet overheerlijk?

- Wel lekker, maar een beetje harig. Het slikken gaat niet zo best, antwoordde Toos.

- Die harigheid bewijst dat het voedzaam is en dat slikken went wel, meende Kees.

De hele week aten zij wilgenkatjes. Arie's plaats aan tafel bleef leeg. Die had er genoeg van en keerde niet meer terug. Daar trok de boer zich echter niets van aan. Die was al blij dat er een opeter minder was en dat hij zoveel aardappelen overhield.

En toen - het was op een Zondag - begon de ellende. Eerst ontdekte Kees dat hij achter zijn oren, aan weerzijden van zijn hoofd, twee bulten had. Hij schonk er niet veel aandacht aan, omdat het geen pijn deed. Het zou vanzelf wel weer overgaan, meende hij. Het ging echter niet over en de volgende dag bleken de bultjes groter geworden te zijn. 's Middags zei zijn vrouw, dat het ook met haar hoofd niet helemaal in orde was. Ook zij had twee bulten ontdekt en nog wel op dezelfde plaatsen.

- Dat is me ook wat! zei de boer, zonder er verder over na te denken.

's Avonds hadden zij beiden een derde bult er bij, precies bovenop hun hoofd.

- Neen maar, nog weer eentje! zei Kees.

In de loop van de volgende dagen kwamen er nieuwe bulten bij en werden de oude bulten steeds groter.

- Misschien is het wel iets. Heb jij pijn? vroeg de boer.

- Pijn niet, maar ik vind het wel vervelend, antwoordde Toos. Zouden wij niet eens naar de dokter gaan?

- Ikke niet, dat is goed voor zieke mensen. Dokters zijn mij veel te duur. De bulten groeien nu wel op ons hoofd, maar daarom groeit het geld mij nog niet op mijn rug.

De boer had gelijk, ten minste wat de bulten betrof. Deze bleven groeien en op een nacht barstten zij open als knoppen en kwamen er kleine takjes uit te voorschijn. Nu werd Toos toch wel echt bang.

- Dat gaat zo niet langer! riep zij uit. Wij lopen uit als bomen in de lente. Jij lijkt wel een wilg.

- Kijk maar liever naar je zelf, antwoordde Kees boos. Er zitten bij jou al kleine blaadjes aan de takken.

Toos keek in de spiegel en zag dat het waar was.

- Het is wel voordelig, meende Kees, want nu heb je tenminste geen kammen en haarspelden meer nodig.

De takken werd langer en dikker en er kwamen steeds meer blaadjes aan. Liggen konden zij niet meer en in bed zaten zij rechtop te slapen. Men begon in de buurt over het vreemde geval te praten.

Ook de dokter hoorde het, maar hij wilde het niet geloven. Ten slotte ging hij zelf maar eens naar De Eenhoren en toen zag hij dat het waar was. De takken op Knoeks hoofd waren al zo groot geworden, dat hij nog maar amper zijn huis in en uit kon.

- Ik heb geen hulp nodig, zei hij, toen de dokter bij hem binnen kwam.

Pas toen hij gehoord had, dat hij er niets voor behoefde te betalen, vond Knoek het goed dat de dokter hem onderzocht. Deze stond voor een raadsel en haalde er een andere dokter bij. Samen onderzochten zij de twee boom-mensen. Het enige wat zij konden vaststellen, was, dat het echte houten takken waren. Voor de rest zeiden zij in het Latijn tot elkaar dat zij er niets van begrepen en trokken in het geheim hun schouders op. Er kwam nog een beroemde professor aan te pas, maar toen ook deze in het Latijn gezegd had dat hij er niets van begreep, werd er een tuinman bij gehaald.

- Wilgenkatjes gegeten, niets aan te doen, zei deze dadelijk in het Nederlands. Drinken jullie maar veel, want wilgen hebben water nodig. Blijf vooral bij sloten en plassen weg en pas op dat de bliksem niet in jullie slaat als het onweert. De volgende keer, als ik hier weer in de buurt kom, zal ik mijn schaar meebrengen en jullie een beetje snoeien.

Toen het warmer werd, verergerde hun toestand van dag tot dag. Hun huid werd droog en veranderde in boomschors en hun benen werden stijf en hard, alsof het boomstammen waren.

- Ik heb zin om aan de kant van een sloot te gaan staan, zei Kees op een middag.

- Niet doen, waarschuwde Toos, je weet wat de tuinman gezegd heeft.

- Praatjes, zei Knoek, die vent wil alleen maar geld aan ons verdienen. Maar mij snoeit hij niet, dat wil ik je wél zeggen.

Op een snikhete dag gelukte het Kees zijn vrouw er toe over te halen om met hem aan de kant van de sloot te gaan. Zij waren in de laatste tijd steeds houteriger geworden en op een afstand zagen zij er al geheel als knotwilgen uit. Maar zij konden toch nog praten en lopen en aan hun gezicht kon men duidelijk zien, dat zij geen bomen maar mensen waren.

- Er zitten weer mussen in je takken, zei de boer. Kom hier, dan zal ik ze er uit jagen.

- Ik kan niet, antwoordde Toos met een benepen stem. Mijn voeten zitten vast aan de grond.

Kees wilde naar zijn vrouw toegaan, maar toen bleek dat ook hij zich niet meer kon verroeren.

- Dat ziet er lelijk uit, zei hij. Ik geloof dat wij wortel hebben geschoten.

En zo was het. Uit hun voeten waren dikke wortels gekomen, die stevig in de grond vast zaten.

- Ik heb slaap, zei Kees. Hij gaapte en zijn kaken kraakten als droog brandhout. Dit waren de laatste woorden die hij sprak.

Toen de dokter de volgende dag met een nog beroemdere professor terugkeerde, vond hij de boer en de boerin niet meer. Hij zag alleen dat er twee nieuwe bomen bij gekomen waren. Twee knotwilgen, dacht hij, die verdacht veel op oude mensen lijken. Hij zei echter niets, want hij was een zwijgzaam man.

En dit is dan het droeve maar ware verhaal van boer Knoek en zijn vrouw, die uit gierigheid katjes aten en in bomen veranderden. Oude Arie vertelt het nog dagelijks. Wie het horen wil, moet naar Alkmaar gaan, waar Arie bij zijn zuster woont, die een klompenwinkeltje heeft in een nauw straatje, vlak bij een groene ophaalbrug.

Sterke Steven

STEVEN WAS EEN gelukkig man, omdat hij een tevreden man was. Hij bezat twee koeien, een geit, een hond, twaalf kippen en een oude speeldoos, die ‘Het lied van het koperen trompetje’ en ‘Klap klop de klepperman’ speelde. Verder had hij een moestuin, waarin hij groente kweekte en een akker, waarop hij tarwe verbouwde. Rijk was hij niet, maar hij verdiende voldoende om er met zijn vrouw en twee kinderen van te kunnen leven. De meeste mensen in zijn buurt bezaten meer dan hij en behalve hun twintig of meer koeien, hielden zij er ook nog paarden en rijtuigen op na. Voor een speeldoos, die altijd hetzelfde liedje speelde, trokken zij hun schouders op, want de meeste boeren bezaten een orgel of een piano, waarop alles kon worden gespeeld. Men vond het deftig om zo'n groot instrument in zijn kamer te hebben en de een aapte de ander na. De meeste boeren konden er echter niet op spelen en als men eens een keertje zijn eigen piano wilde horen, werd de schoolmeester op visite gevraagd, die het orgel

in de kerk bespeelde. Een genot, zo'n ding in je huis, zeiden de boerinnen dan, als de meester een liedje voor hen speelde. Ik heb niemand nodig, want mijn doos speelt vanzelf als ik de veer opgewonden heb, dacht Steven. Ik heb liever een klein doosje met twee mooie liedjes, dan zo'n grote glimmende kast, waar geen muziek uit komt. Als men hem vroeg, of hij ook niet liever twintig koeien en een paar paarden wilde hebben, zoals de meesten zijner buren, begon Steven te lachen en trok zijn schouders op. Ik vind twee koeien en een geit meer dan genoeg, antwoordde hij dan. Als ik twintig koeien had, zou ik een grote stal moeten bouwen en een knecht moeten nemen. Met twintig koeien heb je meer zorg dan met twee en als je geen knecht hebt, kun je ook geen ruzie met hem krijgen. Ook bij de mensen heb je groten en kleintjes, net zoals bij de aardappelen. Ik ben een kleintje en die moeten er ook zijn. Een dergelijk antwoord bewees, dat Steven een verstandig man was, die geen afgunst kende. Hij had dan ook veel vrienden, die hem vaak om raad vroegen en die op Zondagmiddag bij hem kwamen om met hem te praten of 'Het lied van het koperen trompetje' te horen.

Het is waarschijnlijk dat Steven tot het einde van zijn dagen een tevreden en dus gelukkig man gebleven zou zijn, als Ribber er niet zou zijn geweest. Hij was de enige zoon van de oude burgemeester en omdat zijn vader de rijkste man van het dorp was, meende hij dat hij niet behoefde te werken en met luieren door het leven kon komen. Hij verknoeide zijn tijd met spelen en drinken, in gezelschap van

een paar vrienden, die niet veel beter waren dan hij. Deze bende van Ribber, zoals men haar noemde, werd door iedereen gehaat en gevreesd. Zelfs de oude diender, die nog wel het recht had om te schieten als er gevaar dreigde, durfde tegen deze bengels niet veel te doen. Ribber was de sterkste man uit de hele buurt en er werd van hem verteld, dat hij een hoefijzer met zijn handen open buigen kon. Men beweerde ook, dat hij bevriend was met Harkebak, een reus die diep in het woud moest wonen. Dit kon echter niet bewezen worden, niet alleen omdat men de reus nog nooit gezien had, maar ook omdat men zelfs niet eens wist of hij echt bestond. Als Ribber een vrolijke bui had, dan beefde iedereen. Hij liep dan tierend en schreeuwend langs de weg, trapte de honden die zijn pad kruisten, zocht ruzie met de voorbijgangers en ging ten slotte naar de enige herberg van het dorp, waar hij een paar stoelen en een tafel stuk sloeg. Als iedereen hem dan angstig ontvluchtte, begon hij te lachen en wreef vergenoegd zijn handen. Niemand begreep waarom Ribber zich zo slecht gedroeg en ook Steven kon er geen verklaring van geven. Je hebt nu eenmaal van die mensen, maar gelukkig komen zij niet zo heel veel voor, meende hij. En dit was alles wat hij er van kon zeggen.

Toen de oude burgemeester stierf, ging Ribber dadelijk na de begrafenis op de burgemeestersstoel zitten en zei, dat hij van nu af de baas van het dorp was. Hij mocht dit natuurlijk niet doen, omdat alleen de overheid van het land bepalen kon wie er burgemeester mocht zijn. Maar iemand, die brutaal is, heeft

de halve wereld en het is al vaak voorgekomen, dat dergelijke mensen op stoelen gingen zitten, waar men ze later bijna niet meer van af kon krijgen. En wie had Ribber moeten wegjagen, toen hij eenmaal stevig op de met een wapen versierde stoel van zijn vader zat? De overheid van het land was ver weg in de hoofdstad en daar wist men misschien nog niet eens, dat er ergens in het land een verkeerde man op een burgemeestersstoel zat. Bovendien ondernam de overheid niets, zonder dat zij eerst dikke wetboeken had geraadpleegd en zonder dat de ministers en alle opper- en onderhoofden het met elkaar eens waren. Dit kostte natuurlijk veel tijd. De enige, die Ribber van de stoel had kunnen verjagen, was Vaaltje, de oude veldwachter. Maar Vaaltje deed niets, niet alleen omdat hij te oud, te klein en te zwak was, maar ook omdat hij zijn oude sabel, die in de schede was vastgeroest, niet gebruiken kon en omdat hij bang was dat het pistool, dat hij van zijn grootvader gekregen had, zou barsten als hij er mee schoot. Voorlopig was Ribber dus de onbeperkte heerser over het dorp. Vooral voor Steven, wiens grond aan die van de burgemeesterszoon grensde, was deze toestand ellendig. Ribber verzuurde hem het leven met allerlei plagerijen. Hij mocht van het pad naar zijn huis geen gebruik meer maken, omdat dit het eigendom van de gemeente was en moest een grote omweg maken. Ribber plukte de peren van Stevens bomen, omdat de takken over zijn grond heen staken en een keer schopte hij diens hond zo hard, dat het arme dier er dagen lang mank van liep. Elke dag vond de geweldenaar nieuwe plagerijen

voor de dorpelingen uit. Op verzoek van Steven, schreef de postmeester een brief naar de overheid, maar het duurde lang voordat er antwoord kwam en intussen ging de narigheid maar door. Als ik maar sterker was, zuchtte Steven, dan zou ik die vent wel mores leren. Eindelijk kwamen er twee heren van de overheid met ernstige gezichten en twee tassen vol papieren. Zij lieten zich alles vertellen, maakten aantekeningen op hun papieren en lazen een stukje voor uit een wetboek. U zult er van horen, zeiden zij en toen gingen zij weer weg. Men hoorde echter niets en de boosaardige Ribber ging zijn gang, alsof er geen overheid bestond.

- Wij moeten hem samen aanvallen en hem in de kerker onder het raadhuis opsluiten, stelde Steven voor.

Het voorstel was goed, maar niemand durfde er op in te gaan.

- Vaaltje moet het doen, zei iemand, want het is zijn vak en hij wordt er voor betaald.

- Ik verdien maar een heel klein beetje, antwoordde de oude diender, en Ribber is heel erg sterk.

Was ik maar zo sterk, zuchtte Steven opnieuw. Voor het eerst van zijn leven voelde hij zich diep ongelukkig, omdat hij ontevreden was en sterk verlangde te zijn.

Toen de heren uit de stad vertrokken waren, liet Ribber de postmeester gevangen nemen en in de kerker onder het raadhuis opsluiten. Hij had gehoord wie de brief aan de overheid geschreven had en nam wraak. Steven was machteloos en kreeg tranen van woede in zijn ogen, omdat hij zijn opge-

sloten vriend niet helpen kon. 's Avonds liep hij wel tien keer langs de gevangenis en bekeek de zware, eikenhouten deur, die met ijzeren nagels beslagen was. Er was geen denken aan, dat hij deze deur zonder sleutel open zou kunnen krijgen. Hij keek door het kleine, met tralies afgesloten gat naar binnen, maar zag niets anders dan diepe duisternis. Moed houden, meester Krans, riep hij door het gat, je vrienden vergeten je niet en wij zullen je helpen. Er kwam geen antwoord en bezorgd vroeg Steven zich af, of de ongelukkige postmeester misschien al dood was. Hij rukte aan de zware, ijzeren hengsels, drukte zijn schouder tegen de deur, maar deze bewoog zelfs niet eens. Dat ik ook zo ellendig zwak ben, mompelde hij vol spijt.

Op weg naar huis, ontmoette hij de zoon van de molenaar, die naar de stad geweest was. Axel, zo heette hij, was daar in een bioscoop geweest en had een film gezien van een man, die door het eten van spinazie, heel veel spinazie, zo sterk werd, dat hij iedereen versloeg.

- Rauw of gekookt? vroeg Steven, die op een hoopgevende gedachte kwam.

- Ik geloof rauw, antwoordde Axel.

- Waarom die man van de film wel en wij niet? vroeg Steven. Als wij nu ook eens heel veel rauwe spinazie gaan eten, misschien kunnen wij Ribber dan overwinnen.

Axel bleef stilstaan en stak zijn pink diep in zijn neus. Dit was een lelijke gewoonte van hem, maar hij deed het altijd als hij ernstig over iets nadacht.

- Het zou misschien helpen, antwoordde hij

eindelijk, als Ribber een gewoon mens was, zoals jij en ik. Maar hij is een duivel, die omgaat met allerlei gevaarlijk gebroed. Als Harkebak hem helpt, dan beginnen wij niets. Die moet zo sterk zijn, dat wij om hem te verslaan nog niet voldoende zouden hebben aan alle spinazie, die in het hele land groeit.

- En toch wil ik het proberen, zei Steven.

In plaats van naar huis te gaan, liep hij naar de smid, bij wie hij een hoefijzer haalde. Als hij na het eten van een grote hoeveelheid spinazie in staat was om het hoefijzer met zijn handen open te buigen, dan was hij vrijwel even sterk als Ribber en dan zou hij de strijd met hem kunnen aanbinden. In zijn moestuin gekomen, begon hij dadelijk met het eten van rauwe spinazie. Erg lekker vond hij het niet, maar dat kwam er niet op aan en voor de goede zaak moest hij iets over hebben. Toen de duisternis inviel, had hij zoveel spinazie gegeten, dat hij tot aan zijn keel toe vol was en er geen blaadje meer bij kon. Hij greep het hoefijzer en probeerde uit alle macht of hij het kon verbuigen. Het zweet stroomde langs zijn gezicht en hij snakte naar adem, maar het gelukte hem niet. Misschien ben ik te haastig en moet ik wachten totdat de spinazie verteerd is, dacht hij. Een uur later, toen hij op bed lag, kreeg hij een vreemd en naar gevoel in zijn buik. Het kon kramp, maar evengoed kon het kracht zijn. Vlug stond hij op en greep het hoefijzer om zijn kracht te onderzoeken. Voordat het echter zover kwam, kreeg hij een scherpe pijnscheut in zijn buik. Hij liet het ijzer los en liep zo vlug mogelijk naar nummer honderd. En daar zat de ongelukkige, maar dappere Steven

uren lang, zonder dat hij bij machte was op te staan. Het zal wel wennen, als ik het maar eerst een paar keer heb gedaan, trachtte hij zich zelf moed in te spreken. Voor alles moet je leergeld betalen.

Toen riep zijn vrouw, die wakker geworden was, wat hij eigenlijk uitvoerde.

- Stil maar, kreunde hij, ik ben aan het oefenen, om sterk te worden.

Pas toen de dag aanbrak, was hij zover, dat hij het privaat verlaten en weer naar bed gaan kon. Even volhardend als dapper, liet hij zich echter door deze nare ervaring niet afschrikken. Hij besloot vol te houden en opnieuw en nog meer spinazie te eten.

- Je zult er nog dood van gaan, waarschuwde zijn vrouw. In plaats van flinker en gezonder, ben je bleek en mager geworden.

- Alles moet wennen, antwoordde Steven. Er is heel wat voor nodig, voordat een mens ijzer met zijn handen kan breken.

Aan tafel at hij bijna niet, om maar zoveel mogelijk ruimte voor de spinazie vrij te houden. Zodra de maaltijd voorbij was, stond hij op en liep zijn moestuin in. Bij de spinaziebedden gekomen, overviel hem een aarzeling en bleef hij peinzend staan. Ik word al misselijk als ik er alleen maar naar kijk, zuchtte hij, maar er zit toch niets anders op dan door te zetten. Hij strekte zijn hand uit om de blaadjes te plukken, maar trok haar schielijk terug, toen hij voelde dat zijn vingers door iets warms werden aangeraakt. Hij dacht dat er een dier tussen de planten zat, maar sperde zijn ogen van verbazing open, toen hij een klein mannetje ontdekte, dat niet

groter dan een turf was. Het kereltje was even groen als de spinazie, zodat hij bijna niet opviel.

- Wie ben je? vroeg Steven verwonderd.
- Wie zou ik anders zijn dan het Groeimannetje? luidde het antwoord.
- Groentemannetje?
- Neen, Groeimannetje. Gewoonlijk heb ik werk genoeg, om mij niet met de mensen bezig te kunnen houden, maar met jou en die spinazie gaat het toch te ver. Ik ben gekomen om je te waarschuwen en te zeggen, dat je daarmee niet moet doorgaan. Je bent toch zeker geen rups?
- Ik moet sterk worden, om Ribber te kunnen verslaan, antwoordde Steven.
- Dat zul je nooit klaarspelen door rauwe spinazie te eten.
- Maar die man in de film werd er toch ook ijzersterk door?
- Dat was filmspinazie.
- Help mij dan aan filmspinazie.
- Die hebben ze alleen in Hollywood in Amerika en die is heel erg duur.
- Maar wat moet ik dan doen? Ik kan die ellendige Ribber toch maar niet zijn gang laten gaan? En heb ik niet beloofd, dat ik die arme postmeester zou bevrijden?
- Het is een mooie trek in je karakter, dat je al het mogelijke doet, om een gegeven belofte na te komen en dat je er zelfs rauwe spinazie voor wilt eten, hernam het Groeimannetje. Misschien kan ik je wel helpen. Je moest maar eens met de baas gaan praten.

- Welke baas?

- De Meester van alle goede krachten. Ik werk bij de afdeling Groei, dat is ook een goede kracht, een heel beste zelfs. Maar de Meester heeft het beheer over alle goede krachten.

- Ook over Ribbers kracht?

- Neen, daarover niet, want dat is een slechte kracht. Oorlog, ruzie, geweld, afgunst, onweer en storm, dat zijn kwade krachten, maar daarmee hebben wij gelukkig niets te maken.

- En de kracht van Harkebak, de reus? vroeg Steven.

- Kwade kracht, niks waard, antwoordde het Groeimannetje. Kwade krachten lijken heel wat en stichten een boel ellende, maar op den duur leggen zij het toch altijd af tegen de goede krachten. Als dat niet waar was, zou er al lang geen mens meer op aarde leven.

- En geloof je dat de Meester van alle goede krachten mij zal willen helpen?

- Ik denk het wel, want wie het goede zoekt, zal het goede vinden.

- En waar kan ik het goede vinden?

- Daar waar je hart je heen zal leiden. Loop vannacht het woud in en blijf staan op de plaats, waar je hart je zegt dat je zijn moet. Jij zult wel weten hoe je dat doen moet. Ik geloof dat de mensen het een goede ingeving noemen. Roep dan de Meester en hij zal je antwoorden en zeggen wat je doen moet. Ik zal hem zeggen dat je komt.

- Vriendelijk dank, zei Steven. Ik ben blij dat ik je ontmoet heb.

- Geen dank. Het was voor mij een leuke afwisseling. Al dat gegroei verveelt ook op den duur. En denk er om: eet in het vervolg je spinazie gekookt, als het kan met een eitje er overheen.

En weg was het Groeimannetje.

Het begon donker te worden en daarom besloot Steven maar niet naar huis te gaan en dadelijk het bos in te lopen. Hij wilde geen tijd verloren laten gaan. Toen hij in het woud aankwam, was het reeds nacht, maar de stralen van de volle maan, die hoog aan de hemel stond, vielen tussen het gebladerte door op de grond, zodat het hem niet moeilijk viel het pad te volgen. Hij stapte flink door, maar na enige tijd werd hij onzeker en vertraagde zijn pas. Nu kwam het er op aan de juiste plaats te vinden, door de ingeving van zijn hart te volgen. Dat was lang niet gemakkelijk, want van ingevingen ben je nooit zeker en je kunt je gemakkelijk vergissen. Hier dan maar, besloot hij, toen hij bij een ronde open plek was aangekomen. Ik weet niet precies of het een ingeving van mijn hart is, maar het ziet er hier wel geschikt uit. Hij riep, maar kreeg geen ander antwoord dan de echo van zijn stem. Even kraakte iets in het duister tussen de boomstammen. Waarschijnlijk liep daar een haas of een ander dier, dat was opgeschrikt door zijn stem. Daarna bleef het weder stil. Nogmaals riep Steven en toen er weder geen antwoord kwam, besloot hij maar verder te gaan. De ingeving scheen dus niet goed geweest te zijn. Hij had pas enkele passen gedaan, toen hij opnieuw bleef staan. Was het verbeelding of had hij zijn naam horen roepen?

- Sprak daar iemand? vroeg hij. Hij luisterde met ingehouden adem en even bleef het zó stil, dat het hem was, alsof hij zijn hart kon horen kloppen.

- Blijf staan, Steven en spreek!

Duidelijk had hij het gehoord, ofschoon de woorden niet luid gesproken werden. Het was windstil en er bewoog zelfs geen blaadje, maar toch was het, alsof de woorden op de wind werden aangedragen.

- Ik zoek de Meester van alle goede krachten, zei Steven.

- Je hebt hem reeds gevonden, antwoordde de stem. Zeg maar wat je verlangt.

- Kracht, veel kracht, om de boze Ribber te overwinnen.

- Kracht is macht en macht kan gevaarlijk zijn. Wie geeft mij de zekerheid, dat je haar goed gebruiken zult, als ik je macht geef?

- Ik wil mijn best doen, om geen misbruik van mijn macht te maken. Ik zal mijn kracht gebruiken om de zwakken te helpen en de bozen te weerstaan.

- Het zij zo, hernam de Meester van alle goede krachten. Ik wil het met je proberen. Van nu af zul je sterker zijn dan twaalf Ribbers en je zult deze kracht behouden, zolang je haar gebruikt om goede daden te doen. Mocht je echter mijn vertrouwen beschamen en misbruik van je macht maken, dan ontneem ik je de kracht weer en ik zal je zwakker maken dan een worm die in de grond kruipt. Ga nu terug naar je dorp en volbreng het goede werk, dat je je voorgenomen hebt.

Steven bleef nog even staan, maar toen hij niets

meer hoorde, keerde hij langs het bospad terug. Onder het lopen kneep hij in zijn arm om te voelen, of zijn spieren al harder en dikker geworden waren. Alles was echter nog zoals vroeger. Toch was hij er zeker van, dat de Meester van alle goede krachten de waarheid had gesproken en dat hij nu dus sterker dan een beer moest zijn. Als hij een hoefijzer zou hebben gehad, zou hij het hebben kunnen onderzoeken. Aan de zoom van het bos gekomen, stootte zijn voet tegen een dikke tak, die op de grond lag. Hij nam het stuk hout op en toen hij probeerde of hij het kon buigen, brak hij het zonder moeite door, alsof het een rietstengel was. Een beetje sterker ben ik zeker al, riep hij verheugd. In ieder geval helpt dit beter dan rauwe spinazie. Nu maar eerst eens kijken, of ik de postmeester helpen kan.

De deur van de kerker, waarin hij de vorige keer zelfs geen beweging had kunnen krijgen, week nu luid krakend naar binnen, toen hij zijn schouder er tegenaan drukte. In de gevangenis vond hij de postmeester, die op een hoop stro lag en met een ketting aan de muur was geklonken. De gevangene begon te huilen van vreugde, toen hij zijn bevrijder zag.

- Maar wat moeten wij nu doen? vroeg hij bezorgd. Ik zit nog aan die dikke ketting vast.

- Dat doen wij tegenwoordig zo, zei Steven. Kijk! Hij trok de ketting stuk, alsof het een draad sajet was.

De postmeester was stom van verbazing en begon daarna opgewekt te spreken:

- Wat ben ik blij dat jij mijn vriend bent en niet mijn vijand!

- Waarom? Als je mijn vijand was, zou ik geen haar op je hoofd hebben gekrenkt. Ik heb mijn kracht alleen maar om er goede dingen mee te doen.

De postmeester ging met hem mee naar huis en Stevens vrouw was blij, toen zij de beide mannen ongedeerd terug zag. Toen ging men slapen, nadat de afspraak gemaakt was, dat men de volgende dag met Ribber zou afrekenen.

De volgende ochtend kon Steven er echter niet dadelijk op uit trekken, omdat zijn kinderen eerst wilden zien, hoe sterk hun vader geworden was. Hij moest hoefijzers, staven en balken voor hen doorbreken, zware stenen optillen en een koe boven zijn hoofd heffen. Dit alles deed hij spelenderwijs. De kinderen vonden het prachtig en wilden steeds meer staaltjes van hun vaders kracht zien. Steven maakte echter een eind aan de pret, toen zijn zoontje verlangde dat hij met één klap het hele huis in elkaar zou slaan.

- Hoe kom je daar bij? vroeg hij. Waar zouden wij moeten wonen, als ik ons huis vernielde?

De hele bevolking van het dorp stroomde op de Markt samen, toen hij zich naar het raadhuis begaf. Met ingehouden adem en onder doodse stilte keek men er naar, toen hij de brede stenen stoep beklom. Boven, voor de ingang, stonden twee van Ribbers vrienden, die daar de wacht hielden. Zij spraken Steven aan, er ontstond een woordenwisseling en onverwacht wierpen de mannen zich op hem. Wat nu volgde, ging zo snel, dat het reeds gebeurd was voordat de toeschouwers het goed hadden gezien. Steven greep de twee mannen gelijktijdig bij

hun gordel, droeg ze naar de rand van de stoep, tilde hen over de leuning alsof het een paar lege meelzakken waren en liet ze toen vallen. De mensen juichten en dansten van vreugde. Nu zij dit staaltje van Stevens kracht hadden gezien, was hun vrees verdwenen en met opgewekte gezichten volgden zij hem, toen hij het raadhuis binnen ging.

Op de stoel van de burgemeester zat Ribber, die juist de bevende, oude veldwachter een uitbrander gaf, omdat de postmeester ontvlucht was. Hij snauwde Steven toe, dat hij niet zo maar binnen kon dringen en dat hij het raadhuis dadelijk weer verlaten moest.

- Niet ik ga er uit, maar jij, antwoordde Steven. Je hebt het recht niet hier te zitten, maar nu is je rijk uit. Ga weg en kom hier nooit meer terug.

- Heel goed! riepen de burgers, die voor alle zekerheid maar voor de drempel waren blijven staan. Weg met de booswicht!

Ribber begon boosaardig te lachen en stond langzaam van zijn stoel op.

- Kereltje van niks! riep hij. Dat zal je berouwen. Ik zal je fijn wrijven alsof je een mier bent, ik zal met mijn blote handen gehakt van je maken.

Met grote passen kwam hij op Steven af. Hij zag er uit als een gevaarlijk roofdier en een paar vrouwen begonnen te gillen.

- Let op! schreeuwde Ribber. Ik zal jullie eens laten zien, hoe ik moes maak van die vent van niks.

Hij wilde Steven een slag met zijn grote vuist geven, maar voordat hij dit kon doen, had deze zijn pols gegrepen en zijn arm achterover gedrukt. Met

een kreet van pijn en machteloos om zich te verweren, zonk Ribber op zijn knieën.

- Sla hem dood, riepen de omstanders, die nu over de drempel stapten. Weg met de schurk. Sla hem dood!

- Halt! riep Steven. Niemand komt een stap dichterbij. Weerlozen worden niet geslagen. Ribber is nu in onze macht en kan geen kwaad meer doen. Daarmee kunnen wij allen tevreden zijn.

Men bond de gevangene nu met een dik touw, zodat hij zich niet meer verroeren kon. Alles zou nu in orde zijn geweest, als niet een van Ribbers vrienden zich ijlings naar het bos zou hebben begeven, om Harkebak te waarschuwen. Deze verscheen al spoedig in het dorp en de mensen verborgen zich verschrikt in de donkerste hoeken van hun huizen, toen zij de vervaarlijke kerel zagen. Toen Harkebak op het Marktplein aankwam, vond hij daar alleen Steven, die natuurlijk niet gevlucht was. Zou ik wel sterk genoeg zijn om hem te verslaan? vroeg Steven zich af. En waar moet ik hem aanpakken. Hij is zo groot!

Het kostte de reus, die stappen van meer dan twee meter maakte, niet de minste moeite om Steven te naderen en te grijpen. Hij tilde hem met één hand op, hield hem vlak voor zijn gezicht en keek hem grijnzend aan.

- Zo, zei hij, denk jij dat je de baas kunt spelen en dat je sterker bent dan ik? Weet je wat wij met die snertventjes zoals jij doen? Die vreten wij eenvoudig op en de botjes spuwen wij uit. O zo!

Of het alleen een bedreiging van hem was of dat

hij het meende, zal nooit iemand kunnen zeggen, omdat de reus geen gelegenheid kreeg zijn plan uit te voeren. Toen hij Steven zo vlak voor zijn gezicht hield, maakte deze van de kans gebruik om de oren van de reus te grijpen en diens hoofd met een ruk een halve slag om te draaien. De nekwervels kraakten als een zware boomtak die werd doorgebroken.

- O zo! zei Steven nu op zijn beurt.

Harkebaks hoofd stond thans omgekeerd op zijn romp. Hij liet Steven los en begon waggelend te lopen. Omdat zijn hoofd echter omgekeerd stond, deed hij alles verkeerd en liep achteruit inplaats van vooruit. Zo verdween hij in het woud en nooit meer heeft iemand iets van hem gehoord of gezien.

En de rest? Wel, die is gauw verteld. De overheid, die eindelijk klaar was gekomen met het nakijken van de wetten, stuurde zes dienders met nieuwe sabels en grote snorren, die Ribber gevangen namen.

Steven werd aangesteld tot burgemeester en heeft tot op hoge leeftijd zijn ambt vervuld. Alle dorpelingen waren tevreden over hem en zeiden, dat hij een goede burgemeester was. Omdat hij er nooit iets verkeerds mee deed, heeft hij zijn grote kracht altijd behouden. Hij heeft er zijn kleinkinderen nog vaak mee vermaakt, door koeien en paarden voor hen op te tillen. Maar voor de rest heeft hij er niet veel nut van gehad, want als je niet toevallig met reuzen en boeven moet vechten, heb je in het gewone leven meer aan een helder verstand en een goed hart, dan aan bijzonder krachtige spieren.

De toverleerling

WIE HET LEEST, ZAL het misschien niet geloven, maar de laatste, echte, grote tovernaar heeft in Amsterdam gewoond. Dat is nog niet zo lang gelegen en als de Duitsers het land niet hadden bezet, leefde hij daar misschien nog. Tijdens de bezetting verdween hij echter spoorloos en niemand weet waar hij gebleven is.

Hij heette Bariebom, maar dit was niet zijn echte naam. Hij kwam uit het zuiden van Limburg en kreeg, toen hij geboren werd, de naam Jansens. Nu klinkt dit niet zo goed voor een tovenaar en daarom koos hij later een andere naam. Als jongen noemde men hem Jantje Bombarie, omdat hij een grappenmaker was die vol streken zat en goed kon goochelen. Toen hij bij de tovenarij kwam, dacht hij er eerst over om de naam Bombarie aan te houden. Dit klonk echter niet ernstig genoeg en daarom veranderde hij de naam een beetje en maakte er Bariebom van. Wie niet wist dat hij in Limburg geboren was, dacht nu dat hij uit Spanje, Turkije of Amerika kwam en dit kwam Bariebom goed van pas. Wat je ver haalt is

lekker, dacht hij en daarom liet hij het maar zo.

Nederlandse tovenaars hebben nooit in grote paleizen gewoond, daarvoor waren zij altijd te nuchter, te eenvoudig en te bescheiden. Bariebom vormde geen uitzondering op deze regel. Hij woonde in een klein, oud huisje in de Dubbele Mosterdpotsteeg, dicht bij de Dam. Als je ooit in Amsterdam in de buurt van de Dam komt, moet je daar maar eens gaan kijken. Boven de deur prijkt nog altijd een gevelsteen met Barieboms portret en daaronder staat in sierlijke letters met krullen:

HET TOOVERHUUS

Als je het niet ontdekken kunt, heb je waarschijnlijk niet goed gezocht. Het is natuurlijk ook mogelijk dat het huis, dat al heel oud was, werd afgebroken nadat dit verhaal geschreven werd. Op het ogenblik staat het er echter nog en er is een winkeltje in gevestigd, waar je haring met een uitje, gepelde garnalen en rolmops kunt kopen. Zo verandert alles in de wereld.

Bariebom wilde niet voor iedereen weten, dat hij een echte tovenaar was. Hij zou handen, tijd en toverstokjes tekort zijn gekomen, als het overal bekend geweest zou zijn, dat hij deze wonderlijke kunst machtig was. De mensen zouden hem geen rust hebben gelaten en hem dag en nacht hebben lastig gevallen met verzoeken om voor hen te toveren. Iedereen heeft immers wel een wens, welke hij graag vervuld wil zien. De een wil rijk worden, de ander nog rijker, een derde wil verre landen zien of elke avond lekker eten, een vierde wil kunnen

vliegen als een vogel en weer anderen willen veranderd worden in een held met medailles op zijn borst of in een prins met nog meer medailles. Bariebom hield van een rustig leven en vond al dit gedoe veel te lastig. Daarom toverde hij alleen maar voor familieleden en vrienden en soms ook nog wel eens voor vreemde mensen, die in nood verkeerden of het erg moeilijk hadden.

Behalve op Zondag, kon men de tovenaar gewoonlijk vinden in zijn winkeltje, dat volgepropt was met de wonderlijkste zaken. Hij verkocht feest- en goochelartikelen, omdat dit zo goed bij de tovenarij paste. In de twee kleine etalages naast de deur, zag men allerlei voorwerpen, die iets met goochelen, feesten, bruiloften en partijen te maken hadden. Om te beginnen een grote verscheidenheid van fopartikelen, zoals stukken zeep die van hout gemaakt waren of bonbons die naar zeep smaakten, lucifersdoosjes waar een klein muis uitsprong als men ze open maakte, potloden die niet schrijven en stukjes vlakgom die niet vlakken wilden. Verder jeuk- en niespoeder, feestmutsen, toeters met hondengeblaf en hanengekraai, maskers van dikke mannen, draken en duivels, leeuwen- en ezelskoppen, papieren vlaggen, serpentine, vuurwerk, knetterlak, feestneuzen, plaksnorren en lampions. Te midden van al deze merkwaardige zaken hing een donker-blauwe kaart, waarop met glinsterende gouden letters was geschilderd:

Je lacht je krom!
Waarom?
Om Bariebom!

Nu was de tovenaar eigenlijk helemaal niet iemand waarom je moest lachen. Het opschrift van de kaart sloeg dan ook niet op hem, maar op de dingen die hij verkocht. Bariebom vond het trouwens prettig om bordjes met allerlei opschriften in zijn winkel op te hangen. Hij had dit geleerd van zijn moeder, die de wanden van haar woning altijd vol met spreuken had gehangen. In de tweede etalage stond een bord met het opschrift:

Wees niet dom
Koop bij Bariebom

En aan de binnenkant van de deur, boven de kruk, hing een klein kaartje, waarop te lezen stond:

Komt u nog eens weerom?
Het beste en de groeten van Bariebom

Ik zou vele bladzijden kunnen vertellen van Barieboms wonderlijke winkel, maar dan zou het boek misschien al vol zijn, voordat wij aan ons verhaal toe waren en dat is de bedoeling niet. Het gaat hier ook niet in de eerste plaats om de winkel en zelfs niet om de tovenaar, maar om Hannes, zijn leerling. Hannes, die ook uit Limburg kwam, was nog familie van de tovenaar. Als ik het goed heb, was hij de jongste zoon van een verre achternicht. Hij hielp in de winkel en leerde de tovenarij. Het moet gezegd worden, dat hij het goed deed en dat zijn leermeester tevreden over hem was. Op school was hij altijd nogal dom geweest, maar voor toveren schijnt dat niet te hinderen. Dit is meer een zaak van aanleg.

Je kunt het of je kunt het niet en je hebt razend knappe bollen, die het nooit leren. Lang geleden, toen toveren nog even algemeen was als nu het aardappelen eten of schoenen poetsen, werd wel eens gezegd, dat je altijd nog tovenaar kon worden, als je voor niets anders deugde. Dat is natuurlijk niet waar, zoals er zoveel beweerd wordt dat niet waar is. Toveren is niet moeilijk voor degenen die het kunnen, maar zo gaat het met alles.

Hannes werkte al twee jaar bij Bariebom en hoewel hij nog lang niet volleerd was, had hij in die tijd toch al heel aardige vorderingen gemaakt. Behalve de handel in feest- en fopartikelen, die hij op zijn duimpje kende, kon hij al heel wat kleinere toverkunsten uitvoeren. Zo kon hij, om maar eens iets te noemen, stoelen en tafels door de kamer laten zweven, kaarsvlammen doven zonder dat hij blies of ze aanraakte en hij kon maken dat havermout naar chocoladepap en dat bruinbrood naar marsepein smaakte. Nu zullen jullie misschien zeggen, dat dit voor een echte tovenaar niet veel te betekenen heeft en dat het niet zo moeilijk is. Dat mag waar zijn, maar van een jongen, die twee jaar geleden nog de domste van de klas was, vind ik het toch wel knap.

Toen Hannes jarig was, kreeg hij van Bariebom een toverpil ten geschenke. Om te zien was het een gewone, donkergroene pil, zoals elke apotheker ze in voorraad heeft. Schijn bedriegt echter en zo was het ook met de toverpil. Eigenlijk was het een noodpil, omdat haar toverkracht alleen maar werkte, als degeen die het balletje had ingeslikt in nood of gevaar verkeerde en dan een wens deed. Het was

dus een soort reddings-toverpil, die maar één keer gebruikt kon worden. Hannes droeg de pil altijd bij zich in een spanen doosje, waarin vroeger niespoeder was geweest.

Eens moest Bariebom op reis, naar zijn familie in Zuid-Limburg. Hij had een door alle familieleden ondertekende brief ontvangen, waarin hem gevraagd werd eindelijk eens over te komen. Men wilde hem wel weer eens zien en bovendien moesten daar in Limburg verschillende toverwerkjes worden opgeknapt. Bariebom was al eens eerder uitgenodigd, maar toen was er van de reis niets gekomen. Toen nu de tweede brief kwam, besloot hij dat het nu dan toch maar gebeuren moest. Hannes kreeg opdracht, om gedurende zijn afwezigheid op de winkel en het huis te passen. De tovenaar drukte zijn leerling op het hart, dat hij goed voor alles zorgen moest, dat hij geen vreemden in de woning mocht toelaten en dat hij vooral met zijn vingers van de kast met tovervoorwerpen afblijven moest.

- Je bent nog jong en onervaren, zei Bariebom, en een ongeluk ligt in een klein hoekje. Ik weet dat ik de zaak met een gerust hart aan je toevertrouwen kan, maar kom vooral niet aan de tovervoorwerpen. Er is genoeg eten in huis en als je zin in iets lekkers hebt, mag je het lekkernijen-toverstokje gebruiken. Je kunt het vinden in de doos met de feestneuzen.

Nadat Bariebom zijn leerling nog verschillende wenken en waarschuwingen gegeven had, zette hij zijn paarse punthoed op en greep zijn koffer. Bij de deur gekomen, keerde hij zich nog eens om en zei voor de laatste keer:

- Pas goed op, Hannes en zorg er voor, dat je mijn vertrouwen niet beschaamt.

Zodra zijn meester vertrokken was, ging Hannes naar de doos met feestneuzen en pakte het lekkernijen-toverstokje. Hoewel hij er wel een beetje erg vlug bij was, deed hij hiermede toch niets verkeerds, daar Bariebom hem hiervoor verlof gegeven had. Hij liet het dunne, ebbenhouten stokje tussen zijn vingers door glijden en bekeek het aandachtig. Het was een plechtig ogenblik, nu hij voor de eerste maal zelfstandig het toverstokje ging gebruiken. Lang dacht hij er over wat hij wensen zou, want het moest iets heel erg lekkers zijn. Toen hij eindelijk een besluit genomen had, trok hij eerst de vereiste tovercirkel om zich heen, beschreef met de punt van het stokje een vraagteken in de lucht en riep met duidelijke stem:

> Ieder diertje wenst naar eigen aard.
> Geef mij maar eens een pruimentaart.

Hij had de woorden nog niet uitgesproken, of daar stond het gebak reeds op de toonbank, temidden van een partij feestmutsen, welke hij juist had uitgepakt. Het was een heerlijke, grote taart, bedekt met een laag suiker en aan de bovenkant versierd met slagroom, pruimen en sucade. Het water kwam Hannes in de mond. Meteen maar beginnen, vooral niet oudbakken laten worden want dat zou jammer zijn, dacht hij. De hele dag at hij niets anders dan taart en zijn boterhammen liet hij staan. Tegen de avond had hij bijna nog de helft van het gebak over, maar was hij zo misselijk van al die zoetigheid, dat

hij er geen hapje meer van eten kon. Toen hij de winkel gesloten had, ging hij op een stoel in de huiskamer zitten en dronk vijf glazen water. Het hielp echter niets en hij bleef misselijk. Had ik er maar niet zoveel van gegeten, zuchtte hij. Hij voelde zich ziek en vroeg zich af, of hij zich met behulp van het toverstokje een geneesmiddel zou kunnen verschaffen. Het kon in ieder geval geprobeerd worden. Hij stond op, verrichtte de voorgeschreven toverhandelingen en wenste:

> Ik ben een gulzigaard geweest,
> Maar geef mij nu iets dat geneest.

Vol verwachting keek hij naar de tafel, waarop zijn boterhammen onaangeroerd stonden, maar er gebeurde niets. Misschien had hij niet duidelijk genoeg gewenst. Hij herhaalde de toverspreuk nog eens met luider stem, maar ook nu werd zijn wens niet ingewilligd. Toen begreep hij, dat hij moeite voor niets gedaan had, omdat het toverstokje alleen maar dienen kon voor het verkrijgen van lekkers. Hij voelde zich ellendig en ging maar naar bed. De volgende dag was hij gelukkig weer beter. Van de taart at hij natuurlijk niet meer en het stuk, dat overgebleven was, gaf hij weg aan een paar jongens, die voor het winkelraam stonden te kijken. Het is hier toch wel een echte, fijne toverwinkel, zeiden de jongens, terwijl zij van de taart smulden. Het toverstokje legde Hannes weer in de feestneuzendoos. Voorlopig had hij zijn buik vol van taarten en slagroom.

's Middags, toen hij de winkel netjes had opgeruimd, bleef hij voor de kast met tovervoorwerpen staan. De deur was gesloten met een letterslot, maar Hannes kende het geheime woord en wist dus hoe zij opengemaakt kon worden. Waarom zou hij het niet eens proberen? Hij was alleen en niemand zag hem. Maar had zijn leermeester het niet nadrukkelijk verboden? Waarom eigenlijk? dacht hij. Ik kan toch al bijna zo goed toveren als de baas? Ik hoef alleen nog maar de geheimen van de kast te kennen en dan ben ik ook een volleerd tovenaar. Je bent nog jong en onervaren en een ongeluk ligt in een klein hoekje, herinnerde hij zich Barieboms waarschuwing. Terwijl hij zo dacht, hadden zijn vingers al de ringen van het slot omgedraaid en het geheime woord gevormd. Alleen maar even kijken, dacht hij.

De inhoud van de kast stelde hem eerst teleur. Behalve een oud, in perkament gebonden boek, dat het opschrift ‘De zeer groote Tooverschool’ droeg, bevatte de kast alleen maar een vierkant kartonnen doosje. Terwijl hij dit doosje, dat zwaar als lood was, in zijn hand hield, las hij de woorden, die op het deksel stonden:

AKIWANDI
De steen der wijzen
D.R.G.M.

Wat die vier laatste letters te betekenen hadden, wist hij niet, maar zij zouden wel iets met een toverformule te maken hebben. Het doosje bevatte alleen maar een gladde goudkleurige steen en een opge-

vouwen papiertje met woorden in een taal, die hij niet lezen kon.

Hannes sloeg het oude boek open en las de waarschuwing op de eerste bladzijde:

> Gij onbekende lezer: bezint vóór gij begint.
> Dit boek is niet voor domoor, dwaas of kind!

Naar zoiets heb ik al lang gezocht, mompelde hij. Dit is juist wat ik hebben moet. Hij verdiepte zich in het boek, vergat alles om zich heen en toen het avond geworden was, las hij nog altijd. Het boek bevatte letterlijk alles op de gebieden van de witte, de zwarte, de rode en de groene toverkunsten. Men kon er uit leren, hoe toverdranken en wonderzalven bereid moesten worden, hoe draken moesten worden gedood en op welke manier kabouters en elfen konden worden opgeroepen. Er stond ook een groot stuk in over de Steen der Wijzen. Deze steen bleek het geduchtste en gevaarlijkste van alle tovermiddelen te zijn, omdat hij macht verleende over mensen, dieren en dingen. Het was echter een macht van het kwade en de tovenaar, die zijn geweldige krachten ontketende, moest zich terdege vooraf bezinnen en goed weten wat hij deed. Hannes bekeek de steen nog eens en hij voelde een koude rilling langs zijn rug gaan, toen zijn vingertoppen over de gladde oppervlakte gleden. Het gevaarlijke van de steen was, dat men met behulp daarvan wel de geweldige krachten kon oproepen, maar dat niemand het in zijn macht had deze te beheersen en te leiden. Men had eenvoudig af te wachten wat er gebeurde.

En wat zou er dan wel gebeuren? vroeg Hannes zich af, terwijl hij zich uitkleedde om naar bed te gaan. Van slapen kwam niets, omdat hij voortdurend denken moest aan de Steen de Wijzen. Hij kon eenvoudig niet geloven, dat die mooie gladde steen, die netjes in zijn doosje lag, zo gevaarlijk kon zijn. Toen hij de klokken van het paleis op de Dam en van de Oude Kerk het middernachtelijk uur had horen slaan, stond hij maar op. Hij draaide het licht aan, nam het toverboek en ging het hoofdstuk over de steen nog eens lezen.

> Staat kennis en niet wijsheid bovenaan,
> Dan komt de wereld op haar kop te staan.

Met deze twee regels begon het hoofdstuk. Hannes las het versje wel drie maal over, zonder het te begrijpen. Aanstellerij, mompelde hij, dat begrijpt zelfs een volleerde tovenaar niet. Door zo te denken, maakte hij de bekende fout der dommen, die alles wat zij niet begrijpen kunnen, onzin of aanstellerij noemen. Dat deze spreuk wel degelijk zin had, zou hij pas later inzien, toen het bijna te laat was. Na het hele hoofdstuk nog eens te hebben gelezen, wist hij precies hoe hij de steen gebruiken moest. Hij leerde de toverspreuk uit zijn hoofd en wist welke handelingen hij verrichten moest, om de toverkrachten vrij te maken. Eerst een buiging in alle vier windrichtingen, dan op je linkervoet gaan staan, de steen tegen je voorhoofd drukken en ten slotte de toverformule duidelijk uitspreken. Dit alles was niet moeilijk en het kon geprobeerd worden. Liep alles

goed en wilde je daarna het wonder ongedaan maken, dan moest alles nog eens herhaald worden, alleen moest je daarbij op je rechtervoet gaan staan. Aandachtig en woord voor woord las hij de vreemde spreuk:

> Giegelegoggel, papieren baretje,
> Toveren, dat is heus geen pretje,
> Steen der Wijzen, maak mij sterk
> Giegelegoggel, doe nu je werk.

Wie was deze geheimzinnige Giegelegoggel, waarom luidde deze spreuk zo merkwaardig en wat was er aan de hand met dat papieren baretje. Ik zie nergens een baretje, zei Hannes, of het zou een feestmuts uit de winkel moeten zijn. Laat ik het maar niet doen, vervolgde hij. Bariebom heeft het mij verboden en daarvoor zal hij zijn reden wel hebben. Hij legde de steen weder in de kast en sloot het toverboek. Toen hij later weder in bed lag, kon hij geen rust vinden en hij bleef liggen draaien en woelen, zonder in slaap te kunnen komen. Eindelijk stond hij voor de tweede maal op. Een blik op de klok zei hem, dat de dag spoedig aanbreken zou. Over een paar uur zou hij de winkel moeten openen, dan kwamen de klanten en dan was er geen tijd meer om te toveren. Hannes kon de Steen der Wijzen niet uit zijn gedachten zetten en ging telkens weer naar de kast met het letterslot. Het was ook wel iets zeer bijzonders: toveren zonder dat je wist wat er zou gebeuren. Dat was nog iets anders dan het gewone wenstoveren, dat Bariebom hem leerde. Hij morrelde

een beetje aan het slot en voordat hij het wist, waren de deurtjes alweer open en hield hij de steen in zijn handen. Vooruit dan maar, dacht hij, het zal zo'n vaart niet lopen. Hij maakte de vier voorbeschreven buigingen, drukte de steen tegen zijn voorhoofd en sprak, op zijn linkervoet staande, de formule uit. Met heftig kloppend hart bleef hij wachten op hetgeen komen zou. Er gebeurde echter niets en om hem heen bleef het stil. Het is me wat moois, riep hij overmoedig, en dat noemen ze toveren! PATS! Een hevige slag klonk en op hetzelfde ogenblik ging het licht uit. Hannes schrok even en vond het vreemd, maar zo heel erg was het toch ook weer niet voor iemand die in het tovervak was. Hij glimlachte, trok zijn schouders op en schudde zijn hoofd. Nu moet worden gezegd, dat hij geen lafaard was en dat hij er zich dus niet veel van aantrok, dat hij opeens in het donker stond. Misschien moet er wel een gulden in de meter, dacht hij. Hij besloot het te onderzoeken en greep een doosje lucifers. Toen hij licht trachtte te maken, gebeurde er opnieuw iets vreemds: de lucifer ontvlamde niet, maar in plaats daarvan vloog het doosje in brand. Het scheelde niet veel of hij verbrandde zijn vingertoppen. Op de tast ging hij naar de keuken en vond daar na enig zoeken een ander doosje lucifers. Ook dit vloog in brand, toen hij een lucifer afstreek. Een rare boel, mompelde hij, er schijnt toch iets niet in orde te zijn. Hier moest toch wel tovenarij in het spel zijn. Een beetje eng werd het ook wel. Hij raapte al zijn moed bijeen en riep met luide stem: Is hier soms iemand die mij een poets bakt? Oets akt! klonk het in de

stilte. Het huis bleek een echo gekregen te hebben.

Hannes wilde nu op een stoel naast het fornuis gaan zitten, maar dit gelukte hem niet. Voordat hij het wist, zat hij op de grond, omdat de stoel opzij gesprongen was. Hij krabbelde overeind en wreef zijn billen. Dat is te gek, stoeltje, sprak hij, als er hier meubelen bewogen moeten worden, dan zal ik het wel zeggen. Hij zette de stoel weer op zijn plaats, maar waagde het toch niet er opnieuw op te gaan zitten. Inmiddels was het dag geworden, zodat hij de voorwerpen om zich heen weer kon onderscheiden. Hij nam een glas om te drinken, maar toen hij de kraan open had gedraaid, kwam er geen water uit. In plaats daarvan kwam er water uit de gootsteen, smerig, donker rioolwater dat omhoog spoot uit de afvoerbuis. In een oogwenk was de gootsteen gevuld en toen stroomde het water over de rand heen. Stop! schreeuwde Hannes. Dat gaat verkeerd! Maar het water stroomde door en verspreidde zich reeds over de vloer. Een naar grapje! Maar wat moest hij beginnen? Gelukkig kwam hij op de gedachte de kraan dicht te draaien en ogenblikkelijk hield het stromen van het water op.

Het was hem nu wel duidelijk, dat hier kwade toverkrachten aan het werk waren. Tot nu toe waren er alleen maar onaangename verrassingen geweest. Het scheen wel alsof iemand op de loer lag die hem, telkens als hij iets deed, een poets wilde bakken. Alles bleek anders te gaan dan je verwachtte. Als je lucifers aanstreek, vloog het doosje in brand; als je wilde gaan zitten, ging de stoel er vandoor en water stroomde naar boven in plaats van naar beneden. Hij

moest denken aan het versje, dat hij in het toverboek had gelezen:

> Staat kennis en niet wijsheid bovenaan,
> Dan komt de wereld op haar kop te staan!

Het is maar dat ik het weet, mompelde hij. Maar de keuken was de wereld nog niet en dus besloot Hannes om buiten eens te gaan zien hoe het er voor stond. Hij was nu op alles voorbereid en was verbaasd toen er niets vreemds gebeurde, toen hij de sleutel, die in het slot van de winkeldeur stak, omdraaide. Zodra hij op straat kwam, zag hij dat het hier ook niet in de haak was. Aan de overkant van de steeg woonde een banketbakker, op wiens winkelruit een opschrift in grote witte letters stond. Dit opschrift, dat hij de vorige dag nog had gelezen, was nu veranderd in een onleesbaar taaltje. Hannes trachtte de woorden te spellen, maar bracht er eerst niet veel van terecht. Probeer het zelf maar eens, dan zul je zeker begrijpen, waarom Hannes het niet lezen kon:

> REKKABTEKNAB
> NEPPOMREPSEEW ETHCE

Moeilijk hè! Dat vond Hannes ook, maar opeens zag hij hoe de vork aan de steel zat en begon te lachen. De woorden waren omgekeerd, alles stond achterste voren. Nu hij het wist, was het een klein kunstje en zonder veel moeite las hij: BANKETBAKKER ECHTE WEESPERMOPPEN. Eigenlijk flauw voor

een grote tovenaar, vond hij. Hij keek ook naar hun eigen winkelraam en, ja hoor, daar stond het:

NELEKITRATSEEF

Overal, op alle deuren, ramen en uithangborden, waren de namen en opschriften veranderd. Terwijl hij nog stond te spellen, ging de deur van de koekenbakker open. Hannes dacht dat de buurman, zoals gewoonlijk, zijn hond uitliet. Maar nu was het anders, want de hond liet zijn baas uit. Bello liep op zijn achterpoten en hield een ketting vast, die aan de hals van zijn baas was verbonden. De arme banketbakker, die zijn witte muts nog op had, kroop op handen en voeten over de straat en keek Hannes met treurige ogen aan. Het is wel heel erg, dacht deze, de wereld schijnt echt op haar kop te staan. Omdat hij niet langer in de treurige hondenogen van de brave bakker kijken kon, liep hij maar vlug de steeg uit. In de brede straat, waar hij nu kwam, was de toestand echter nog veel erger. Alle mensen kropen op handen en voeten, blaften als honden, miauwden als katten, balkten als ezels en loeiden als koeien. De trams en auto's, die door dieren werden bestuurd, reden achteruit; uit de putten borrelde het rioolwater en twee paarden waren er druk mee bezig de inhoud van een vuilniskar middenop de straat te gooien.

Dat gaat niet, daar komen ongelukken van, daaraan moet ik een eind maken, dacht Hannes. Vlug maakte hij een buiging in de vier windrichtingen, drukte de steen tegen zijn voorhoofd en ging op zijn rechtervoet staan om de toverformule uit te spreken.

Hij kon zich echter met geen mogelijkheid de woorden meer herinneren. Het angstzweet brak hem uit en toen kon hij helemaal niet meer denken. Hoe was het ook weer, hoe was het ook weer? vroeg hij zich gejaagd af. Hij wist alleen nog maar dat er iets van een goggelbaretje en een papieren pretje in voorkwam.

Hannes voelde een stoot tegen zijn been en omdat hij op maar één voet stond, begon hij te wankelen en viel bijna om. Achter zich ontdekte hij de slager van de hoek, die hem de duw had gegeven. Ook de slager kroop op handen en voeten. Hij keek hem woedend aan en blafte als een hond. Er kwamen nog meer dier-mensen bij: een politie-agent, de timmerman, een bloemenvrouw, die bijna niet kruipen kon omdat haar rokken haar hinderden, de boekhandelaar en nog anderen. Zij blaften, loeiden, balkten en miauwden en het was duidelijk, dat zij woedend op hem waren. De timmerman scheen de gevaarlijkste van allen en zou hem mischien gebeten hebben, als hij niet op het laatste ogenblik achteruit gesprongen was.

Hannes vluchtte en liep zo vlug mogelijk terug naar huis. Achter hem aan kwamen de dier-mensen, die al gauw de nauwe Dubbele Mosterdpotsteeg vulden. Hun geblaf en geloei was oorverdovend. Vlug, de toverspreuk, dacht Hannes. Hij greep het toverboek, maar kwam met schrik tot de ontdekking, dat ook hier alle woorden omgekeerd in stonden. Reeds werd op ruiten en deuren gebeukt en hij was er bang voor, dat de dier-mensen het huis zouden bestormen, voordat het hem gelukt zou zijn de spreuk

te vinden en te ontcijferen. Lieve tovergeesten in alle kleuren, help mij dan! smeekte hij. Maar de hulp bleef uit en buiten brulden de betoverde mensen. Toen probeerde hij in zijn wanhoop nog maar eens de spreuk uit zijn hoofd op te zeggen:

> Lieve Goggel, het is geen pretje,
> Een koninkrijk voor een papieren baretje.
> Steen der Wijzen, kom terug.
> Goggeltje help, maar doe het vlug!

Er deugde natuurlijk niets van en er kwam dan ook niet de minste verbetering in de toestand. In de winkel klonk het rinkelen van glas: een dier-dame had een ruit ingeslagen. Wat moet ik doen? vroeg Hannes zich af. Op het laatste ogenblik, toen de dier-timmerman zijn tanden reeds in een boek met bruilofstliederen had gezet, kreeg hij een reddende inval. Hij had nog altijd Barieboms toverpil in zijn zak. Als iemand ooit in hoge nood had verkeerd, dan was hij het thans wel. Het inslikken van de pil was het werk van een ogenblik. En toen wenste hij met alle kracht waarover hij beschikte: Laat alles weer bij het oude zijn, zoals op het ogenblik toen Bariebom op het punt stond om op reis te gaan.

Even werd het donker en een krachtige luchtstroom streek langs zijn gelaat, alsof hij in de wind liep. Toen het weer licht werd, bevond hij zich in de winkel. Alles was rustig, de betoverde mensen waren verdwenen en bij de deur stond zijn meester met de koffer in zijn hand. Hij zette zijn paarse punthoed op en zei:

- Pas goed op, Hannes en zorg er voor, dat je mijn vertrouwen niet beschaamt.

- Ik beloof het, meester, antwoordde Hannes met een zucht.

Bariebom keek zijn leerling lang en doordringend aan. Ofschoon hij er geen woord over sprak, scheen hij hem te willen laten voelen, dat hij alles wist. Toen ging hij heen en trok de deur achter zich dicht.

Hannes heeft woord gehouden. Het was een harde, naar nuttige les geweest. Nooit meer heeft hij een gegeven belofte geschonden of zijn neus gestoken in zaken, die hem niet aangingen.

De kinkhoren en de dennenappel

ER WAS EENS EEN ziek meisje, genaamd Aafje, dat zich erg eenzaam voelde. Haar vader was dood en haar moeder, die de kost verdienen moest, was dikwijls niet thuis. Aafje was dan alleen en heel de lange dag zag zij niemand anders dan een buurvrouw, die zo nu en dan eens naar haar kwam kijken. Stil lag zij in haar bed, dat zij niet verlaten kon en luisterde naar de geluiden, die van buiten tot haar doordrongen. Zij hoorde de mussen, die op de vensterbank zaten, het roepen van de venters op straat en in de verte het slaan van een torenklok. Soms klonken er voetstappen op de trap en dan hoopte zij, dat het een bezoeker voor haar zou zijn. Maar de voetstappen gingen altijd voorbij, want, behalve de dokter, kwam er nooit iemand bij haar op bezoek. Het was dus wel begrijpelijk dat zij zich eenzaam voelde. Toch beklaagde zij zich nooit. Wat zou het haar ook geholpen hebben, als zij haar moeder, die er toch ook niets aan veranderen kon, met haar klachten zou hebben lastig gevallen? Mensen, die lang ziek

zijn, hebben veel gelegenheid om na te denken. Daarom zijn zij vaak verstandiger en flinker dan gezonden en dragen hun lasten moediger. Ook Aaf je was door een langdurige ziekte, die haar veel pijn deed lijden, duldzaam en bescheiden in haar wensen geworden. De moeder wist echter toch wel wat haar kind tekort kwam en zij vroeg zich af, hoe zij Aafjes eenzaam en triest bestaan een klein beetje vrolijker kon maken. Voor visite of voor speelgenootjes kon zij niet zorgen, maar het zou al heel wat geweest zijn, als zij eens een mooi stuk speelgoed, zoals een pop, voor haar kind had kunnen meebrengen. Er ging bijna geen dag voorbij, of zij stond voor speelgoedwinkels naar poppen te kijken. Tot kopen kwam het echter niet, omdat zij geen geld had. Zij trachtte te sparen, maar telkens als zij een beetje geld bijeen had, moest dit weer worden besteed aan zaken die meer nodig waren dan poppen.

Op een dag liep vrouw Lindeman - zo heette Aafjes moeder - door een groot warenhuis. De mooiste en duurste dingen waren hier uitgestald. In de afdeling, waar speelgoed werd verkocht, was een toonbank met een pyramide van planken, waarop wel honderd poppen stonden. Er waren heel grote poppen, die konden slapen en ‘mamma’ zeggen en die er uit zagen als echte levende kinderen. Er waren ook kleine poppen, die gekleed waren als matroosjes, als boerinnetjes, bloemenmeisjes en danseresjes. En verder waren er ook nog Negertjes, Eskimo's en Chineesjes. Te veel om op te noemen. Met één van de kleinste poppen zou moeder Lindeman al tevreden zijn geweest. Voorzichtig draaide zij het kaartje om,

dat aan een Negerpop hing. Zij schrok toen zij de hoge prijs zag. Nooit zou het haar gelukken zoveel geld op te sparen.

Toen zij zag dat de juffrouw, die de poppen verkopen moest, met de rug naar haar toe stond, kreeg vrouw Lindeman een vreemde inval. Als zij de pop wegnam en in haar boodschappentas liet vallen, zou niemand het zien. Er stonden hier zoveel poppen, dat men dat ene Negerpopje waarschijnlijk niet eens missen zou. Dat kleine Negertje met zijn lachende snuit was voldoende om haar kind een beetje gelukkig te maken. Maar als het gezien werd dat zij iets wegnam... Vrouw Lindeman stond van angst te trillen en toch kon zij er niet toe besluiten om door te lopen.

Hevig schrok zij, toen zij voelde dat een hand op haar schouder werd gelegd. Naast haar stond een oude man met een paar lichtblauwe ogen, die haar vriendelijk aankeken.

- Ik begrijp waaraan u denkt, zei hij. Maar het is beter zoiets niet te doen. Willen wij samen eens praten. Twee weten meer dan een en misschien kan ik u helpen.

Vrouw Lindeman kreeg tranen in haar ogen, toen zij zich zo vriendelijk hoorde toespreken. Zij ging met de oude man naar buiten, waar zij beter met elkaar konden praten. Toen hij haar opnieuw aankeek met zijn bijna hemelsblauwe ogen, werd zij opnieuw getroffen door de goedheid van hun blik. Zij begreep dat dit iemand was, die zij vertrouwen kon.

- Heb ik goed gezien, dat u van plan was een van die poppen weg te nemen? vroeg de man.

Zij knikte zwijgend.

- Het is goed dat u het niet gedaan hebt. Wie weet hoeveel ellende u daardoor bespaard gebleven is. De wereld is hard voor arme mensen. Huilt u maar niet, vervolgde hij, ik weet hoe erg het is, als men zijn kinderen niet geven kan wat zij nodig hebben.

Terwijl zij naast elkander voortliepen, sprak vrouw Lindeman over haar dochtertje. Toen zij alles verteld had, antwoordde de man, dat hij haar misschien wel aan wat speelgoed voor Aafje helpen kon. Het was wel niet zo mooi en kostbaar als de poppen in het warenhuis, maar het was toch beter dan niets.

Zij ging met hem mee en voordat zij bij de woning van de oude man aangekomen waren, waren zij reeds goede vrienden, alsof zij elkaar al jarenlang hadden gekend. Zij wist nu ook dat haar vriend Melchior heette, dat hij lang zeeman was geweest en heel veel van de wereld had gezien. Erg rijk schijnt hij ook niet te zijn, dacht zij, toen zij zijn woning betrad, die bijna even armoedig was als de hare.

- Zoek nu maar uit! zei Melchior opgewekt. Speelgoed genoeg!

Verwonderd keek vrouw Lindeman om zich heen. De kamer bevatte wat oude en versleten meubelen, maar zij zag niets dat zelfs ook maar op speelgoed geleek. Wat bedoelde Melchior eigenlijk? Zij begreep er niets van. Er kon geen sprake van zijn, dat hij haar voor de mal zou hebben willen houden. Daarvoor was hij veel te vriendelijk.

- Maar waar is het speelgoed dan? vroeg zij.

Melchior wees naar de schoorsteenmantel en een tafeltje, waarop een aantal schelpen, stukken gekleurde steen, brokken erts en gedroogde dennenappels lagen.

- Kies maar uit, zei hij.

Om hem niet teleur te stellen, wees zij maar een grote schelp en een dennenappel aan. Die dingen vond zij eigenlijk niets voor een kind om mee te spelen, maar Aafje was niet veel gewend en het was ten slotte beter dan niets. Terwijl zij de beide voorwerpen van de schoorsteen nam, vroeg Melchior of het haar tegenviel.

- Het is eigenlijk geen speelgoed, antwoordde hij.

- Het is mooier dan speelgoed, maar je moet het leren gebruiken. Je moet de verhalen kennen die er bij horen. Elk ding op de wereld, al is het ook nog zo nietig, heeft zijn geschiedenis, zijn eigen verhaal. Als je met deze verhalen begint, kunt je er altijd mee doorgaan, zo mooi zijn ze.

- Maar ik ken helemaal geen verhalen, zuchtte vrouw Lindeman.

- Luister dan maar eens!

Melchior hield de kinkhoren bij haar oor en vrouw Lindeman luisterde.

- En wat hoor je nu? vroeg hij.

- Het ruist alsof ik de zee hoor.

- Juist! Het eeuwige ruisen en bruisen van de golven, het zingen van de wind in de touwen en het loeien van de storm, het krijsen van de meeuwen en het klapperen van de zeilen, het lied der matrozen bij de harmonica en het luiden van de scheepsbel.

- Zit dat er allemaal in? vroeg zij verbaasd.

- Ja, dat en nog veel meer, lachte de zeeman. Maar je moet het kunnen horen.

- Ik ben er bang voor, dat Aafje het niet horen kan.

- Wij moeten haar helpen, dan zal het wel gaan. Zieken horen vaak meer dan gezonden, kinderen soms beter dan grote mensen. En hier, nu dit, vervolgde Melchior, haar de dennenappel voorhoudend.

- Moet ik daar ook aan luisteren?

- Neen, daaraan moet je ruiken.

Vrouw Lindeman deed het, maar antwoordde dat zij niets ruiken kon.

- Als je je ogen sluit en aandachtig de lucht opsnuift, ruik je de pittige geur van het hars der dennen, je ruikt het woud, de aarde en de rottende bladeren en je ruikt de geuren van kruiden en wilde woudbloemen.

- Ik ruik niets en ik denk dat ook Aafje niets ruiken zal.

- Zieken ruiken soms scherper dan gezonden, kinderen soms meer dan grote mensen. Kom maar, ik zal met je meegaan en je helpen. Ik zal met dat zieke meisje van je praten over de zee, over de wolken, de wind, de golven en de vogels in de lucht, ik zal haar vertellen van dalen en bergen, van wouden en weiden, van salamanders en vlinders. Als zij alleen maar luisteren wil, zal ik haar alles laten zien. Dan zal zij niet eenzaam meer zijn en haar pijn zal zij vergeten.

- Misschien zou een pop toch beter voor haar geweest zijn, antwoordde de moeder. Als zij hoort dat de wereld zo mooi is, zal zij er naar gaan ver-

langen alles te zien. Dan wordt zij misschien nog verdrietiger, omdat zij te ziek is om uit haar bed te komen en niet lopen kan.

- Ik zal haar alles laten zien, zonder dat zij een stap behoeft te doen.

Melchior wikkelde de kinkhoren en de dennenappel in een stuk papier en bond een mooi rood lintje om het pakje. Het zag er nu uit als iets dat in een winkel was gekocht. Aafje had die middag gehuild en haar ogen waren nog rood, toen Melchior bij haar kwam. Hij ging naast haar bed zitten, maakte grappen en het duurde niet lang of er kwam een lachje op haar bleek gezicht. Het pakje met het lintje er om, dat op de deken lag, pakte hij opzettelijk nog niet uit. Als het hem gelukte Aafje een beetje nieuwsgierig te maken, zo dacht hij, zou de verrassing des te groter zijn. Het duurde dan ook niet lang, of Aafje vroeg wat er in dat mooie pakje zat.

- Dat zal ik je zeggen, antwoordde de oude zeeman. Dat pakje bevat een kinkhoren en een dennenappel. Voor wie niet goed oplet, zijn het maar gewone dingen, maar voor degenen, die goed zien, horen en ruiken kunnen, zijn het heel bijzondere voorwerpen met toverkracht.

Vol verwachting en met bevende vingertjes peuterde Aafje het lintje los. Vrouw Lindeman stond er bij en keek vol spanning toe. Haar hart klopte heftig, omdat zij bang was dat Aafje, na alles wat Melchior gezegd had, wel diep teleurgesteld zou zijn als zij de inhoud van het pakje zag. Maar het ging anders dan zij verwacht had. Aafjes gezicht verhelderde en lachend hield zij de schelp in haar handjes.

- Het is een echte schelp, zei Melchior, het huisje waarin een zeeslak heeft gewoond. Die schelp is zo kunstig gevormd, dat de mensen met al hun kennis en knapheid haar niet kunnen namaken. De zee, waarin de kinkhoren eens heeft gelegen, is zo blauw als de hemel. Het water is zo helder, dat je er meters diep in kunt kijken en dat je de bodem kunt zien met rotsen, vreemd gevormde planten en bloemen, waartussen rose, paarse en gouden vissen zwemmen. Als je nu de schelp aan je oor houdt en je ogen sluit, gaan wij op reis naar die mooie, blauwe zee.

Aafje deed wat haar gezegd was en Melchior gaf vrouw Lindeman een teken, dat zij zich stil houden moest. Toen ging hij op bijna fluisterende toon verder:

- In de blauwe oceaan, in een kristallen paleis, woont de koning der zeeën. Hij zit op een troon van parelmoer, zijn baard is van zeewier en zijn lichaam is bedekt met zilveren schubben. Om hem heen zwemmen ontelbare vissen met lichtende ogen, over de vloer van zijn paleis kruipen schildpadden en boven zijn troon zweven zeepaardjes met gekrulde staarten. Aan zijn voeten zitten zeemeerminnen, die het lied van de zee zingen. Hoor, in de kinkhoren klinkt het lied van de zee, dat verstaan kan worden door ieder die luisteren wil.

- Ik hoor het, fluisterde Aafje.

- Ik wist dat je het horen zou, antwoordde Melchior. En als je nu je ogen goed dicht houdt, zul je alles ook zien. Vlak langs je hoofd zwemmen sluiervissen, wier sluiers achter hen aandrijven als een dunne, fijne nevel. En ginds schieten kleine neon-

visjes door het water. Hun oogjes gloeien als kleine, blauwe lichtjes en hun ruggen zijn rood en doorschijnend als robijnen. Daar dansen de zeepaardjes en kronkelen hun krulstaartjes om de stengels van waterplanten. Kijk, nu staat de koning op van zijn troon. De luchtbellen, die uit zijn mond komen, stijgen omhoog in het water en fonkelen in het van boven komende licht als diamant.

- Wat prachtig, zei Aafje, ik wist niet dat het zo mooi was.

- Hoe langer je met gesloten ogen kijkt, hoe mooier het wordt, antwoordde Melchior.

- Maar waar is de koning nu heen gegaan? vroeg het meisje teleurgesteld. Ik zie hem niet meer.

- Hij is verdwenen, omdat je door te spreken de toverkracht verbroken hebt. Maar als je alleen bent, aan de schelp luistert en met gesloten ogen kijkt, zal alles weer terug komen.

- Als ik alleen ben? vroeg Aafje verbaasd. Dan is er toch niemand die alles kan vertellen?

- Dat is niet nodig, hernam Melchior. Ik heb er nu alleen maar wat bij verteld om het te proberen, om na te gaan of de schelp voor jou genoeg toverkracht heeft. Maar je hebt gelukkig genoeg fantasie, dan kun je het alleen best af, dan komt alles als in een mooie droom.

Op Melchiors voorstel probeerden zij het nu ook nog eens met de dennenappel. Aafje moest er met gesloten ogen aan ruiken en nu liet de oude zeeman haar wouden en velden met dansende kabouters en elfjes, met fladderende vlinders en spelende eekhorens zien.

Van nu af was Aafje niet meer eenzaam en verveelde zij zich niet meer. De schelp en de dennenappel lagen altijd onder haar hoofdkussen. Als zij alleen was en de omgeving vergeten wilde, had zij alleen maar een van deze twee voorwerpen te grijpen en haar ogen te sluiten, om op reis te gaan naar de wonderlijke wereld, waarvan Melchior haar had verteld. Hoe langer zij met gesloten ogen keek, hoe meer zij zag. Soms echter, als zij veel pijn had, liet de fantasie haar in de steek, dan was zij niet in staat om te luisteren naar de stemmen der zeemeerminnen of de geuren te ruiken van het woud, waarvan de dennenappel doortrokken was. De enige, die haar dan helpen kon, was de oude zeeman. Hij zat naast haar met haar kleine, magere handje in zijn harde matrozenknuist en vertelde haar zo lang van de wonderen der wereld en de schoonheid der schepping, totdat zij haar pijnen vergat en insliep. Zo ging het maanden lang en het zieke meisje en de oude matroos werden beste vrienden.

Met Aafjes gezondheid ging het steeds slechter. Er kwam een tijd, dat zij zo zwak was, dat zij zelfs de kracht niet meer had om de schelp aan haar oor te brengen. Vrouw Lindeman durfde haar kind ten slotte niet meer alleen te laten. Toen bood Melchior aan om bij Aafje te blijven, zolang zij naar haar werk was.

Eens, toen zij na een hele middag van huis te zijn geweest terugkeerde, zag zij met schrik dat Aafje roerloos in haar bedje lag. Haar smal gezichtje was nog witter dan gewoonlijk, maar om haar bleke lippen lag een glimlach van tevredenheid.

- Mijn arm, ongelukkig kind, riep vrouw Lindeman, in tranen uitbarstend.

- Niet meer, zij is nu niet ongelukkig meer, zei Melchior, zijn hand troostend op haar schouder leggend. Eens moest dit gebeuren. Zij is gebleven in dat lichte dromenland met dansende elfjes, zingende meerminnen en goud geschubde vissen. Kijk, zij glimlacht omdat zij tevreden is en geen pijn meer lijdt.

De optocht der dieren

OP EEN OPEN PLEK in het bos koesterden een haas, een mus, een houtduif en een ekster zich in het warme voorjaarszonnetje. De haas en de mus zaten op de grond in het gras, maar de ekster en de houtduif hadden een gemakkelijk zitje gevonden op de onderste tak van een boom. Drie dagen en nachten lang had het hard gewaaid en geregend, maar de vorige avond was de wind gaan liggen en nu was het heerlijk zacht voorjaarsweer. De storm had heel wat dode takken van de bomen afgerukt en deze lagen nu op de grond. Maar er waren ook takken blijven hangen en een daarvan kwam naar beneden en viel met een doffe slag op de grond, vlak bij de mus en de haas. De mus, die vaak in de stad kwam en dus wel aan een beetje lawaai gewend was, trok zich er niets van aan. De haas echter, die een rustiger leven leidde, schrok hevig. Hij zette het dadelijk op een lopen en kroop weg in een oud hol, dat zich aan de rand van het grasveldje bevond. Toen hij een beetje van de schrik bekomen was, draaide hij zich

om, stak voorzichtig zijn neus buiten het hol en hoorde toen het lachen van de drie vogels. Echt iets voor die vogels, dacht hij, lachen als een ander schrikt.

- Wat zeggen jullie nu van zo een bange haas? hoorde hij de ekster vragen. Dat rent weg voor een afgevallen, dode tak.

- Bang voor niets, antwoordde de mus. Zo zijn die hazen.

De haas wilde zijn schouders optrekken, maar omdat hij zo goed als geen schouders had, schudde hij alleen verontwaardigd zijn kop. Altijd maar dat dwaze praatje dat hazen bang zijn. Het viel te begrijpen dat de domme mensen, die niet veel van de dieren wisten, dit zeiden, maar de vogels dienden toch verstandiger te zijn. In ieder geval kan ik wel uit het hol komen, besloot de haas, want dode takken doen geen kwaad, als zij tenminste eenmaal gevallen zijn. Hij liep terug naar het plaatsje in de zon, waar hij met gelach door de drie vogels ontvangen werd.

- Daar is onze held, spotte de houtduif.

- Ik heb nooit gezegd dat ik een held ben, zei de haas.

- Dat is maar goed ook, antwoordde de ekster, want niemand zou je hebben geloofd. Iedereen weet dat hazen heel erg bang zijn.

- Praatjes, hernam de haas. Ik ben helemaal niet bang, maar wij hazen zijn nu eenmaal een beetje gevoelig en niet zo grof besnaard als de meeste dieren, die ons bespotten.

- Daarom zet je het zeker op een rennen voor een dode tak, tjilpte de mus, die hatelijk was, omdat

zij een onverteerbare worm in haar maag had.

- Hou jij je snavel maar, antwoordde de haas, jij bent een van de grofste vogels die ik ken. Jij bent, om het zo te zeggen, zo grof als je klein bent.

- Je moet niet schelden, zei de mus. Een fijnbesnaard dier doet zoiets niet.

- Ik scheld niet, maar spreek de waarheid. Jij bent een echt bedorven stadsbeest, dat hebben de honden en de paarden mij verteld. Jullie mussen zitten midden op de rijweg en pikken graantjes, terwijl de trams en automobielen langs jullie heen razen. Welk behoorlijk dier zou zoiets doen? En nu wil ik het nog niet eens hebben over de vieze rommel, die jullie mussen eten.

- Dat is waar, viel de houtduif de haas bij, jullie mussen hebben iets walgelijks.

- Nu nog mooier, riep de mus, die zich niet zo gemakkelijk uit het veld liet slaan. Een vogel die partij trekt voor een zoogdier!

- Als het om de waarheid gaat, trek ik mij niets aan van standsverschil. Ik ben een eerlijke houtduif. Mussen zijn nu eenmaal brutale beesten.

- Allemaal praatjes, tjilpte de mus.

- Juist, het is goed dat je het zegt, hernam de haas. Praatjes, dat is nu precies het woord waarop ik heb gewacht. En van wie zijn die praatjes afkomstig? Van de mensen. Wie heeft het eerst gezegd dat mussen brutaal zijn? De mens! En wie heeft het eerst de leugen verteld, dat wij hazen bang zijn? De mens!

- Ik geloof dat de haas gelijk heeft, zei de ekster. Van mij zeggen de mensen dat ik een klets vogel ben.

Maar hoe zouden zij dit kunnen weten? De mensen kunnen de taal van de dieren niet eens verstaan.

- Op een paar na, antwoordde de houtduif. Hedeliedo, de dierenvriend, verstaat onze taal en ook de dichters en de schrijvers van sprookjes kunnen met ons praten.

- Maar dat zijn fatsoenlijke lui, die geen praatjes rondstrooien, zei de ekster.

- Pas op met de dichters, dat zijn vaak huichelaars, die met je mee praten en er dan achter je rug een vers van maken, viel de houtduif hem in de rede. Er zijn gevaarlijke leugenaars onder die lui. Van de tamme duiven, die familie van mij zijn, hebben de dichters waarschijnlijk het praatje verteld, dat zij vredesboden zijn. Nu vraag ik jullie wat wij dieren met de oorlog en de vrede te maken hebben. De mensen weten er zelf geen raad mee en daarom halen ze ons er maar bij.

- Nu kunnen jullie eens zien wat al die praatjes waard zijn, vervolgde de haas. Ik ben heus niet bang, al beweren de mensen dat ook. Ik gebruik mijn verstand en ik kan heel hard lopen. Maar als je hard loopt, wordt er al gauw gezegd dat je bang bent.

- Het lijkt er ook wel veel op, vond de mus.

- Hoe langer ik er over nadenk, hoe meer ik inzie dat de haas gelijk heeft, zei de ekster. Ik geef toe, dat het verkeerd van mij was, dat ik zoëven heb gelachen. Toen die tak op de grond viel, rende de haas hard weg, dat is waar, maar dat mag nog geen reden zijn om te zeggen, dat iemand bang is.

De haas keek naar boven en knikte de ekster vriendelijk toe.

- Jij bent een nette vogel, zei hij. Ik kan wel zien dat je een goede opvoeding genoten hebt.

- Wij vogels zijn allemaal goed opgevoed, zei de houtduif. Wat ik zoëven van de mussen gezegd heb, was ook verkeerd. Maar ik was opgewonden en dan zeg je wel eens verkeerde dingen.

- Al goed, antwoordde de mus, ik heb het je al lang vergeven. Ten slotte ben ik maar een eenvoudige vogel, die de hele dag bij de weg is en dan ben je niet haatdragend. Ieder dier eet nu eenmaal niet hetzelfde en je moet je graantjes pikken waar je ze vinden kunt.

- Verstandige taal, meende de ekster.

- Maar wat kunnen wij nu tegen al die leugenachtige praatjes doen? vroeg de haas.

Ja, wat? Dieren konden het nog wel eens met elkaar eens worden, maar wat viel er met de mensen aan te vangen?

- Als wij er eens met Jimmy over gingen praten, stelde de ekster voor.

De anderen vonden dit een goed plan. Jimmy was een oud en wijs paard, dat eerst voor de ploeg, later voor de melkwagen en ten slotte voor een schillenkar geloen had. Hij was dus een paard met ondervinding en had andere dieren al dikwijls raad in moeilijke omstandigheden gegeven.

Om de plaats waar Jimmy graasde te bereiken, moesten zij eerst dwars het bos en daarna een weide oversteken, waarin schapen liepen met lammetjes, die pas een paar weken geleden geboren waren. Toen een ram hoorde waarheen de vier dieren onderweg waren, besloot hij mee te gaan.

- Iets dergelijks had al veel eerder moeten gebeuren, meende hij, toen de haas hem alles had verteld. Ook wij hebben er meer dan genoeg van, dat de mensen ons altijd onnozele schapen noemen. Kijk mij nu eens goed aan en zeg eens eerlijk of je vindt, dat ik er onnozel uitzie.

- Je bent erg krullig en dat leggen de mensen misschien verkeerd uit, antwoordde de haas. Maar als je het mij vraagt, vind ik dat je er juist erg flink en pienter uitziet. En je hebt schatten van kinderen.

- Dat zou ik ook denken, zei het schaap voldaan. En ik vind jou een bijzonder verstandige haas. Zullen wij dan nu maar opstappen?

Zij vonden Jimmy, zoals zij hadden verwacht, in gezelschap van een ezel op het weitje achter de boerderij. Met zijn kop omlaag luisterde hij aandachtig naar alles wat de haas en de ekster te zeggen hadden. Toen zij klaar waren, gaf hij niet dadelijk antwoord, maar dacht over alles nog eens na. Dit was zijn gewoonte, want hij had geleerd, dat je altijd voorzichtig moet zijn als je anderen raad geeft. Het ezeltje, dat ook het hele verhaal had gehoord, bleek er echter anders over te denken. Het balkte eens luid, buitelde door het gras, rende twee maal het weitje rond en bleef toen met zijn staart zwaaiend bij de andere dieren staan.

- Wat doe je opgewonden, zei de ekster.

- Omdat ik zo blij ben, antwoordde de ezel.

- Maar waarom ben je dan zo blij?

- Omdat er eindelijk eens iets tegen dat onrecht zal worden gedaan. Of denk je dat het leuk is, als je door iedereen een domme ezel wordt genoemd?

- Zou je niet liever eerst eens even afwachten of er iets aan kan worden gedaan? vroeg het paard. Het is niet gemakkelijk iets tegen de mensen te ondernemen. En dan vraag ik mij af, of het wel de moeite waard is, alleen maar om die bijnamen.

- Ik noem het scheldnamen, zei de ezel.

- Een heel verstandige opmerking, prees het schaap.

- Niemand hoeft zich daarvan iets aan te trekken, zei Jimmy.

- Dat kun jij zeggen omdat je een paard bent, antwoordde de haas. Toevallig hebben de mensen de paarden geen scheldnamen gegeven.

- Dat is zo, sprak Jimmy peinzend, maar ik kan natuurlijk wel begrijpen dat het vervelend voor jullie is. Toch zijn er andere dingen, die erger zijn. Jullie leven in vrijheid, maar wij, de ezel en ik, moeten voor de mensen werken en ik verzeker jullie, dat dit lang niet altijd een pretje is. Ik ben een oud paard, dat zijn rust al lang verdiend heeft, maar de boer laat mij nog altijd zwoegen. En laat de ezel jullie anders maar eens vertellen, hoe hard hij werken moeten.

- Iaa, iaa, balkte de ezel.

- Dat is een wijs en diep woord, zei de ekster. Maar wat gaan wij nu doen?

- Die vraag is niet zo gemakkelijk te beantwoorden, hernam het paard. Misschien is het niet zo kwaad, als wij eerst eens een mens om raad vragen. Wat denken jullie van Hedeliedo? Hij is de enige mens hier in de buurt, die ons verstaat en met wie wij praten kunnen.

- Natuurlijk, Hedeliedo, riepen de dieren. Wie

zou ons beter raad kunnen geven dan Hedeliedo?

- Laten wij dan maar afspreken, dat wij morgenavond, tegen dat de zon ondergaat, elkaar bij Hedeliedo zullen ontmoeten. Alleen moeten wij hem bericht sturen dat wij komen, want wij kunnen maar niet opeens met een hele stoet bij hem binnen vallen.

- Laat dat maar aan de houtduif en mij over, antwoordde de ekster. Voor ons is het een kleinigheid om even dwars over het bos heen naar hem toe te vliegen.

Zo werd afgesproken en toen ging de kleine vergadering van dieren weer uiteen. Nog lang nadat de anderen vertrokken waren, bleef Jimmy met zijn rechter voorpoot tegen zijn kop in nadenken verzonken zitten. Het was ook lang niet gemakkelijk om uit te vinden, hoe de dieren geholpen konden worden. Nu men toch begon, moesten meteen maar eens enige andere oude kwesties opgelost worden. Behalve de paarden, die soms veel te hard werken moesten, waren daar ook nog de trekhonden, die voor veel te zware karren werden gespannen. Dan het verdriet, dat de vogels in het voorjaar hadden van de kwajongens, die hun nesten leeghaalden. En ten slotte nog de ellende met sommige domme mensen, die weerloze dieren mishandelden. Dit alles was erger dan het geval van de scheldnamen.

Het ezeltje begreep niets van de zorgen van het paard. Het rende maar door de weide en buitelde over zijn kop, het snoof en balkte en gedroeg zich zo uitbundig, dat Jimmy er zijn kop om schudden moest. Jij bent maar blij omdat je denkt dat het afgelopen is, dacht hij, omdat je verwacht, dat men

je nu niet meer een domme ezel zal noemen. Maar zo gemakkelijk zal het niet gaan, want wie eenmaal een scheldnaam heeft, raakt hem niet meer zo gauw kwijt.

Hakkie Hedeliedo, de dierenvriend, woonde aan de rand van het grote bos. Geen dag ging voorbij, of hij kreeg visite van dieren in zijn van boomtakken en plaggen gemaakte hut. Behalve met een enkele dichter, die het bos inliep als zijn hoofd leeg was of een schrijver, die juist als zijn hoofd te vol was onder de bomen wilde lopen, kwam Hedeliedo maar zelden met mensen in aanraking. Toch verveelde hij zich nooit. Hij had genoeg te doen met het vlechten van mandjes, welke hij aan de bloemenhandelaren in de stad verkocht en verder had hij de dieren om mee te praten. Zijn geit voorzag hem van melk, de eekhoorntjes brachten hem noten, hij kreeg honing van de bijen en gekneusde eieren van de kippen en de vossen zochten eetbare paddestoelen voor hem. In ruil daarvoor vertelde Hedeliedo mooie verhalen, speelde hij op zijn fluit en gaf hij raad en hulp in alle zaken. Soms, als het mooi weer was en hij een bijzonder goede bui had, goochelde hij ook wel eens voor de dieren. De mensen zeiden, dat Hedeliedo een zonderling was, waar de dieren wisten wel beter en noemden hem hun beste vriend. Jimmy zei, dat hij nog knapper was dan de dierenarts die in het dorp woonde, omdat Hakkie de dieren nooit drankjes gaf waarvan zij misselijk werden.

Het nieuws, dat men Hedeliedo om raad zou gaan vragen, had zich al heel gauw verspreid. Nog voor-

dat de zon was ondergegaan, verschenen de eerste bezoekers al voor zijn hut. De vos, die een gesprek afgeluisterd had, dat twee vogels in de boom boven zijn hol hadden gevoerd, was nummer een, Omdat hij een beetje wantrouwig van aard was, besloot hij zich voorlopig maar niet te laten zien en ging onder een struik liggen. Hij dacht er echter niet aan, dat zijn staart onder de takken uitstak en dus werd hij al heel gauw door Hedeliedo ontdekt.

- Kom jij maar voor den dag, vos, zei Hakkie. Voor mij hoef je je niet schuil te houden.

Dat was de bedoeling niet, maar ik dring mij niet graag op de voorgrond, antwoordde Reintje, die weer eens slim dacht te zijn.

- De vergadering is voor alle dieren, die klachten menen te hebben en iedereen is welkom. Ben jij soms ook niet tevreden met je naam?

- Ik wel, ik vind het een eer, dat ze mij een slimme vos noemen.

- Jammer, dat je staart niet even slim is als je kop en dat die je nu verraden heeft. Maar zoek maar een goed plaatsje op, want daar komen de andere dieren al aan.

Er verscheen een hele optocht. Voorop liep Jimmy en daarna volgde een lange rij viervoeters: schapen, geiten, varkens, eekhoorntjes, een otter, enige koeien, ezels, muilezels en zelfs een paar veldmuizen.

- Jimmy, je moet mij helpen, zei Hakkie Hedeliedo. Zorg jij er voor dat alles ordelijk toegaat. Zet de bezoekers maar in een halve cirkel neer, achteraan de grootsten, daarvoor de kleineren en dan kunnen de kleinsten in het midden zitten.

- Jimmy was nog met de opstelling bezig, toen het pluimvee kwam opdagen: kippen, eenden, ganzen, fazanten en duiven. Er volgden twee zwanen uit de kasteelvijver en zelfs de pauw had kans gezien uit de kasteeltuin te ontsnappen.

- Wordt er nu een kiekje voor de krant van ons genomen? vroeg hij.

Nu de pauw zoveel dieren bijeen zag, vond hij dat hij deze bijzondere gelegenheid om te tonen wat hij waard was, niet onbenut voorbij mocht laten gaan en waaierde meteen maar zijn prachtig gekleurde staart uit. Hij stond op het open stuk terrein, voor de toeschouwers, zodat hij de kleinere dieren het uitzicht benam. De muizen en kikvorsen durfden niet veel tegen de deftige vogel te zeggen, maar Reintje de vos greep dadelijk zijn kans om een grap te maken en de pauw te plagen.

- Wat is er met je mooie staart gebeurd? vroeg hij. Hij zit aan de achterkant vol vieze verfvlekken. Als ik jou was, had ik dat ding maar liever thuis gelaten.

De pauw draaide verschrikt zijn kop om, maar hij was niet in staat om aan de achterkant van zijn staart te kijken. Toen hij echter de andere dieren zag lachen, begreep hij dat de vos hem beetgenomen had. Hij trok zijn staart weer in en ging verstoord en een beetje beledigd naast een van de zwanen zitten. Dit waren tenminste nette vogels, die ook van het kasteel kwamen en bij hen voelde hij zich beter op zijn gemak dan bij dat volkje uit het bos.

Met veel gesnater, gepiep en getjilp, streek een bonte zwerm vogels neer. Alle soorten waren er bij:

mezen, houtduiven, koeten, zwaluwen, eksters, lijsters, kraaien, vinken en zelfs een paar roodborstjes. De vogels snaterden er lustig op los en hun komst verleende iets feestelijks aan de vergadering.

- Een gezellige boel, zei een eekhorentje tot een kip. Wij moesten dit veel meer doen. Als het geen nut heeft, dan is het toch een leuke afleiding.

- Voor jou misschien, antwoordde de kip, maar ik heb een druk huishouden en onze haan is lang niet gemakkelijk.

- Ik denk, dat iedereen er nu wel is, riep Hedeliedo. Wij moesten maar beginnen, anders is het donker voordat wij er erg in hebben.

Hij tikte met zijn klomp tegen het watervat, om de aandacht te trekken. Toen het rumoer zover bedaard was, dat hij zich verstaanbaar kon maken, vertelde hij waarvoor deze vergadering was belegd. Daarna sprak Jimmy over de klachten en bezwaren der dieren. Hierna werd iedereen in de gelegenheid gesteld om vragen te doen. Het lawaai brak opnieuw los, omdat velen tegelijk begonnen te praten.

- Iedereen op zijn beurt, riep Hedeliedo, netjes blijven en vooral niet schelden.

Er kwamen heel wat klachten los, niet alleen over de scheldnamen, maar ook over de slechte behandeling, die sommige dieren van de mensen ondervonden. Toch waren er ook bezoekers, die er anders over dachten en vooral bij de honden en katten waren er velen, die zeiden, dat zij goed behandeld werden en niet over de mensen te klagen hadden. Nadat iedereen die het verlangde het woord gevoerd had, stelde Hedeliedo voor, dat men stemmen zou

over de vraag of er iets tegen de mensen ondernomen moest worden. Alle dieren kregen een wit en een zwart kiezelsteentje en toen ging de haas met een van Hedeliedo's klompen rond. Wie er vóór was, moest een wit en wie er tegen was, moest een zwart steentje in de klomp gooien. De eerste stemming mislukte, omdat Reintje, die nooit ernstig kon zijn en met alles de spot dreef, ongemerkt een paar bruine steentjes in de klomp had gedaan. Jimmy en Hedeliedo begrepen dadelijk wie deze streek moest hebben uitgehaald. De vos kreeg een flinke uitbrander en werd voor de verdere duur van de vergadering in een ton opgesloten, zodat hij geen verwarring meer kon stichten. Na de tweede stemming bleek, dat de klomp veel meer witte dan zwarte steentjes bevatte en dus werd besloten, dat de dieren zich met hun klachten tot de mensen zouden wenden.

- Wij zullen nu onderzoeken, op welke manier dit gebeuren moet, zei Hedeliedo tot besluit. Morgen ga ik naar de stad om raad in te winnen en de zaak met een paar vrienden te bespreken. Overmorgen op hetzelfde uur komen wij hier weer bijeen en dan zullen wij besluiten wat gedaan moet worden.

De vergadering ging uiteen, alle dieren keerden terug naar hun holen en hokken, naar hun nesten en takken en toen de maan opging, heerste er weer volkomen stilte rondom Hedeliedo's hut. Alsof er niets gebeurd was!

De tweede vergadering was nog drukker bezocht dan de eerste. Hakkie was inmiddels naar de stad geweest en vertelde wat men hem daar had gezegd.

Zijn vrienden gaven de dieren gelijk en waren bereid hen te helpen. Zij vonden het het beste, dat er zoveel mogelijk dieren naar de stad kwamen, om daar voor hun eisen te demonstreren.

- Wat is demonstreren, wat betekent dat? vroegen sommige dieren.

- Dat betekent, dat je duidelijk moet laten merken wat je wil.

- Moet je nét bij de mensen komen! riep de ezel. Die zijn te dom om je te verstaan. Nog nooit heeft een mens mij begrepen als ik balkte.

- Het is ook niet de bedoeling dat wij allemaal gaan balken en loeien en tjilpen en blaffen en miauwen en schreeuwen en snateren en kwekken en kwakken, zei Hakkie. Dat zou een verschrikken lijke warboel worden en wij zouden onze eigen woorden niet kunnen verstaan. De bedoeling is, dat wij een grote optocht houden, dat wij ordelijk door de stad trekken en borden meedragen, waarop de mensen kunnen lezen wat wij willen.

- Dat ken ik, zei een hond, die vroeger in de stad gewoond had. Dan komt de politie en die gaat met stokken en sabels slaan.

- Dat kan best leuk worden, zei de vos.

- Er zal niet met stokken en sabels worden geslagen, hernam Hakkie.

- Als er niet gevochten wordt, is er voor mij geen aardigheid aan, riep Reintje.

- Dan blijf jij maar in je hol. Wij moeten ordelijk blijven en ons waardig gedragen. Mijn vrienden in de stad zullen de borden en de doeken met opschriften voor ons maken. Als jullie het goed aan-

pakken, is er een grote kans dat het helpen zal.

Er werd opnieuw gestemd en het besluit was, dat de demonstratie zou doorgaan.

Twee weken later was het zover en op een Zaterdag, heel vroeg in de ochtend, trokken de dieren naar de stad. Het was lang niet gemakkelijk geweest alles behoorlijk te regelen en Hakkie had er twee volle dagen aan moeten besteden. Om duizend en een dingen had hij moeten denken. De in het wild levende dieren bezorgden hem niet veel moeite, maar de huisdieren hadden allerlei verplichtingen en konden niet vrij over hun tijd beschikken. De honden moesten huis en erf bewaken, de katten konden niet bij hun schoteltje met lauwe melk weg, de kippen waren verplicht 's ochtends hun eitje te leggen en de koeien moesten zich op tijd laten melken. Maar voor alles werd een oplossing gevonden en toen men op die Zaterdagochtend op een veld in de nabijheid van de stad bijeen kwam, waren er veel meer dieren dan Hakkie en Jimmy hadden verwacht. Er waren duizenden en duizenden vogels en omdat de optocht toch reeds lang genoeg was, werd besloten dat deze boven de stoet zouden vliegen. Op deze manier kreeg men een demonstratie in twee verdiepingen, iets wat zelfs door de mensen nog nooit was vertoond. De haas, die de zaak aan het rollen had gebracht, had zijn uiterste best gedaan. Een week lang was hij in de weer geweest, met het gevolg, dat er meer dan zevenhonderd hazen naar de demonstratie waren gekomen. Ook de eekhorens waren talrijk vertegenwoordigd. Verder waren er koeien en paarden, ezels en varkens, kippen, ganzen, zwanen, kalkoenen,

honden, katten, schapen, geiten, otters, konijnen, muizen, kikvorsen, padden en zelfs twee pauwen. Een aantal vissen ging mee in een geleende oude badkuip, die op Jimmy's schillenkar stond. De vrienden van Hakkie hadden doeken met opschriften gemaakt en deze werden over de ruggen van verschillende dieren gehangen. Voorop liep Hedeliedo met een groot bord, waarop te lezen stond, dat de dieren een rechtvaardige en goede behandeling van de mensen eisten. Er was ook muziek, om het een beetje levendiger te maken. Hiervoor zorgden zestig nachtegalen, die expres waren wakker gebleven en die nu, bij hoge uitzondering, eens overdag zongen. Zij zaten op een versierde bakfiets, die een bloemenhandelaar voor het goede doel in bruikleen had gegeven.

De stoet trok al dadelijk de aandacht van de mensen, die naar hun werk gingen. Zij bleven verbaasd staan, lazen de opschriften van borden en doeken en velen zeiden, dat het verstandig van de dieren was om eens te protesteren. Een klein heertje met een bolhoed en een wandelstok maakte zich echter kwaad en zei, dat het schande en tegen de Grondwet was. Hoe verder men de stad in ging, hoe groter de stoet werd, omdat ook heel wat stadsdieren zich bij de optocht aansloten. Op het grote plein, bij het station, liep het hele verkeer in de war. Het stond hier vol met kijkers en de rijweg werd versperd door de dieren, zodat de trams, auto's en karren er niet meer door konden. De twee verkeersagenten wisten niet wat zij doen moesten. Gelukkig waren zij beiden dierenvrienden, die geen geweld wilden gebruiken.

Zij probeerden de dieren met vriendelijke woorden en klontjes tegen te houden en een opening in de stoet te maken. Toen dit niet gelukte, gingen zij zweten van benauwdheid, omdat zij aan hun harde plicht dachten. Een van de agenten belde zijn baas op, om te vragen wat hij doen moest. De opperdiender werd woedend, toen hij hoorde wat er aan de hand was, omdat de dieren hem geen verlof voor de demonstratie hadden gevraagd. Dat gaat dwars tegen de Grondwet in, schreeuwde hij. Hij hing zijn sjerp om, spelde vijftien medailles op zijn borst, zette zijn hoge hoed op en begaf zich met honderd agenten naar het grote plein. De toeloop van mensen was inmiddels nog groter geworden en toen de opperdiender aankwam, kon hij er niet door.

- De wet, schreeuwde hij, denk om de wet!

Twee pauwen, die meenden dat de opper-diender blij was omdat hij hen zag, zetten hun staarten uit. De ezels, die dachten dat er iets feestelijks ging gebeuren, begonnen te balken en sprongen met hun vier poten tegelijk van de grond.

- Bar, meer dan bar is het! Ruimte maken, schreeuwde de opper-diender tot de honderd agenten. Jaag die demonstratie uiteen!

En dit was nu juist het ergste wat men had kunnen doen. Als hij de dieren rustig hun weg had laten vervolgen, zou er niets gebeurd zijn. Maar het scheen tegen de wet te zijn dat iemand zijns weegs ging en nu werd het een hopeloze warwinkel. Zodra de honderd agenten begonnen te schreeuwen en met hun sabels te zwaaien, werden zowel de dieren als de mensen bang. De optocht stoof naar alle kanten

uiteen en de dieren vluchtten tussen de mensen. Dit gaf natuurlijk een grote verwarring. De padden en kikkers, die bang waren dat er op hen zou worden getrapt, sprongen in auto's en trams. Sommige mensen, die bang waren voor deze onschuldige dieren, alleen maar omdat zij er een beetje griezelig uitzagen, begonnen te gillen en gingen op de banken staan. Ook de andere dieren vluchtten tussen het publiek. Sommige liepen in hun angst de huizen binnen en vluchtten in winkels en café's. In een deftig restaurant gingen de paarden en ezels op de banken zitten, omdat zij niet wisten wat zij anders moesten doen. Omdat zij verder geen last veroorzaakten, lieten de bedienden hen maar zitten, hoewel het een heel vreemd schouwspel was. Een paar vossen, die ook een café waren binnen gegaan, zagen de kans weer eens schoon om een streek uit te halen. Zij sprongen op de tafels, waaraan de mensen zaten te eten en vraten de vruchtenpuddingen en roomtaartjes op.

- Ik wil iedere dag wel een optocht houden, riep Reintje, wiens neus vol slagroom zat.

Nog erger was de toestand in een paar groentewinkels, waarin hazen, konijnen en schapen een heenkomen hadden gezocht. De lekkerste groente lag hier maar voor het vreten en het viel niet te verwonderen dat de dieren, die hongerig waren van de lange wandeling, aan de verleiding geen weerstand konden bieden. Heerlijke verse sla, malse andijvie, pittige wortelen, kool, doperwtjes en spinazie, alles verdween in de magen van de hongerige dieren. De winkeliers schreeuwden en trachtten de rovers te

verjagen. Maar wat konden zij uitrichten tegen die honderden hongerige gasten? Gedurende enkele uren was het, alsof de dieren bezit van de stad hadden genomen. In de etalages van juweliers en modezaken liepen eenden en kippen, bij de banketbakkers zaten de kikkers op taarten en in de allerhande en in de kaaswinkels vraten muizen zich hun buikjes vol. Onder de vogels heerste nog de minste verwarring, omdat zij onbereikbaar voor de mensen waren. Bij honderden zaten zij in de vensterbanken, op dakgoten, op de draden van de tram, op boomtakken en balkons.

Pas toen het donker begon te worden, keerde de orde weer een beetje terug. De koeien moesten gemolken worden en keerden terug naar het land, paarden en ezels kregen honger en verlieten de stad, de vogels werden slaperig en trokken terug naar het bos. Toen de lichten in de stad gingen branden, was eindelijk de rust teruggekeerd.

Maar de demonstratie bleef niet zonder gevolg. Er werd in de kranten over geschreven, met plaatjes er bij. De pauwen meenden, dat er toch niets van terecht kwam, omdat zij net niet op de plaatjes stonden. Maar er kwam wel degelijk iets van terecht. Mensen, die het goed met de dieren meenden, kwamen bijeen om na te gaan, wat er voor hun vrienden gedaan kon worden. Zij besloten, dat er een vereniging ter bescherming van de dieren zou worden opgericht. Dit plan vond bijval in het hele land en het duurde niet lang, of duizenden en duizenden hadden zich als lid opgegeven. In vele opzichten werd het nu beter voor de dieren. In de steden

werden drinkbakken geplaatst, zodat op warme dagen de paarden, honden en vogels geen dorst behoefden te lijden. Er werden opzichters aangesteld, die er voor moesten zorgen, dat trekhonden, paarden en ezels geen vrachten moesten vervoeren, die te zwaar voor hen waren, dat domme mensen de dieren niet mishandelden en dat even domme jongens geen vogelnestjes uithaalden. Dit en nog veel meer deed de vereniging ter bescherming van de dieren. Aan het gebruik van bijnamen heeft zij echter geen eind kunen maken en daarom wordt een ezel nog altijd dom, een haas bang en een schaap onnozel genoemd. Maar de meeste dieren letten er niet meer op, omdat zij wel weten, dat de mensen het zo kwaad niet bedoelen.

Schele Wouter

SCHELE WOUTER was knecht op een houten speelgoed-boerderij. Het huis, de schuur, de boer en de boerin, de meiden en de knechten, de bomen en de hond, alles was van hout gemaakt. Zo was het ook met Wouter, maar je kon het niet zien, omdat hij zo mooi beschilderd was. Hij droeg een blauw hemd met een grijze broek, hij had ei-gele klompen aan zijn voeten en om zijn hals droeg hij een vuurrode das. Met glimmende lakverf was hij geschilderd en hij zag er even keurig en fris uit als de andere poppetjes die bij de boerderij hoorden. In één opzicht was Wouter echter niet zo mooi als de anderen: hij was scheel. Zijn rechteroog zat niet op de goede plaats en daardoor was het, alsof hij altijd naar de punt van zijn neus keek. Het viel niet dadelijk op en als je niet zo nauw keek, dan zag je het niet eens, maar een gebrek bleef het. Wouter vond het natuurlijk niet prettig, maar hij wist dat er niets aan te veranderen viel en dus berustte hij maar in zijn lot. Erg veel trok hij er zich trouwens niet van aan. Hij wist dat hij een

degelijke pop was, die zijn werk niet slechter dan de anderen deed en dat het er voor een knecht op een speelgoed-boerderij niet veel op aan kwam, dat zijn oog een beetje scheef zat. Als de andere poppen niet zo vaak over zijn gebrek zouden hebben gepraat, zou hij er niet veel last van hebben ondervonden. Maar hoe gaat het met zoiets? Poppen zijn in dit opzicht niet anders dan de mensen, die wel de fouten en gebreken van anderen zien, maar niet op zich zelf letten.

Wouter had zich zelf niet gemaakt en was met zijn gebrek op de wereld gekomen. Het ongeluk had hem getroffen in de fabriek, waar de speelgoedboerderij gemaakt was. De poppen werden daar beschilderd door meisjes en vrouwen. Zij konden dit werk heel vlug, omdat zij de hele dag niets anders deden. Een vrouw schilderde de blauwe hemden, een ander de gele klompen, een derde de rode dassen. Ieder had zo zijn eigen taak. Zo was er ook een vrouw, die de ogen en de lippen op de poppengezichten schilderde. In de fabriek noemde men haar daarom het ogen- en lippenvrouwtje. Zij deed haar werk heel vlug en goed, zij maakte de lippen nooit te dun of te dik en mikte met de punt van haar penseel de ogen precies op de plaats waar zij moesten staan. Twaalf jaar deed zij dit werk reeds en in al die tijd was het maar twee keer voorgekomen, dat zij een pop die scheel keek had afgeleverd. Op de ochtend, toen zij Wouter moest schilderen, was zij te laat op de fabriek gekomen, omdat een van haar kinderen ziek was. Zij had zich gehaast en was opgewonden toen zij aan haar werk begon.

Zo kwam het dat haar hand beefde en dat zij niet zuiver mikken kon, toen zij Wouters ogen moest schilderen. Ook in de poppenwereld ligt een ongeluk in een klein hoekje en het onheil was geschied voordat iemand er erg in had. Wouter werd op een droogrek bij de andere poppen geplaatst en keek scheef de wereld in. Toen hij droog was, werd hij ingepakt in een doos, zonder dat iemand het gebrek had opgemerkt.

Zeven poppen waren in zijn doos: de boer en de boerin, twee meiden en drie knechten. Verder behoorden er schapen en koeien bij de boerderij en bomen, een hond en een haan met kippen. En dan waren er nog de gebouwen: het woonhuis, de stal, een schuur en een hooiberg. Het was echt een prachtige boerderij en je kon gerust zeggen, dat Wouters baas een der rijksten onder de speelgoedboeren was.

Zolang de doos in de fabriek stond, was zij dicht en gebeurde er niets. Het was donker onder het deksel, zodat niemand dus kon zien dat een van de knechten scheel was. Maar de ellende begon, toen de doos in de speelgoedwinkel was aangekomen. Het liep tegen Sint Nicolaas en de eigenaar van de winkel vond, dat hij nu maar eens een mooie etalage moest maken. Daarvoor koos hij de grote boerderij uit, omdat deze een van de mooiste dingen was, die hij in zijn winkel had. Hij maakte een grondje van zand en nagemaakt gras met een vijvertje van spiegelglas in het midden en daarop zette hij eerst de huizen van de boerderij neer. Daarna stelde hij de schapen, de koeien en de kippen op en ten slotte kwamen ook de mensen aan de beurt. Toen hij Wouter uit de doos

nam, betrok zijn gezicht en riep hij zijn vrouw, die ook heel veel verstand van speelgoed had.

- Het is me toch wat, zei hij hoofdschuddend. Daar hebben ze mij toch een lelijke, schele pop er bij gestopt.

Wouter schrok, toen hij voor de eerste keer hoorde, dat hij lelijk en scheel was. Hij beefde van schaamte toen hij zag, dat de twee meiden, die ook pas waren uitgepakt, nieuwsgierig naar hem keken.

- Stuur dat ding terug naar de fabriek en vraag een andere knecht, antwoordde de vrouw van de winkelier.

De man schudde zijn hoofd en zei, dat hij daar geen tijd voor had. Het was de volgende week Sint Nicolaas en hij moest zijn etalage afmaken.

- Ik weet er wel iets op, hernam hij met een knipoogje, want hij was een slimme winkelier.

Hij zette Wouter een beetje achteraf, bij een mesthoopje dat hij van turfstrooisel gemaakt had. Hij stond met zijn goede oog naar het raam gekeerd, zodat de mensen van buiten af niet konden zien dat hij scheel was. De hele dag moest de arme Wouter aan de woorden van de winkelier denken. Ik ben lelijk en scheel, zuchtte hij. Het moet wel heel erg met mij gesteld zijn, want ik ben alleen maar goed om bij de mesthoop te staan en de mensen mogen maar de helft van mijn gezicht zien. Hij was blij toen 's avonds de lichten uitgingen en het donker was. Toen echter begon de narigheid pas goed. Zodra de mensen weg waren, kwamen de poppen in beweging. De twee meiden, die gehoord hadden wat de winkelier had gezegd, wilden Wouters gezicht

zien. Zij hadden al vriendschap gesloten met een politie-agent pop, die in het bezit van een zaklantaarn was. Hij kwam met de meiden naar Wouter toe, knipte zijn lampje aan en liet hen het schele oog zien.

- Wat is hij lelijk, zeiden de meiden.

- Zal ik hem een bekeuring geven omdat hij scheel is? vroeg de agent, die dapper voor de meiden wilde zijn.

- Het is mijn schuld toch niet, fluisterde Wouter.

Toen kwam de boer er bij en zei, dat hij niet van die nare grappen gediend was.

- Maar ik ben het gezag, zei de agent, en het gezag maakt nooit grappen.

- Jij bent een praatjesmaker, antwoordde de boer. Je moet de wacht houden en je verknoeit je tijd door mijn personeel lastig te vallen. Ik vind je een slechte diender. Ga dieven vangen en laat mijn knecht met rust. Wouter mag dan geen sieraad zijn voor mijn boerderij, hij behoort er nu eenmaal bij en staat even goed in de etalage als de anderen.

Toen het tijd werd om te slapen, kregen de twee andere knechten een nachtzoentje van de meiden en Wouter moest toekijken. Ik zal denkelijk wel nooit trouwen, zuchtte hij.

Van die dag af, noemde iedereen in de etalage hem Schele Wouter. Zelfs de boer, die een zwart zijden petje droeg en dus beter had moeten weten, noemde hem zo. Toch was er gelukkig één uitzondering, een klein, van pluche gemaakt hondje, dat zich niet van deze scheldnaam bediende. Het hondje heette Fik en stond op een glazen plank, samen met twee apen en acht groene jeeps. Op een avond, toen

de meeste poppen al sliepen, kwam Fik naar Wouter toe.

- Wij moeten samen maar eens praten, zei hij, want ik heb al lang gezien, dat het jou ook niet zo best gaat. Je hebt verdriet en nu kom ik je een beetje troosten.

- Dat is vriendelijk van je, antwoordde Wouter. Hoe komt het, dat je zo lief voor mij bent?

- Door mijn goed karakter en door mijn slechte pootje. Mijn rechter achterpootje is een stukje korter dan de andere drie en daarom loop ik niet zo best. Ik ben, wat je noemt, een mank hondje.

- Wat zielig voor je, vond Wouter.

- Het is niet zo erg, want ik heb een hekel aan lopen. Bovendien raak je er aan gewend, antwoordde Fik. Goed beschouwd is het nog een voordeel, want als je mank bent, dan denk je beter of eigenlijk vriendelijker dan wanneer je helemaal goed bent. Het is toch heel prettig, als je vriendelijk over anderen denkt?

- Ik begrijp je niet helemaal, zei Wouter.

- Dat komt wel, hernam Fik bemoedigend. Je hebt een houten kop en dan begrijp je de dingen niet zo vlug als met een zachte kop, zoals de mijne. In mijn kop zit zeegras, zie je. Maar het went vanzelf, als je maar volhoudt. Alles is een kwestie van gewoonte, ook mank lopen en scheel kijken. Als je het eenmaal weet, trek je je er niets meer van aan en dan bespot je ook anderen niet, die toevallig een gebrek hebben.

- Ik dank je wel voor je goede raad en ik zal het onthouden.

Van dit ogenblik af voelde Wouter zich niet meer zo ongelukkig. Als de anderen hem nog wel eens bespotten, dan dacht hij: Je bent wreed, omdat je dom bent en eigenlijk ben je meer te beklagen dan ik.

Op een goede dag, kort voor Sint Nicolaas, ontruimde de winkelier de etalage. De boerderij, de poppen en de dieren werden in de grote doos gepakt. Een rijke heer had alles voor zijn zoontje gekocht.

Henri, die de boerderij kreeg, was een verwend kereltje. Hij had zoveel speelgoed, dat hij er geen raad mee wist. Alles verveelde hem na korte tijd en dan wilde hij weer iets nieuws hebben. Er kwam gewoonweg geen eind aan. Hij had een electrische trein met wissels en seinen, twee planken vol boeken, een toverlantaarn, negen tollen en een bromtol, een bouwdoos, een timmerdoos en meer dan honderd knikkers en stuiters. Nu kwam er ook nog de boerderij bij. Een paar dagen speelde hij er mee, maar toen had hij er al genoeg van. Hij borg de stukken niet meer in de doos en liet ze overal in zijn kamer slingeren. Een koe lag achter de kachel, een van de meiden kwam onder een stapel boeken terecht en de boer stond omgekeerd, bovenop zijn zijden petje, in de doos met knikkers. Het was een treurige warboel in Henri's kamer. Wouter lag tussen een hoop rails van de electrische trein, waar hij op een kwade dag door Henri werd gevonden.

- Een scheel mormel ben je, zei het verwende jongetje. Wacht maar, dat zullen we wel eens even veranderen.

Wouter schrok, want hij begreep, dat hem niet veel goeds te wachten stond. Met angst en beven zag

hij, dat Henri een schaar nam. Daar komen ongelukken van, dacht hij. Toen gebeurde er iets vreselijks. De scherpe punt van de schaar naderde zijn oog en raakte zijn wang aan. Hij voelde een prik en daarna een scherpe, stekende pijn aan de rechterkant van zijn oog. De schaar was uitgegleden en had een lange, diepe kras op zijn wang gemaakt. Tot Wouters geluk verveelde het Henri al weer. Hij werd weggegooid en kwam in de prullenmand terecht. Nu ben ik helemaal verloren, dacht de arme Wouter. Scheel en geschonden ben ik en nu lig ik ook nog bij het afval. Dit was echter pas het begin van zijn lijdensweg. Van uit de prullenmand belandde hij in de vuilnisbak. Hier lag hij tussen allerlei vieze, onbruikbare rommel. Het was alles even vuil, het stonk walgelijk en hij kreeg het benauwd. Zijn gezelschap bestond uit een paar bedorven aardappelen, een rotte appel, proppen papier, een paar visblikjes en een leeg sigarettendoosje.

- Er moest straf op staan, dat ze ons zo behandelen, zei het doosje.

- Schande is het, antwoordde het zalmblikje. Eerst maken de mensen je leeg, halen er uit wat er in zit en dan smijten ze je weg.

- De wereld is nu eenmaal ondankbaar, meende de appel, die rot maar niet dom was.

De volgende dag werd de vuilnisbak op straat gezet. Er kwam een oude zwerver, die in het vuil wroette, om te zien of er nog iets eetbaars voor hem bij was. Hierbij viel Wouter, tegelijk met een paar proppen papier, uit de bak en kwam op de grond terecht. Het regende en hij werd nat, maar in ieder

geval had hij nu tenminste weer frisse lucht. Wat ben ik diep gezonken, zuchtte hij. Het zal nu wel gauw met mij afgelopen zijn. Toch voelde hij zich na een poos niet zo diep ellendig meer. Hij kreeg weer hoop en sprak zich zelf moed in. Ten slotte heb ik geen schuld aan mijn lot, mompelde hij. Ik heb altijd mijn best gedaan en heb me zelf niets te verwijten.

Opeens kreeg hij een hevige stoot in zijn rug. De slag kwam zo hard aan, dat hij er even door verdoofd werd. Hij voelde hoe hij een ogenblik door de lucht zweefde en daarna in het water terecht kwam. Gelukkig dat hij van hout was en dat hij dus bleef drijven! Hij schrok echter opnieuw, toen hij een ogenblik later zag, dat hij in de goot dreef. Dit moest wel mis gaan! Het water voerde hem mee naar een put en als hij daar in viel, dan was hij verloren. Pijlsnel gleed hij langs de stenen rand van de stoep. Nu eens stootte hij zijn hoofd en dan weer zijn schouder tegen de ruwe steen. Naast hem dreven snippers papier, strootjes en houtjes.

- Waarom haasten wij ons zo? vroeg hij aan een leeg lucifersdoosje, dat tegen hem aan botste. Hij kreeg echter geen antwoord.

Hoog boven zich zag hij de lucht met witte wolken. Lieve wolken, help mij, smeekte hij, maar de wolken waren te ver weg en hoorden hem niet. Opnieuw kreeg hij een stoot. Hij slaakte een snik van opluchting, toen hij voelde dat hij niet verder meer dreef. Hij lag voor de opening van een put en werd tegengehouden door de ijzeren staven van het rooster. Gelukkig niet in de put, misschien komt er

toch nog redding, dacht hij. Het was weer harder gaan regenen en de stroom in de goot werd sterker. Het water golfde nu met kracht over de arme Wouter heen, zodat hij er onder bedolven werd. Dit houd ik niet uit, steunde hij. Hoe lang hij zo lag, wist hij niet, maar het scheen hem een eeuwigheid. Eindelijk verminderde de stroom, om na enige tijd geheel op te houden. Wouter lag nu in de modder, met zijn gezicht boven de diepe, donkere put.

Het begon donker te worden en toen hij alle hoop, om nog gered te worden, reeds had opgegeven, voelde hij dat hij werd beetgepakt en opgetild. De man, die de putten moest schoonmaken, had hem gevonden en bekeek hem glimlachend.

- Een mooi poppetje voor Jopie, mompelde hij.

Hij veegde Wouter met een rode doek af en stak hem in zijn zak. Hier was het warm en veilig, al maakte de pruimtabak, die de man in dezelfde zak bewaarde, het dan ook een beetje benauwd. Maar wat hinderde dit Wouter, nu hij gered en in goede handen was?

- Kijk eens, Jopie, wat een leuk poppetje ik voor je heb meegebracht, zei de man, toen hij 's avonds thuis kwam, tot zijn zoontje.

Jopie lachte gelukkig toen hij Wouter zag. Hij was niet verwend en had maar weinig speelgoed. Daarom was hij zo blij met het poppetje. Hij maakte hem netjes schoon en streek zacht over de kras, die Henri met zijn schaar in Wouters gezicht gemaakt had.

- Ik heb nog wat verf, zei de vader. Wij zullen zijn gezicht weer netjes in orde maken.

Zo gebeurde het. De vader maakte de kras weg en toen hij toch bezig was, veranderde hij ook maar het oog, dat op de verkeerde plaats stond. Toen hij klaar was, zag Wouter er weer prachtig uit, nog mooier dan toen hij pas uit de fabriek kwam.

Joop speelde elke dag met Wouter en zo goed zorgde hij voor hem, dat hij hem later, toen hij groot was, aan zijn eigen zoontje kon geven. En zo had Wouter, wiens leven zo ellendig begonnen was, toch nog een mooi en gelukkig poppenbestaan, al trouwde hij dan ook niet. Hij had het zelf nooit verwacht, en jij misschien ook niet, toen dit verhaal begon.